

**Ministarstvo ljudskih
i manjinskih prava**

**IZVJEŠTAJ O REALIZACIJI AKCIONOG PLANA STRATEGIJE
SOCIJALNE INKLUZIJE ROMA I EGIPĆANA 2021-2025.
ZA 2023. GODINU**

Podgorica, maj 2024. godine

Sadržaj

Uvodni rezime	7
Informacija o napretku u postizanju operativnih ciljeva	13
Diskriminacija i anticiganizam	Error! Bookmark not defined.
Kultura, identitet i informisanje	16
Siromaštvo	Error! Bookmark not defined.
Politička i društvena participacija	20
Stanovanje	Error! Bookmark not defined.
Zapošljavanje	Error! Bookmark not defined.
Zdravlje	Error! Bookmark not defined.
Građanski status i lična dokumenta	Error! Bookmark not defined.
Socijalna i porodična zaštita	Error! Bookmark not defined.
Tabelarni izvještaj o sprovođenju Akcionog plana za 2023. godinu	38
Preporuke	90

I - UVODNI REZIME

U septembru, 2021. godine, Vlada Crne Gore je donijela „Strategiju socijalne inkluzije Roma i Egipćana u Crnoj Gori 2021 - 2025“¹ (u daljem tekstu Strategija) i usvojila Akcioni plan za sprovođenje iste za 2021. godinu.

Ključni cilj Strategije socijalne inkluzije Roma i Egipćana 2021-2025 je poboljšanje socio-ekonomskog i pravnog položaja Roma i Egipćana u Crnoj Gori, kroz izgradnju inkluzivnog i otvorenog društva zasnovanog na borbi i eliminisanju svih oblika diskriminacije, anticiganizma i siromaštva. U cilju praćenja realizovanih aktivnosti predmetne Strategije, Ministarstvo ljudskih i manjinskih prava je formiralo Komisiju za praćenje sprovođenja Strategije. Da bi se ostvario glavni strateški cilj, identifikovano je više ključnih oblasti djelovanja:

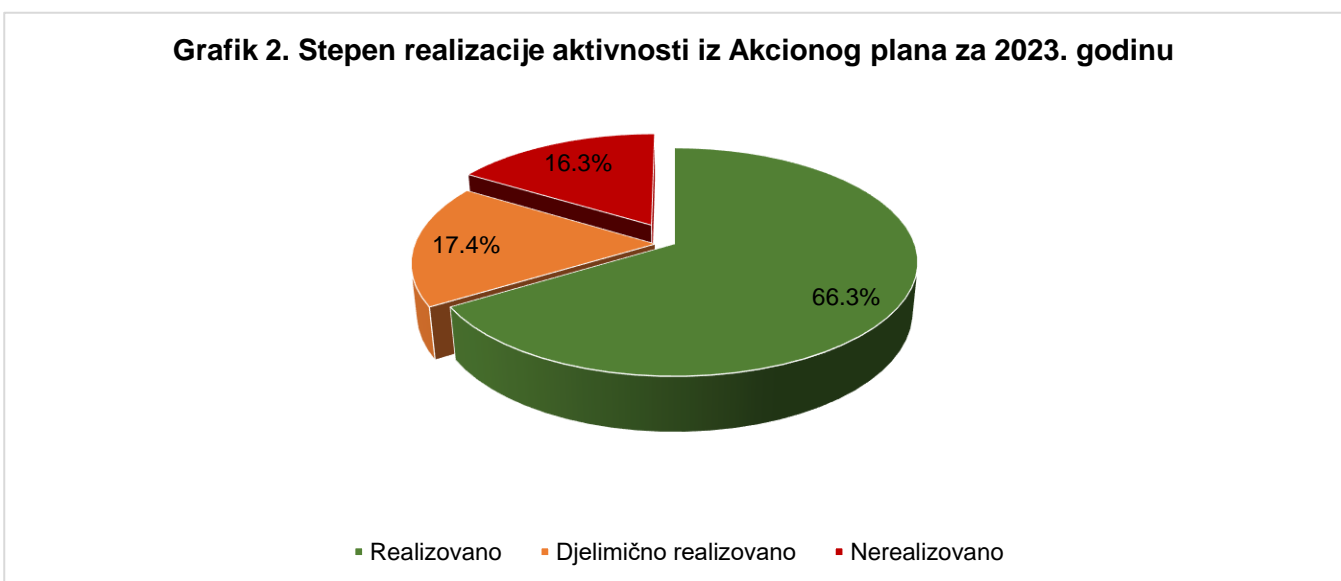
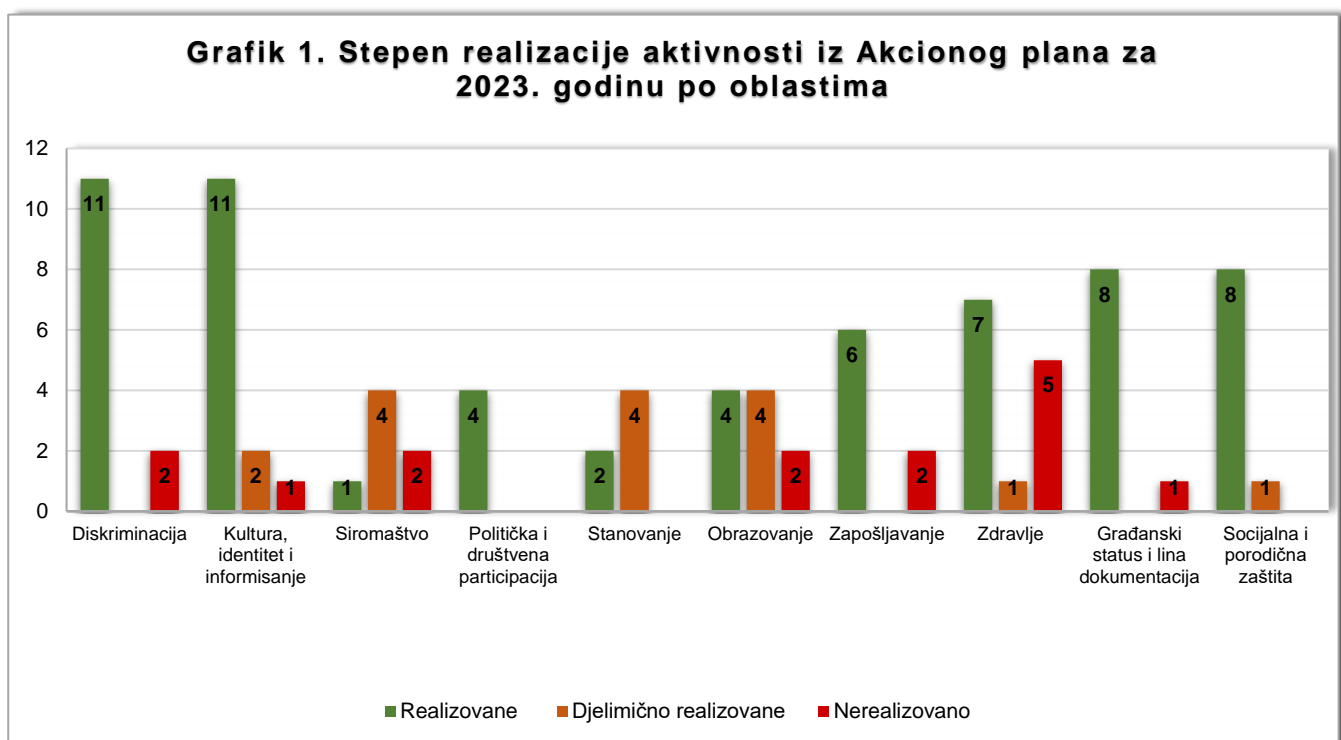
- Diskriminacija i anticiganizam;
- Kultura, identitet i informisanje;
- Siromaštvo;
- Politička i društvena participacija;
- Stanovanje;
- Obrazovanje;
- Zapošljavanje;
- Zdravlje;
- Pravni status;
- Nasilje u porodici, dječiji brak i prosjačenje;

U okviru svake od ovih oblasti, formulisani su operativni ciljevi i aktivnosti za ostvarenje tih ciljeva, uz prateće indikatore učinka i rezultata kojima se mjeri uspješnost njihovog sprovođenja i njihov doprinos ostvarivanju ciljeva Strategije.

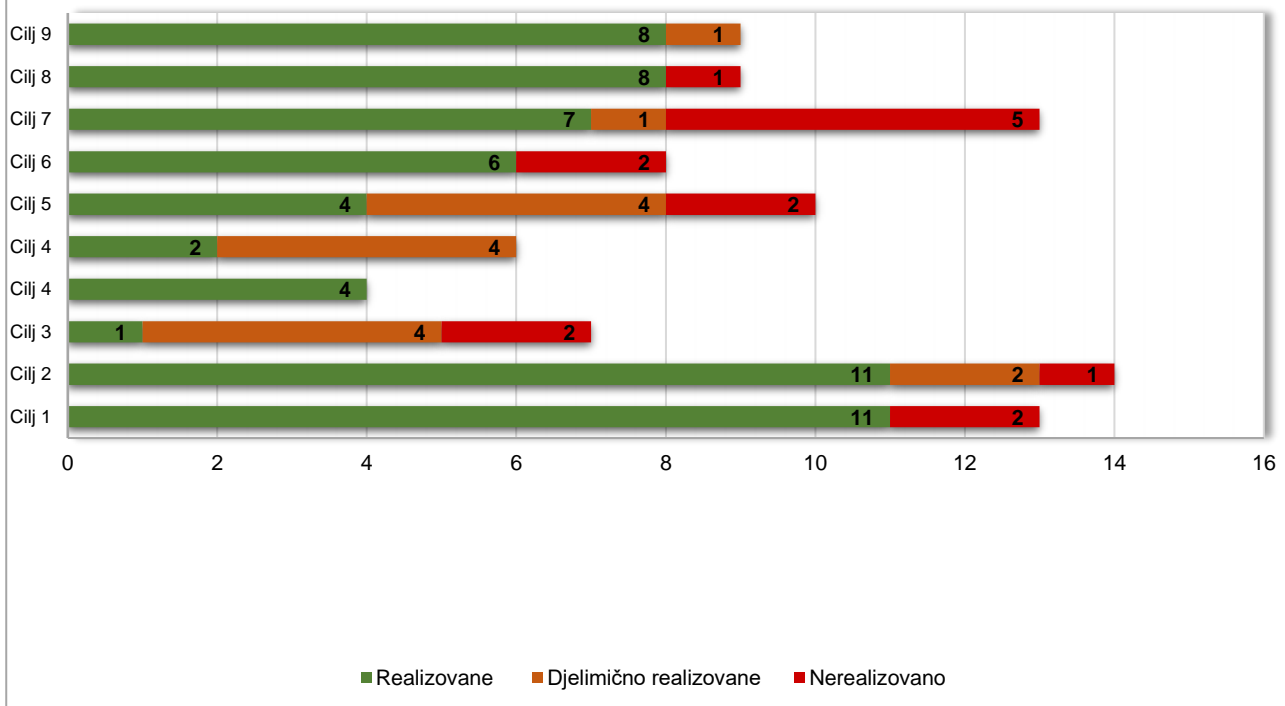
¹ <https://wapi.gov.me/download/ac62f522-fc63-4408-b164-546aefa52a4b?version=1.0>

Stepen realizacije i obrazloženje

Akcionim planom za 2023. godinu za sprovođenje Strategije bila je predviđena realizacija 92 aktivnosti kako je prikazano na grafikonima 1 i 2. Od 93 aktivnosti realizovano je 61 aktivnost ili 66,3%, djelimično realizovano je 16 aktivnosti ili 17,4%, dok je nerealizovano 15 aktivnosti ili 16,3%.

Grafik 3. Stepen realizacije po strateškim ciljevima

Zašto se aktivnosti nijesu realizovane u roku

Aktivnosti koje nisu realizovane u 2023. godini su uglavnom aktivnosti koje su se trebale realizovati uz podršku Savjeta za regionalnu saradnju (RCC). Međutim, kako je ova međunarodna organizacija trenutno isključena iz svih dešavanja, očekuje se u narednom periodu da podršku za navedene aktivnosti koje nisu podržane od strane Savjeta za regionalnu saradnju zamjeni neki drugi donator, odnosno druga međunarodna organizacija.

Osvrt na najvažnije postignute rezultate i izazove

Diskriminacija i anticiganizam:

- ✚ Stepen diskriminacije prema Romima i Egipćanima je i dalje visok i iznosi 21,3%, iako je niži za 0,9% u odnosu na 2020. godinu, kada je iznosio 22,2%.² S druge strane, na osnovu vrijednosti indikatora učinka se može uočiti smanjenje etničke distance prema RE populaciji, koja na kraju 2023. iznosi 0,356,³ u odnosu na 0,55 u 2021. godini.
- ✚ Završena je izrada licenciranog akreditovanog programa „*Borba protiv anticiganizma i svakog oblika diskriminacije prema Romima i Egipćanima*“, a početak njegovog sprovođenja se planira tokom 2024-2025. godine.
- ✚ Obilježen je 2. avgust - Međunarodni dan sjećanja na romske žrtve Holokausta. Ovom prilikom je za 10 studenata iz Crne Gore organizovana posjeta Memorijalnom centru Auschwitz-Birkenau, od strane Ministarstva ljudskih i manjinskih prava, u saradnji sa NVO „Koračajte sa nama – Phiren amenca“.
- ✚ U periodu 5 - 27. oktobar 2023, u Podgorici je organizovana *Izložba o Holokaustu Roma*⁴, koju je posjetilo 1 500 ljudi.

Kultura, identitet i informisanje:

- ✚ **U oblasti kulture**, istraživanje CEDEM-a [Obrasci i stepen diskriminacije u Crnoj Gori, 2022.](#) je pokazalo da je **procijenjeni nivo diskriminacije RE populacije čak 32,1% u 2022. godini**, što je za 1,2% manje u odnosu na 2020, kada je iznosio 33,3%.
- ✚ Centar za očuvanje i razvoj kulture manjina Crne Gore objavio *Rječnik romsko-crnogorskog i crnogorsko-romskog jezika* čija je autorka dr Hedina Tahirović-Sijerčić, u 300 primjeraka koji su distribuirani širom Crne Gore. Rječnik je promovisan u Podgorici i na Cetinju, a promociju je posjetilo 50 ljudi.
- ✚ Obilježen je 5. novembar, *Svjetski dan romskog jezika* i tim povodom je u KIC-u „Budo Tomović“ u Podgorici organizovana Svečana akademija romskog jezika⁵, na kojoj je učestvovalo 400 polaznika i polaznica.
- ✚ Podržana su ukupno 44 projekta u 2023. godini u oblasti unapređenja inkluzije RE zajednice i to:
  - Od strane Ministarstva ljudskih i manjinskih prava 27 projekata u iznosu od 400.000 eura koje su aplicirale nevladine organizacije.
  - Od strane Fonda za zaštitu i ostvarivanje manjinskih prava 17 projekata u iznosu od 108.975,00 eura, na kojoj su aplicirale i nevladine organizacije i fizička lica.
- ✚ Objavljen Javni poziv za postavljanje *tumača za romski jezik*⁶. Jedno lice (pripadnik romske populacije) prijavilo se na konkurs, međutim, on nije ispunjavao uslove Javnog konkursa. Naredne godine biće ponavljen konkurs.

² Istraživanje CEDEM-a, [Obrasci i stepen diskriminacije u Crnoj Gori, 2022.](#) Finansirano od strane Evropske unije i Savjeta Evrope

³ Istraživanje CEDEM-a, *Etnička distanca u Crnoj Gori*, decembar 2023, dostupno na: <https://www.cedem.me/wp-content/uploads/2024/02/Etnicka-distanca-u-Crnoj-Gori-Decembar-2023.-2.pdf> (pristupljeno: 7. 3. 2024)

⁴ Više na: <https://romanet.me/vijesti/nvo-phiren-amenca-otvorice-prvu-izlozbu-o-holokaustu-roma-u-crnoj-gori/> (pristupljeno: 7. 3. 2024)

⁵ Više na: <https://www.gov.me/clanak/obiljezavanje-svjetskog-dana-romskog-jezika> (pristupljeno: 7. 3. 2024)

⁶ Javni poziv objavljen 29. 5. 2023: <https://www.gov.me/clanak/javni-poziv-za-postavljenje-za-tumaca-za-romski-jezik> (pristupljeno: 7.3. 2024)

Politička i društvena participacija:

- Skupština Glavnog grada Podgorica je u oktobru 2023. godine kao odbornika imenovala predstavnika romske populacije u lokalnom parlamentu
- ✚ U susret obilježavanju 8. aprila, Svjetskog dana Roma, u Skupštini Crne Gore je 6. aprila 2023. održano *prvo zasjedanje Romskog parlamenta*.⁷
- ✚ Vlada Crne Gore na 54. sjednici, održanoj 26. maja 2023, donijela Odluku o obrazovanju *Koordinacionog tjela za praćenje sprovođenja Deklaracije partnera Zapadnog Balkana o integraciji Roma/kinja* u sklopu procesa proširenja Evropske unije.⁸
- ✚ Vlada Crne Gore je, na sjednici održanoj 22. februara 2024 godine usvojila Izvještaj o radu Koordinacionog tjela za praćenje sprovođenja Deklaracije partnera Zapadnog Balkana o integraciji Roma/kinja u sklopu proširenja procesa evropske unije za 2023 godinu.

Stanovanje

- ✚ U Beranama se za romsko naselje Riversajd očekuje izgradnja novih stambenih jedinica i premještanje na drugu lokaciju, čime će se riješiti stambeno pitanje za 50 porodica, odnosno 300 pripadnika romske i egipćanske populacije.
- ✚ Podrška građanima romske i egipćanske populacije u procesu legalizacije objekata koji nemaju smetnju za legalizaciju.
- ✚ Formirana je komisija za odabir porodica koje će dobiti podršku za legalizaciju objekata. Pripremljen javni poziv na kojem je vršen odabir za 18 porodica koji su i dalje u procesu legalizacije.

Obrazovanje

- ✚ U dijelu obrazovanja, u školskoj 2023/2024. godini:
  - U predškolsko vaspitanje upisano je 295 djece RE populacije (151 dječak i 144 djevojčice)⁹. Povećan je procenat pohađanja romske i egipćanske djece u vrtiću sa 16% 2021. godine na 61% u 2023. godini. Porast u odnosu na 2021 je za 45%.
  - U osnovne škole, od I do IX razreda, upisano je 1 809 RE osnovaca (921 dječak i 888 djevojčica). Povećan je procenat učenika romske i egipćanske djece koja završavaju Osnovnu školu sa 56% u 2021.godini na 88,5% u 2023 godini. Porast u odnosu na 2021 je za 32,52%.
  - Srednje škole pohađa 191 srednjoškolac/ka iz RE zajednice (103 dječaka i 88 djevojčica). Povećan je procenat pripadnika romske i egipćanske zajednice koji su završili srednju školu sa 3% u 2021 godini na 14,4 % u 2023 godini. Porast u odnosu na 2021 godinu je za 11,4%.
  - Na univerzitetu je, prema konkursu za dodjelu stipendija, upisano 18 studenata i studentkinja RE populacije. Povećan je broj pripadnika romske i egipćanske zajednice koji upisuju visokoškolske ustanove na godišnjem nivou sa 4 u 2021.godini na 8 u 2023 godini.
-

Zapošljavanje

⁷ Više na: <https://www.skupstina.me/me/clanci/odrzano-prvo-zasjedanje-romskog-parlamenta> (pristupljeno 7. 3. 2024)

⁸ Dostupno na: <https://www.gov.me/dokumenta/8c66bbf5-5158-4acf-89e0-4312b42fbba5> (pristupljeno: 7. 3. 2024)

⁹ Portal školska statistika(školska statistika.edu.me) <https://skolskastatistika.edu.me/>

- ✚ Povećan broj saradnika u oblasti obrzovanja, zapošljavanja, zdravstvene zaštite i socijalne zaštite za 47 lica, u odnosu na ukupan broj u prethodnom periodu.
- ✚ Povećan je procenat Roma i Egipćana zaposlenih u javnom sektoru sa 10.1% u 2021 godini na 11,2% u 2023 godini.¹⁰
- ✚ Obezbjedeno je plaćeno stažiranje u Opštini Nikšić za tri pripadnika/pripadnice iz RE populacije, od kojih će jedno sa najboljim rezultatima imati mogućnost zaposlenja u Opštini Nikšić.
- ✚ Krajem maja 2023. godine je započela izrada *Nacionalnog programa za transformaciju neformalne zaposlenosti Roma i Egipćana u Crnoj Gori*.¹¹

Zdravlje

- ✚ Po svim istraživanjima, više od 95% pripadnika romske i egipćanske populacije ima regulisano zdravstveno osiguranje.¹²
- ✚ Povećano je prosječno trajanje životnog vijeka pripadnika romske i egipćanske zajednice sa 55,9 godina u 2021 godine na 61,1 godinu u 2023 godini.¹³

Građanski status i lična dokumenta

- U periodu od 07.11.2009. godine (datum stupanja na snagu Zakona o dopunama Zakona o strancima), zaključno sa 30.12.2023. godine, raseljena lica i interno raseljena lica su podnijela ukupno 15.273 zahtjeva za odobravanje stalnog nastanjenja i privremenog boravka do tri godine. Od ovog broja riješeno je 15.161 zahtjeva, dok je za 112 zahtjeva postupak u toku.

KLJUČNI IZAZOVI

- ✚ I pored velikog broja edukacija i seminara na temu borbe protiv anticiganizma i diskriminacije Roma/Romkinja i Egipćana/Egipćanki u cilju suzbijanja ovih pojava, pomaci su veoma spori i teško vidljivi. Napredak u socijalnoj inkluziji, zaštiti i promovisanju ljudskih prava Roma/Romkinja i Egipćana/Egipćanki nezadovoljavajuć, a ključni problem i dalje ostaje **nepovoljan položaj romske i egipćanske populacije**. Sve to za posljedicu ima siromaštvo, prisustvo stigmatizacije i diskriminacije Roma/Romkinja i Egipćana/Egipćanki, odsustvo afirmacije, nedovoljne efekte informativne i obrazovne dimenzije romske i egipćanske populacije u suživotu građana i građanki Crne Gore.
- ✚ Kada je u pitanju **romsko stvaralaštvo i prikazivanje romske kulture**, i dalje **ne postoji kadar u RE zajednici** – pojedinci, pripadnici RE populacije, kao i organizacije - koje će se posebno posvetiti ovoj oblasti. Projekti koji se sprovode su na ad-hoc bazi, sa nedostatkom organizacije, bez dugoročnog plana, strateškog pristupa i jasno definisanog programa.
- ✚ U prethodnom periodu nijesu urađene izmjene i dopune **Zakona o izboru odbornika i poslanika u cilju definisanja cenzusa za političke predstavnike RE populacije na 0,35%** kako bi se obezbjedilo da, uprkos njihovoj brojnosti, RE zajednica bude predstavljena u

¹⁰ Socioekonomski položaj roma u Crnoj Gori <https://www.cedem.me/wp-content/uploads/2024/01/Socioekonomski-polozaj-Roma-u-Crnoj-Gori-web.pdf>

¹¹ Više na: <https://www.gov.me/clanak/za-punu-ukljucenost-roma-romkinja-i-egipcana-egipcanki-na-formalno-trziste-rada-crne-gore> (pristupljeno: 7. 3. 2024)

¹² UNDP izvještaj: <https://www.undp.org/eurasia/publications/regional-roma-survey-2017-country-fact-sheets>

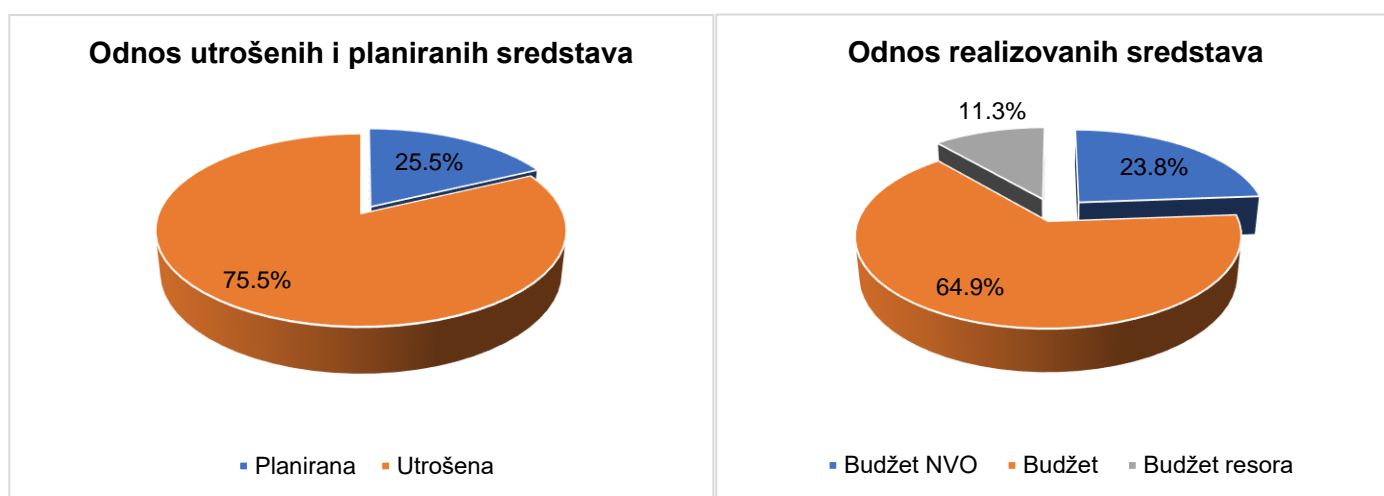
¹³ Socioekonomski položaj roma u Crnoj Gori <https://www.cedem.me/wp-content/uploads/2024/01/Socioekonomski-polozaj-Roma-u-Crnoj-Gori-web.pdf>

nacionalnom parlamentu. Isključenost RE zajednice u ovom kontekstu je prepoznata i u izvještaju Evropske komisije.

- ✚ **Nedostatak programa za stambeno zbrinjavanje socijalno ugroženih porodica** ostaje kao jedan od najvećih izazova. Pored toga, i dalje postoji veliki broj nebezbednih, neuslovnih i nelegalizovanih naselja i objekata u kojima žive građani RE populacije, a veliki broj tih naselja su bez struje, vode i infrastrukture.
- ✚ Na svim nivoima obrazovanja je **nedovoljno razvijena svijest o važnosti obrazovanja među pripadnicima romske i egipćanske populacije** usljed loše socio-ekonomske situacije u kojoj se nalaze. Takođe, jedan od izazova za nadležne institucije u narednom periodu je nedovoljno poznavanje i korišćenje službenog jezika, posebno za učenike I-III razreda osnovne škole. Izazov za veće učešće djece RE populacije u predškolsko obrazovanje predstavlja i obezbjeđivanje redovnog prevoza od predškolske ustanove do kuće i obratno.
- ✚ **Regulisanje zdravstvene zaštite je povezano sa regulisanjem građanskog statusa i ličnih dokumenata.** Radi se o problemima u čijem rješavanju je u prethodnom periodu ostvaren značajan napredak, međutim i dalje određeni broj građana/građanki RE populacije nema regulisanu zdravstvenu zaštitu, a najčešći je slučaj kod trudnica koje su prilikom porođaja često u nezavidnoj situaciji iz razloga što nijesu u mogućnosti platiti troškove porođaja.
- ✚ **Rješavanje problema građanskog statusa i ličnih dokumenata** je planirano da se završi u potpunosti do kraja 2025. godine. Iako je u prethodnom periodu ostvaren značajan napredak, i dalje određeni broj građana/građanki RE populacije nema regulisan građanski status i ne posjeduje lična dokumenta, odnosno **postoji određeni broj apatrida.**
- ✚ **Dječiji/prisilni/ugovoreni brakovi, nasilje u porodici i prosjačenje** su i dalje evidentni problemi, i pored značajnog broja aktivnosti, prvenstveno informativnih i edukativnih, na smanjenju ovih pojava među RE populacijom.

Informacija o odnosu planiranih i utrošenih sredstava

Od ukupno planiranih sredstava za 2023. godinu potrošeno je 75,5%, dok nije utrošeno 25,5%.

U odnosu na ukupna realizovana sredstva, 64,9% čini budžet države, zatim budžet NVO organizacija za realizaciju aktivnosti (23,8%) dok budžet resora iznosi 11.

Informacija o napretku u postizanju operativnih ciljeva

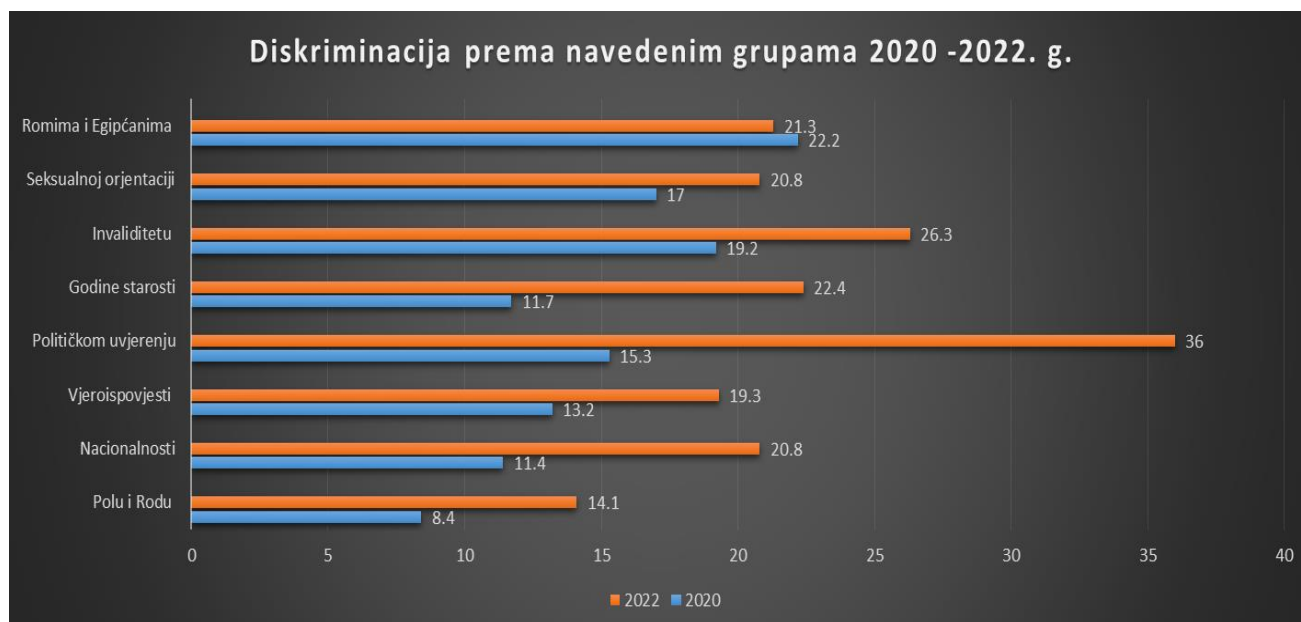
Akcionni plan za sprovođenje Strategije za 2022-2023. godinu definiše operativne ciljeve za realizaciju kroz strateški cilj „Poboljšanje socio-ekonomskog i pravnog položaja Roma i Egipćana u Crnoj Gori, unapređenjem inkluzivnog i otvorenog društva zasnovanog na promociji jednakosti, borbi i eliminisanju svih oblika diskriminacije, anticiganizma i siromaštva“.

Kroz svaki operativni cilj definisan je indikator za praćenje istog, sa početnim vrijednostima indikatora u 2021. godini i postignutim vrijednostima do 2023. i 2025. godine

Operativni cilj 1: Unapređenje institucionalne i društvene borbe protiv svih oblika diskriminacije i anticiganizma sa kojima se suočava romska i egipćanska zajednica

	2021	2023	2025
Indikator učinka 1: Smanjiti procenat pripadnika romske i egipćanske zajednice koji su se suočili sa nekim od oblika diskriminacije	58,6%	56% ¹⁴	53%
Indikator učinka 2: Smanjiti procenat Roma i Egipćana koji su bili žrtve govora mržnje	49,5%	47%	45%
Indikator učinka 3: Smanjiti procenat etničke distance prema građanima romske i egipćanske zajednice	0,55 (na ljestvici od 0 do 1)	Trenutna vrijednost: 0,356 ¹⁵	0,50

Grafik 1: Istraživanje CEDEM-a, [Obrasci i stepen diskriminacije u Crnoj Gori, 2022.](#) Finansirano od strane Evropske unije i Savjeta Evrope.

¹⁴ Posljednje istraživanje je realizovano 2022. godine. Nije bilo novog istraživanja pa su indikatori ostali isti za ovu oblast.

¹⁵ Istraživanje CEDEM-a, *Etnička distanca u Crnoj Gori*, decembar 2023, dostupno na: <https://www.cedem.me/wp-content/uploads/2024/02/Etnicka-distanca-u-Crnoj-Gori-Decembar-2023.-2.pdf> (pristupljeno: 7. 3. 2024)

Stepen diskriminacije prema Romima i Egipćanima je i dalje visok i iznosi 21,3%, iako je niži za 0,9% u odnosu na 2020. godinu, kada je iznosio 22,2%. S druge strane, na osnovu vrijednosti indikatora učinka se može uočiti smanjenje etničke distance prema RE populaciji, koja na kraju 2023. iznosi 0.356, u odnosu na 0.55 2021. godine.

Na isti zaključak navodi i *Izveštaj o položaju Roma i Egipćana u Crnoj Gori*,¹⁶ koji je pripremio Zaštitnik ljudskih prava i sloboda u Crnoj Gori (Ombudsman). Položaj Roma i Egipćana je i dalje nepovoljan u svim ključnim aspektima života, od socio-ekonomskog statusa do obrazovanja i političke participacije. Pripadnici romske i egipćanske populacije su i dalje izolovani od ostatka stanovništva i uglavnom žive u naseljima koja su odvojena od naselja sa neromskim stanovništvom, pa usljed takve fizičke odvojenosti raste i svaki vid socijalne distance i isključivanja.

Od 22. aktivnosti, realizovano je 16, dok je jedna aktivnost djelimično realizovana a odnosi se na pripremu „Romskog pojmovnika i mnogo više od toga“. Na ovom pojmovniku je rađeno u toku 2023. godine a biće završen u toku 2024. godine. Kao glavni razlog za aktivnosti koje nijesu realizovane je zbog toga što nije završen program za trenere na temu Anticiganizma. Program je završen u 2023. godini tako da se implementacija aktivnosti očekuje u toku 2024. godine.

Određeni napredak u okviru ovog operativnog cilja napravljen je i kroz sprovođenje sljedećih aktivnosti:

- **Završena je izrada licenciranog akreditovanog programa „Borba protiv anticiganizma i svakog oblika diskriminacije prema Romima i Egipćanima“**

U cilju zaštite romske i egipćanske populacije u Crnoj Gori od rasizma, anticiganizma i svih oblika diskriminacije, Ministarstvo ljudskih i manjinskih prava u saradnji sa Centrom za stručno obrazovanje i civilnim sektorom je završilo izradu licenciranog akreditovanog programa za **borbu protiv anticiganizma i svakog oblika diskriminacije prema Romima**, koji će se koristiti za rad sa državnim službenicima javnih ustanova, prosvjetnim radnicima i mladima.

- **Obilježen je 2. avgust - Međunarodni dan sjećanja na romske žrtve Holokausta**¹⁷
Za 10 studenata iz Crne Gore je organizovana posjeta Memorijalnom centru Auschwitz-Birkenau, od strane Ministarstva ljudskih i manjinskih prava, u saradnji sa NVO „Koračajte sa nama – Phiren amenca“. Ova posjeta je važan je čin za sve ljude, a ne samo za potomke žrtava.

U Podgorici je organizovana Izložba o Holokaustu Roma "Rasna dijagnoza: Ciganin - genocid nad Sintima i Romima i duga borba za priznanje".¹⁸ Ova zbirka predmeta i fotografija je, nažalost, dirljiv podsjetnik na 500 hiljada evropskih Roma koji su stradali u Evropi okupiranoj od strane nacista tokom Drugog svjetskog rata. Ova zapanjujuća brojka činila je najmanje četvrtinu ukupne romske populacije u to vrijeme. Ono što je upečatljivo jeste da je genocid nad Romima, koji se naziva i 'zaboravljeni holokaust', bio izostavljen iz istorijskih knjiga Drugog svjetskog rata dugi niz godina nakon njegovog završetka.

Prepoznati izazovi: *I pored velikog broja edukacija i seminara na temu borbe protiv anticiganizma i diskriminacije Roma/Romkinja i Egipćana/Egipćanki u cilju suzbijanja ovih pojava, pomaci su veoma spori i teško vidljivi, napredak u socijalnoj inkluziji, zaštiti i promovisanja ljudskih prava Roma/Romkinja i Egipćana/Egipćanki nezadovoljavajuć, a ključni problem i dalje ostaje nepovoljan položaj romske i egipćanske populacije. Sve to za posljedicu ima siromaštvo, prisustvo stigmatizacije i diskriminacije Roma/Romkinja i Egipćana/Egipćanki, odsustvo afirmacije, nedovoljne*

¹⁶ Dostupno na: <https://www.ombudsman.co.me/img-publications/53/coe%20polozaj%20roma%20i%20egip--ana%20u%20cg%20200x290%20final.pdf>

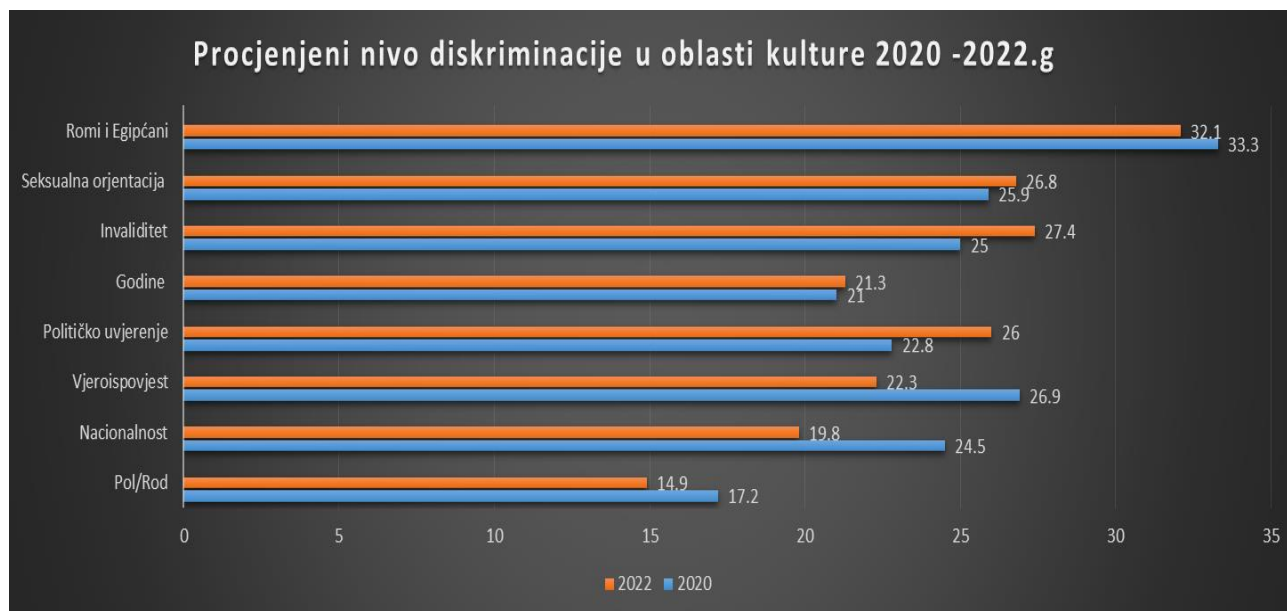
¹⁷ Više na: <https://www.gov.me/clanak/obiljezavanje-2-avgusta-medunarodnog-dana-sjecanja-na-romske-zrtve-holocausta>

¹⁸ Više na: <https://romanet.me/vijesti/lice-i-istorija-progona-roma-u-doba-nacizma/>

efekte informativne i obrazovne dimenzije romske i egipćanske populacije u suživotu građana i građanki Crne Gore.

Kultura, identitet i informisanje

Grafik 2: Istraživanje CEDEM-a, [Obrasci i stepen diskriminacije u Crnoj Gori, 2022.](#) Finansirano od strane Evropske unije i Savjeta Evrope.

Kada je u pitanju oblast kulture, istraživanje CEDEM-a [Obrasci i stepen diskriminacije u Crnoj Gori, 2022.](#) koje je finansirano od strane Evropske unije i Savjeta Evrope je pokazalo da je procijenjeni nivo diskriminacije RE populacije čak 32,1% u 2022. godini. Ovaj stepen jeste za 1,2% niži u odnosu na 2020, kada je iznosio 33,3%, ali je veći u odnosu na diskriminaciju u kulturi po svim ostalim kategorijama, kao što se može vidjeti na grafiku 2.

Svakako, brojne aktivnosti su sprovedene u cilju unapređenja položaja romske i egipćanske kulture, identiteta i informisanja:

- ✚ Ministarstvo kulture je u 2023. godini kroz Fond za zaštitu pluralizma i raznovrsnosti medija - podfond za nedeljne i štampane medije i internetske publikacije - **finansiralo 54 projekta u dnevnim i nedeljnim štampanim medijima** koje će realizovati sadržaje od javnog interesa iz člana 20 Zakona o medijima, kojima se između ostalog definiše **zaštita i informisanost manjinskih naroda i drugih manjinskih zajednica**.
- ✚ **Izdat je Rječnik romsko-crnogorskog i crnogorsko-romskog jezika**, čija je autorka **dr Hedina Tahirović-Sijerčić**. Promocija je održana u Podgorici i na Cetinju, a promociji je prisustvovalo **50 ljudi** ¹⁹ uz podršku Javne ustanove Centar za očuvanje i razvoj kulture manjina Crne Gore. Na taj način je još jednom iskazana programska posvećenost kulturi, duhovnosti i identitetu romske zajednice u Crnoj Gori. Rječnik će biti nezaobilazno pomagalo u učenju romskog jezika, proučavanju, prezentovanju i očuvanju kulture i identiteta Roma u

¹⁹ Više na: <https://cekum.me/objavljen-rjecnik-romsko-crnogorskog-i-crnogorsko-romskog-jezika/>

Crnoj Gori, ali i jedan od mehanizama zaštite od asimilacije i gubljenja identitetskih prepoznatljivosti.

- ✚ **Pripremljen je Romski pojmovnik i mnogo više od toga**, kao svojevrsni tip leksikona koji u sebi sadrži osnovne odrednice o kulturi Roma, ali i drugih etničkih manjina koji se često vezuju za Rome, ali sa njima ne dijele isti etnički identitet.
- ✚ **Obilježen je 5. novembar, Svjetski dana romskog jezika.** Tim povodom je u Podgorici, u KIC-u "Budo Tomović", održana Svečana akademija romskog jezika i poseban kulturno – umjetnički program koji je pripremila Ministarstvo ljudskih i manjinskih prava u saradnji sa Romskim savjetom, Delegacijom Evropske unije, Ministarstvom prosvjete, Glavnim gradom Podgorica.²⁰
- ✚ **Emisija na romskom jeziku pod nazivom Savore na TVCG je u 2023. godini emitovana svakog drugog ponedjeljka u trajanju od 30 minuta, što ukupno čini 18 emisija.** Savore je emisija o romskoj kulturi, tradiciji, portretima poznatih ličnosti, pozitivnim primjerima, integraciji i aktuelnostima. Teme su unaprijed određene po kvartalima i prate sve značajnije događaje u pomenutim temama o životu RE u Crnoj Gori.
- ✚ **Radijska emisija na RCG, Romski glas,** emisija informativno zabavnog karatera, emitovana je svakog drugog ponedjeljka u trajanju od 25 minuta. U toku godine je premijerno emitovano 14 emisija.

Pored ovih emisija na romskom jeziku o RE su bile prikazivane brojne reportaže, kako u informativnim emisijama (vijesti, dnevnik), tako i u jutarnjem programu, ostalim emisijama u sklopu Redakcija za manjine Javnog servisa (*Agrosaznanje, Putevi Života, Mostovi*) koje su prikazivale život i aktuelnosti RE i bile prikazivane u redovnom programu RTCG.

- ✚ **Izdat je časopis za književnost, kulturu i nauku „Kod“ broj 22, na kojem je izdat jedan članak o Ruždu Sejdoviću** koji radove svojih saradnika objavljuje na crnogorskom i jezicima manjinskih naroda u našoj zemlji.
- ✚ Objavljen **Javni poziv za postavljanje tumača za romski jezik.**²¹ Jedno lice pripadnik romske populacije prijavljeno je na konkurs, međutim, on nije ispunjavao uslove Javnog konkursa. Naredne godine biće ponovljen konkurs.

Posebno značajan segment očuvanja kulture i identiteta RE u Crnoj Gori predstavljaju i značajna finansijska sredstva koja se izdvajaju iz **Fonda za zaštitu i ostvarivanje manjinskih prava i finansiranje projekata u cilju unapređenja položaja RE u Crnoj Gori.**

Tabela 1. Pregled broja finansiranih projekata od strane Fonda za zaštitu i ostvarivanje manjinskih prava

Godina	Ukupan broj prijavljenih projekata	Ukupan iznos	Ukupan broj podržanih projekata	Ukupan iznos za Rome i Egipćane
2018.	97 projekata	755.293,00€	6 projekata	56.758,00€ (8%),
2019.	189 projekata	984.847,81€	15 projekata	112.343,06€ (11,4%)
2020.	196 projekata	1.128.315,60€.	17 projekata	110.700,00€ (10%).
2021.	185 projekata	1.066,000,00€.	13 projekata	93.200,00€ (9%).

²⁰ Više na: <https://www.gov.me/clanak/obiljezavanje-svjetskog-dana-romskog-jezika>

²¹ Javni poziv objavljen 29. 5. 2023: <https://www.gov.me/clanak/javni-poziv-za-postavljenje-za-tumaca-za-romski-jezik> (pristupljeno: 7.3. 2024)

2022.	195 projekata	1.049,723,00 €.	10 projekata	48.973,00€ (5%).
2023.	209 projekata	1.409.880,00 €	17 projekata	108.975,00 € (8%).

Ukupan iznos finansijskih sredstava za projekte unapređenja položaja RE u Crnoj Gori podržane od Fonda za zaštitu i ostvarivanje manjinskih prava u periodu 2018 – 2023. iznosio je 530.947.06 eura. Konkretno, u toku 2023. je podržano 17 projekata, u iznosu od 108.975,00 eura, što je više nego duplo u odnosu na 2022. godinu, kada je u pitanju finansijska podrška. Svakako, podrška projektima očuvanja RE zavisi i od broja i kvaliteta prijava, zbog čega njihov broj varira iz godine u godinu.

Pored Fonda, **MLjMP svake godine podržava projekte NVO i u periodu od 2018-2023. godine je za svrhu realizacije projekata za unapređenje položaja RE u Crnoj Gori utrošeno 1.582.000,00 eura, najviše upravo 2023. godine, kada je budžetom MLjMP planirano 400.000 eura.** Uz povećanje budžeta, **povećan je i broj podržanih projekata na 27 u 2023. godini.**

Prepoznati izazovi: Kada je u pitanju **romsko stvaralaštvo i prikazivanje romske kulture**, i dalje **ne postoji kadar u RE zajednici** (pojedinci, pripadnici RE populacije, kao i organizacije) koji će se posebno posvetiti ovoj oblasti. Projekti koji se sprovode su na ad-hoc bazi, s nedostatkom organizacije, bez dugoročnog plana, strateškog pristupa i jasno definisanog programa. Različite nevladine organizacije koje nisu upoznate dovoljno sa svojom kulturom i istorijom prezentuju informacije na neadekvatan način, a ono što prikazuju i aktivnosti koje obavljaju su vema oskudne.

Operativni cilj 2: Smanjiti nivo siromaštva, socijalne ekskluzije i postojećeg socio-ekonomskog jaza između romske i egipćanske populacije i većinskog stanovništva

	2021	2023	2025
Indikator učinka 1: Smaniti materijalnu deprivaciju romske i egipćanske populacije kao i razliku u izloženosti siromaštvu u odnosu na generalnu populaciju	91% <i>Roma i Egipćana</i> (56% jaz)	88% ²² 52%	85% (<i>Roma i Egipćana</i>) (47% jaz)
Indikator učinka 2: Multidimenzionalno (siromaštvo djece) Smanjiti preklapanja tri najčešće deprivacije za djecu 0-2, 0-5, 5-17 godina	65% (0-2 godina) 53% (0-5 godina)	60% 48%	55% (0-2) 43% (0-5)

Kao što je naznačeno u dijelu izazova, socio-ekonomski status RE populacije je i dalje nezadovoljavajuć, iako je u toku 2023. godine realizovano više aktivnosti koje bi doprinijele realizaciji ovog operativnog cilja. Shodno istraživanju koje je realizovao CEDEM u toku 2023. godine „Socio-ekonomski položaj u Crnoj Gori“²³ postoji jasna razlika u socio-ekonomskom statusu romske populacije u 2023. godini u odnosu na 2018. godinu. Medijalne vrijednosti, naime, medijana u 2016. godini bila je 100-150 eura, dok je medijana u istraživanju iz 2018. godine iznosila 150 – 200 eura, a referentna medijana 2023. godine iznosi 400 – 500 evra. Važno je napomenuti da je efekat skoka medijalnog prihoda značajan nezavisno od rastuće stope inflacije između 2018. i 2023. godine. Drugi indikator koji je korišćen kao mjera materijalnog statusa jeste kompozitni indeks koji je formiran na osnovu opremljenosti domaćinstva, tačnije dvovalentno su utvrdili da li domaćinstvo posjeduje kupatilo, struju, vodu, frižider, zamrzivač, TV, šporet, mašinu za pranje veša, kablovsku TV, kompjuter i fiksni telefon. Na osnovu svih ovih varijabli formiran je kompozitni skor u vrijednostima od 0 (minimum) do 1 (maksimum). Srednje vrijednosti skora u 2018. godini je iznosio 0.62% dok je 2023. godine iznosio 0.71%. Podaci ukazuju na značajano poboljšanje materijalnog statusa Roma između 2018. godine i sada.

Konkretno aktivnosti koje su realizovane za postizanje ovog operativnog cilja su:

- ✚ **Kancelarija Crvenog krsta Crne Gore (CKCG)** na nedeljnom nivou vrši podjelu **polovne donirane garderobe, obuće i odjeće**, stanovnicima koji se jave sa takvim zahtjevom. U kontinuitetu se obezbjeđuju **pelene i hrana za bebe**. Aktivnosti personalnog poslovnog savjetovanja su dostupne za odrasle građane/građanke RE populacije i ovu uslugu svakodnevno mogu zatražiti u kancelariji CKCG u naselju Konik.

²² Nije bilo novog istraživanja pa su indikatori ostali isti.

²³ <https://www.cedem.me/wp-content/uploads/2024/01/Socioekonomski-polozaj-Roma-u-Crnoj-Gori-web.pdf>

✚ **Romski savjet** je u saradnji sa **Sekretarijatom za socijalno staranje Glavnog grada, Kancelarijom za RE**, organizovao **besplatno klizanje za 30 pripadnika i pripadnica RE zajednice**, sa ciljem jačanja socijalne inkluzije i podsticanja aktivnog učešća RE u društvenim tokovima.

✚ **Međunarodna organizacija Help** je:

- kroz projekat **podržala više od 120 odraslih i djece iz RE zajednice na Koniku**, sa ciljem da unaprijedi njihove jezičke vještine i obrazovne izgleda kako bi se povećao stepen integracije tj. smanjio stepen diskriminacije.
- Kroz model ad-hoc pomoći tokom 2023. godine, preko mreže RE medijatora u okviru projekta *Socioekonomski razvoj na Zapadnom Balkanu 2023-2024* (donator: Vlada SR Njemačke), **za oko 110 porodica iz RE zajednice koji većim dijelom nisu u zvaničnim evidencijama nadležnih institucija pružila podršku u zdravstvenoj zaštiti** (nabavka lijekova, obezbijedivanje pregleda u privatnim zdravstvenim ustanovama), **nabavci hrane**, kao i **nabavci sredstava za njegu novorođenčadi**. Kroz isti projekat je pružena pomoć u **rješavanju pravnog statusa za 20 lica iz RE zajednice**.
- Pružila podršku za **80 djece u osnovnom obrazovanju i 20 srednjoškolaca i obezbijedila sredstva za rad u predškolskoj ustanovi JPU „Đina Vrbica“ – Srcolovka**, na Koniku.
- U periodu 25 – 26. maj 2023. godine, u organizaciji medijatora za socijalnu zaštitu, Dejvida Sejdovića, **za 30 djece RE populacije** je organizovana **studijska posjeta srednjim školama u Podgorici**: ekonomskoj, ugostiteljskoj, medicinskoj, mašinskoj, građevinskoj, hemijskoj i elektrotehničkoj školi, sa ciljem upoznavanja sa njihovim aktivnostima, radom škola, predmetima, nastavnim sadržajem, kao i povećanjem interesovanja za upis u srednje škole.
- U okviru projekta *Socijalna zaštita djece u RE zajednici* koji je finansirao UNICEF, organizovane su **obuke za jačanje kapaciteta RE medijatora u socijalnoj zaštiti sa posebnim fokusom na zaštitu djece**. Dodatno su organizovane info sesije **za preko 150 roditelja u opštinama Podgorica i Nikšić na temu unapređenja zaštite djece i prevencije različitih rizika sa kojima se suočavaju**. Projekat je obuhvatio i **kampanju na unaprijeđenju mehanizama za zaštitu korisnika/ca od seksualne eksploatacije i zlostavljanja**.

Politička i društvena participacija

- **Operativni cilj 3: Povećati nivo političke participacije i zastupljenosti romske i egipćanske zajednice u procesu izrade, sprovođenja i monitoringa javnih politika**

	2021	2023	2025
Indikator učinka 1: Povećati učešće Roma i Egipćana u političkom životu na lokalnom i nacionalnom nivou	Predstavici RE zajednice nisu zastupjeni u lokalnim i nacionalnom parlamentu	Trenutna vrijednost: Izmjene i dopune Zakona o izboru odbornika i poslanika u cilju definisanja cenzusa za političke	Obezbijeden cenzus

		predstavnik za 0,35% nisu ostvarene	
Indikator učinka 2: Unaprijediti i osigurati učešće predstavnika Romskog savjeta i romskih i egipćanskih NVO organizacija u kreiranju nacionalnih/lokalnih politika koje se bave unapređenjem položaja građana romske i egipćanske zajednice	Uključeno 10 predstavnika NVO	Uključeno 15 predstavnika ²⁴	U svim politikama koje se bave unapređenjem položaja Roma i Egipćana uključeni su predstavnici romskih i egipćanskih NVO organizacija

Iako u prethodnom periodu, pored planova i rada na izmjenama i dopunama Zakona o izboru odbornika i poslanika u okviru Odbora za sveobuhvatnu izbornu reformu, **nije bilo pomaka u pogledu snižavanja cenzusa za ulazak u parlament predstavnika/ca RE populacije na 0,35%, sa 0,7%**, postignuti su drugi zapaženi rezultati.

- ✚ **Usvojen je Predlog Izveštaja o sprovođenju Strategije socijalne inkluzije Roma i Egipćana 2021-2025. za 2022. godinu,**²⁵ na 46. sjednici Vlade Crne Gore održanoj 30. marta 2023. godine, kojim je dat pregled realizacije prethodnog akcionog plana.
- ✚ **Mensur Šaljaj, lider Demokratske partije Roma, postao je odbornik u Skupštini Glavnog grada Podgorica,** u oktobru 2023, čime Romi dobijaju svog predstavnika u jednom lokalnom parlamentu.
- ✚ U susret obilježavanju 8. aprila, Svjetskog dana Roma, **u Skupštini Crne Gore je 6. aprila 2023. održano prvo zasijedanje Romskog parlamenta,** u organizaciji Odbora za ljudska prava i slobode, a u saradnji sa Ministarstvom ljudskih i manjinskih prava i Zaštitnikom ljudskih prava i sloboda Crne Gore.²⁶ Njemu su prisustvovali predstavnici ministarstava u Vladi Crne Gore, predstavnici diplomatskog kora, predstavnici međunarodnih i nevladinih organizacija, te predstavnici RE populacije.
- ✚ Vlada Crne Gore na 54. sjednici, održanoj 26. maja 2023, donijela **Odluku o obrazovanju Koordinacionog tijela za praćenje sprovođenja Deklaracije partnera Zapadnog Balkana o integraciji Roma/kinja u sklopu procesa proširenja Evropske unije.**²⁷ Prva sjednica Koordinacionog tijela je održana 26. jula 2023.²⁸
- ✚ Održan je drugi sastanak **Savjetodavne grupe zajedničkog programa Evropske unije i Savjeta Evrope ROMACTED II u Crnoj Gori – Promovisanje dobrog upravljanja i**

²⁴ Nije bilo novog istarživanja pa su indikatori ostali isti.

²⁵ Više na: <https://www.gov.me/clanak/saopstenje-sa-46-sjednice-vlade-crne-gore>

²⁶ Više na: <https://www.skupstina.me/me/clanci/odrzano-prvo-zasijedanje-romskog-parlamenta> (pristupljeno 7. 3. 2024)

²⁷ Dostupno na: <https://www.gov.me/dokumenta/8c66bbf5-5158-4acf-89e0-4312b42fbba5> (pristupljeno: 7. 3. 2024)

²⁸ Više na: <https://www.gov.me/clanak/formirano-koordinaciono-tjelo-za-pracenje-deklaracije-partnera-za-zapadni-balkan-o-integraciji-re>

osnaživanja Roma na lokalnom nivou, 24. oktobra 2023. godine.²⁹ Cilj sastanka je bio sagledavanje realizovanih i planiranih aktivnosti u okviru ROMACTED II programa, i analiza preduslova za unapređenje saradnje ključnih aktera na lokalnom i centralnom nivou.

- ✚ U Crnoj Gori prezentovan program „Integracije Roma III“, koji će doprinijeti socio-ekonomskoj integraciji RE populacije na Zapadnom Balkanu i Turskoj. Takođe, podržaće i Vlade u regionu i osnažiti njihove kapacitete da efektivno adresiraju višestruke izazove sa kojima se suočava romska zajednica, kroz implementaciju sveobuhvatnih javnih politika u oblasti: obrazovanja, zapošljavanja, stanovanja, zdravlja, obezbjeđivanja ličnih dokumenata, kao i zelene i digitalne tranzicije.³⁰

Prepoznati izazovi: U Crnoj Gori još uvijek nijesu počele izmjene i dopune Zakona o izboru odbornika i poslanika u cilju definisanja cenzusa za političke predstavnike RE populacije na 0,35% kako bi se obezbjedilo da, uprkos njihovoj brojnosti, RE zajednica bude predstavljena u nacionalnom parlamentu. Isključenost RE zajednice u ovom kontekstu je prepoznata i u izvještaju Evropske komisije

Operativni cilj 4: Obezbijediti stalno, pristojno, pristupačno i desegregirano stanovanje za pripadnike romske i egipćanske zajednice

	2021	2023	2025
Indikator učinka 1: Smanjiti procenat stambene segregacije romske i egipćanske zajednice u odnosu na većinsku populaciju	42,2%	41%	40%
Indikator učinka 2: Smanjiti nivo prenaseljenosti stambenih objekata u kojima žive pripadnici romske i egipćanske zajednice	5,5 članova domaćinstva	5,3 ³¹	5

Jedno od ključnih pitanja u oblasti stanovanja koje obuhvata i RE populaciju odnosi se na **izrada stambene politike** za period do 2034. godine. Da bi Stambena politika Crne Gore bila što bolje odrađena, čekaju se podaci popisa stanovništva 2023. Stambenom politikom će se definisati i okvir izrade **Zakona o stambenoj podršci** (nekadašnji Zakon o socijalnom stanovanju). S druge strane, nacrt **Zakona o legalizaciji bespravni objekata** je završen, završena je i javna rasprava, ali se zbog promjene Vlade Crne Gore čekaju nove smjernice za nastavak ovog procesa.

- ✚ U cilju podrške građanima i građankama RE populacije u procesu legalizacije objekata koji nemaju smetnju za legalizaciju, **formirana je komisija za odabir porodica koje će dobiti podršku za legalizaciju objekata**. U toku 2023. je pripremljen javni poziv i izabrano **18 porodica koje su u procesu legalizacije**.
- ✚ Ministarstvo rada i socijalnog staranja je u septembru 2022. angažovalo **dva asistenta za pružanje podrške korisnicima stambenih jednica** i njihov angažman je nastavljen tokom cijele 2023. godine.

²⁹ Više na: <https://www.gov.me/clanak/odrzan-drugi-sastanak-savjetodavne-grupe-zajednickog-programa-evropske-unije-i-savjeta-evrope-romacted-ii-u-crnoj-gori>

³⁰ Više na: <https://www.gov.me/clanak/u-crnoj-gori-prezentovan-program-integracije-roma-iii>

³¹ Nije bilo novog istraživanja pa su indikatori ostali isti.

- ✚ Ministarstvo ljudskih i manjinskih prava u saradnji sa Ministarstvom rada i socijalnog staranja, Opštinom Berane, Ministarstvom finansija i NVO Udruženje za podršku Romima i Egipćana obezbjedilo je sredstva u cilju **izgradnje novih stambenih jedinica i premještanje romskog naselja „Riversajd“** na drugu lokaciju. Vlada Crne Gore će izdvojiti 800.000,00 eura iz tekućih budžetskih rezervi za ovu namjenu, odnosno 400.000,00 eura iz tekuće budžetske rezerve i 400.000,00 eura iz Egalizacionog fonda, u okviru prava koje ostvaruje oština Berane, kao jedna od opština čiji je stepen razvijenosti ispod 100% prosječne vrijednosti indeksa razvijenosti. **Ovim projektom rješice se stambeno pitanje za 50 porodica, odnosno 300 pripadnika RE populacije.** U toku izbor parcele gdje će se izgraditi navedeni objekat.³²

Prepoznati izazovi: *Nedostatak programa za stambeno zbrinjavanje socijalno ugroženih porodica ostaje kao jedan od najvećih izazova. Pored toga, i dalje postoji veliki broj nebezbjednih, neuslovnih i nelegalizovanih naselja i objekata u kojima žive građani RE populacije, a veliki broj tih naselja su bez struje, vode i infrastrukture.*

Operativni cilj 5: Unaprijediti dostupnost, efektivnost i kvalitet obrazovanja za sve pripadnike romske i egipćanske zajednice

	2021	2023	2025
Indikator učinka 1: Povećati procenat romske i egipćanske djece koja pohađaju program obrazovanja u ranom djetinjstvu	16%	61% ³³	30%
Indikator učinka 2: Povećati procenat pripadnika romske i egipćanske zajednice koji su završili osnovnu školu	56%	88,5 % ³⁴	75%
Indikator učinka 3: Povećati procenat pripadnika romske i egipćanske zajednice koji su završili srednju školu	3%	14,4% ³⁵	20%
Indikator učinka 4: Povećati broj pripadnika romske i egipćanske zajednice koji upisuju visokoškolske ustanove na godišnjem nivou	4	8 godišnje 100%	15 godišnje

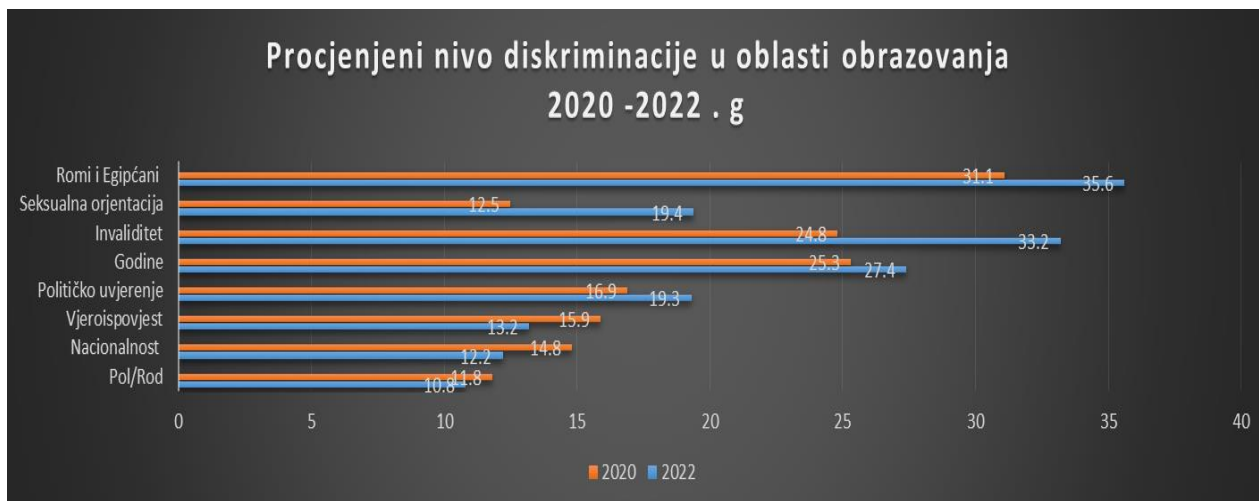
³² Više na: <https://www.gov.me/clanak/nacionalni-koordinator-za-rome-u-sluzbenoj-posjeti-opstini-berane>

³³ Broj djece koja su pohađala vrtić u 2021 godini (180), ukupan broj djece koji trenutno pohađaju vrtić (295) pa se pomnoži sa 100 i dobija se % (180:295x 100 = 61%) Porast u odnosu na 2021 je za 45%

³⁴ Broj učenika koja su završila Osnovnu školu (108) broj učenika koji trenutno pohađaju osnovnu školu (122) pa se pomnoži sa 100 i dobija se % (108:122x100 =88,52%) Porast u odnosu na 2021 je za 32,52%.

³⁵ Broj učenika koji su završili srednju školu treći i četvrti stepen(31) ukupan broj učenika koji trenutno pohađaju srednju školu(214) pa se pomnoži sa 100 i dobija se %(31:214x100 = 14,4%). Porast u odnosu na 2021 godinu je za 11,4%.

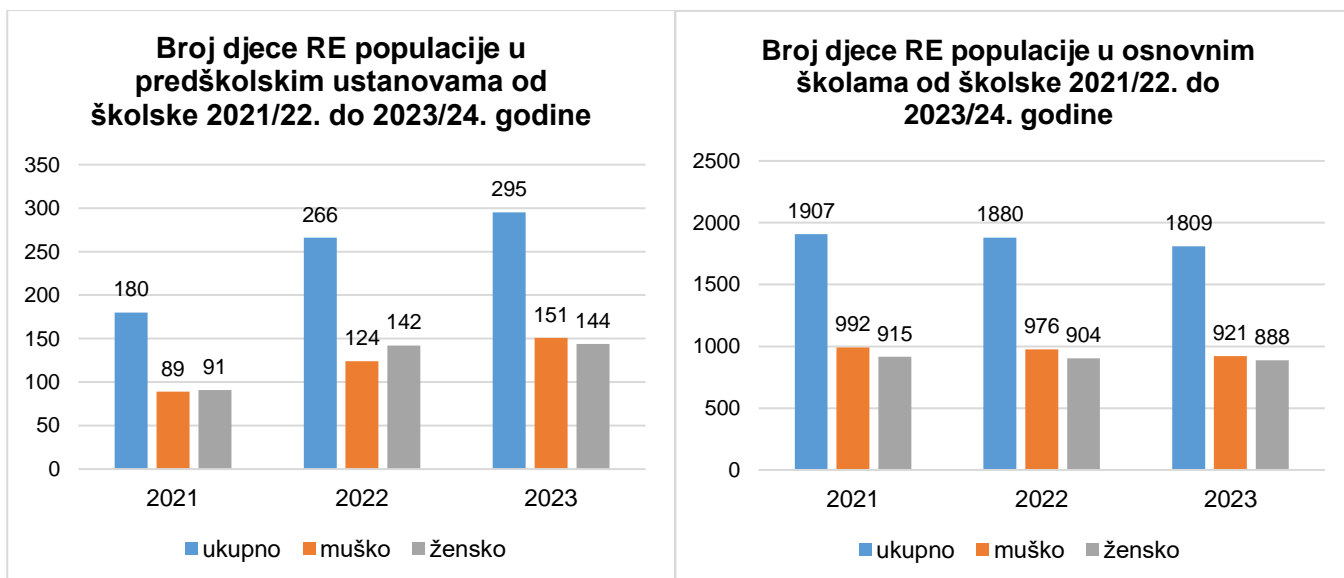
Grafik 3: Istraživanje CEDEM-a, [Obrasci i stepen diskriminacije u Crnoj Gori, 2022.](#) Finansirano od strane Evropske unije i Savjeta Evrope

Prema istraživanju CEDEM-a, [Obrasci i stepen diskriminacije u Crnoj Gori, 2022.](#) finansiranog od strane Evropske unije i Savjeta Evrope, pokazalo se da je **u oblasti obrazovanja povećan stepen diskriminacije prema RE populaciji i to za 4,5%, pa je on u 2022. iznosio 35,6% u odnosu na 31,1% u 2020.**

I pored toga, određeni pozitivni trendovi i rezultati u oblasti obrazovanja se mogu zapaziti.

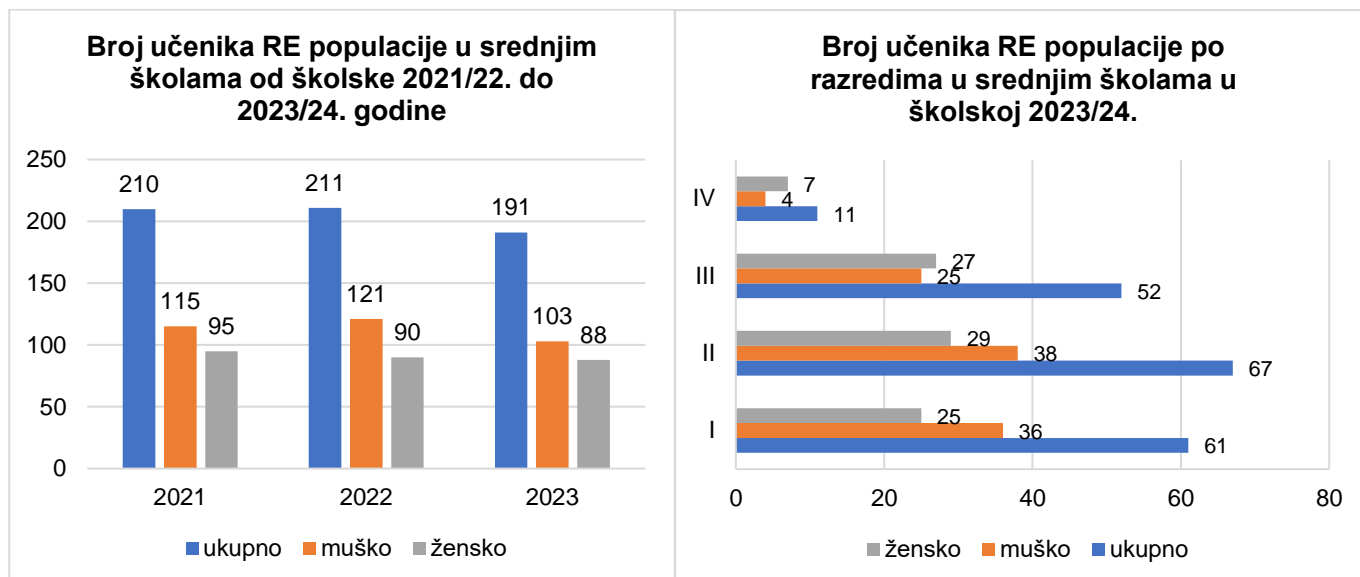
- **Promocija** – Ministarstvo provjete, nauke i inovacija je u saradnji sa MLJMP, Zavodom za školstvo, Nacionalnim romskim savjetom i NVO koje se bave pitanjima pripadnika/ca RE zajednice, promovisalo upis u predškolsko vaspitanje i obrazovanje, prvi razred osnovne škole i srednje škole u Podgorici, Nikšiću, Beranama i Tivtu. Dodijeljeni su flajeri na crnogorskom, romskom i albanskom jeziku u cilju informisanja roditelja o mogućnostima upisa RE djece u predškolsko, osnovno i srednje obrazovanje za školsku 2023/24. godinu.

Dakle, kao što je već ukazano, iako stepen diskriminacije prema RE u obrazovanju donekle obeshrabruje, **iz godine u godinu se bilježi uglavnom pozitivan trend kada je u pitanju upis u**

predškolsko i osnovno obrazovanje. Konkretno, u školskoj 2023/24.³⁶ je u predškolsko vaspitanje i obrazovanje upisano 295 djece RE populacije, od čega 151 dječaka i 144 djevojčica, što je za 29 više u odnosu na školsku 2022/2023. godinu. Broj djece RE populacije u osnovnim školama u školskoj 2023/2024. godini iznosi 1809, od čega 921 dječak i 888 djevojčica. Ovdje je situacija nešto drugačija jer je broj za 71 manji u odnosu na školsku 2022/2023, ali se može konstatovati stabilan trend pohađanja RE učenika i učenica u osnovne škole.

Proces srednjeg i visokog obrazovanja Roma i Egipćana u Crnoj Gori po godinama

Kada su u pitanju srednje i visoko obrazovanje, i tu se može uočiti relativno stabilan trend.

U školskoj 2023/24, broj učenika RE populacije u srednjim školama iznosi 191, od čega 103 dječaka i 88 djevojčica, što je za 20 manje, odnosno 9,5% u odnosu na prethodnu školsku godinu.

Na univerzitetu je u studijskoj 2023/24. upisano i podržano kroz stipendije 18 studenata i studentkinja RE populacije – četvero više u odnosu na prethodnu studijsku godinu.

U tabeli niže se mogu naći detaljniji podaci o RE učenicima za školsku 2022/23. godinu.

³⁶ Podaci preuzeti sa portala Školska statistika: <https://skolskastatistika.edu.me/>

	Na početku školske godine			Na kraju školske godine			Završili razred		
	M	Ž	Broj učenika	M	Ž	Broj učenika	M	Ž	Broj učenika
Osnovno	949	883	1833	927	864	1791	784	764	1548
Srednje	122	92	214	84	77	161	82	75	157
UKUPNO	1163	1085	2248	1011	941	1952	866	839	1705
	Na početku školske godine			Na kraju školske godine			Završili razred		
	M	Ž	Broj učenika	M	Ž	Broj učenika	M	Ž	Broj učenika
IX	62	60	122	62	60	122	55	53	108
III (završni)	14	12	26	14	12	26	13	12	25
IV	4	3	7	4	3	7	4	2	6
UKUPNO	80	75	155	80	75	155	72	67	139

Mada se iz brojki uočava nešto niži broj pripadnika RE populacije na kraju školske godine u odnosu na upis, kao i niži broj učenika koji su završili razred, **ohrabruje činjenica da je u završnim razredima osnovne i srednjih škola na početku i kraju godine broj učenika i učenica RE isti, te da je broj onih koji završe razred visok u odnosu na ukupan broj – 139 onih koji završe, u odnosu na ukupno 155 učenika i učenica.** Dodatno, primjetno je da je broj upisanih djevojčica u osnovno i srednje obrazovanje skoro isti kao i broj upisanih dječaka RE populacije, što je takođe napredak i pozitivan trend kada je u pitanju uključenost ženske djece u formalno obrazovanje.

- ✚ **Prevoz** - Obezbijeđen je besplatan prevoz za 600 učenika/ca osnovnih škola RE populacije u Podgorici, Nikšiću, Beranama i na Cetinju.
- ✚ **Saradnici (medijatori)** - Nastavilo se sa angažovanjem saradnika/ca (medijatora) u socijalnoj inkluziji RE u obrazovanju, shodno normativu. Ova praksa se pokazala kao izuzetno korisna za obuhvat djece RE populacije sistemom obrazovanja, kao i za smanjenje drop-outa. Angažovano je 26 saradnika i saradnica (medijatora) u osnovnim školama u Podgorici, Nikšiću, Baru, Beranama, Ulcinju, Herceg Novom i Tivtu.
- ✚ **Stipendije** - U skladu s mjerom broj 5.8 i mjerom 5.11 iz Akcionog plana za sprovođenje Strategije socijalne inkluzije Roma i Egipćana u Crnoj Gori 2021-2025, MPNI je raspisalo konkurs za školsku i akdemsku 2023/2024. godinu za dodijelu stipendija srednjoškolicima/kama i studentima/kinjama RE zajednice, u periodu 1-31. oktobra 2023. godine.
- ✚ **Studentski domovi** – Dom u okviru svojih smještajnih kapaciteta namjenski opredjeljuje do 5% kapaciteta za smještaj studenata sa invaliditetom, studenata RE populacije i korisnike materijalnog obezbjeđenja. Ukupan broj studenata koji koriste domove je dvoje.

Pored ovih, značajno je navesti aktivnosti koje su organizovane u cilju veće informisanosti o RE populaciji, njihovoj kulturi i identitetu, pa je tako realizovano:

- ✚ **Obilježavanje 8. aprila, Svjetskog dana Roma**, kada su organizovane radionice na temu osjetljivosti žena i djevojčica na trgovinu ljudima u osnovnim školama u Baru, Beranama, Podgorici, Nikšiću, Herceg Novom i Tivtu. Prema povratnim informacijama, realizovano je 45 radionica, predstava, debata, likovne i literarne aktivnosti, kao i ostale aktivnosti koje se odnose na obilježavanje 8. aprila, kao i opšte o ljudskim pravima.
- ✚ U okviru aktivnosti Centra za stručno obrazovanje je realizovan:
  - **Program opismenjavanja i osnovnog obrazovanja odraslih pripadnika Roma i Egipćana, za ukupno 177 polaznika/ca**, u četiri licencirane ustanove za

obrazovanje odraslih - JU Osnovna škola »Pavle Žižić«, Bijelo Polje, JU Škola za srednje i više stručno obrazovanje »Sergije Stanić« Podgorica, JU Osnovna škola »Marko Miljanov« Podgorica i JU Osnovna škola »Radoje Čizmović« Nikšić.

- U cilju unapređenja informisanosti i podizanja svijesti roditelja RE populacije o značaju obrazovanja i cjeloživotnog učenja je **organizovano pet radionica za RE roditelje u Nikšiću** u JU OŠ "Radoje Čizmović na temu „Uloga roditelja u vaspitanju i školovanju djece“ i JU Osnovna škola „Mileva Lajović“ na temu „Brak“; u Baru, u prostorijama Crvenog krsta Bar na temu: „Porodica kao agens socijalizacije“, na Cetinju u JU OŠ "Njegoš" na temu: „Značaj obrazovanja za lični i porodlčni razvoj“, u Kotoru u JU OŠ "Nikola Đurković" na temu: „Uloga roditelja u životu i školovanju djece“.
- **Obilježavanje Međunarodnog dana pismenosti** organizacijom okruglog stola na temu „Podsticanje Roma i Egipćana za ukjucvanje u obrazovanje“. Učesnici okruglog stola su biti predstavnici MLJMP, MPNI, Romskog savjeta, Crvenog krsta Crne Gore, Help Moritenegra i medijatora za RE u obrazovnim ustanovama.
- Kreiran je *program obrazovanja za sticanje ključnih vještina za borbu protiv anticiganizma i svih oblika diskriminacije prema Romima i Egipćanima*.
- Pripremljen je i *Program obrazovanja za stručno usavršavanje nastavnika koji rade u stručnom obrazovanju i obrazovanju odraslih za borbu protiv anticiganizma i svih oblika diskriminacije prema Romima i Egipćanima*.

Operativni cilj 6: Obezbijediti pristup kvalitetnom i održivom zapošljavanju za pripadnike romske i egipćanske zajednice

	2021	2023	2025
Indikator učinka 1: Smanjiti procenat nezaposlenosti pripadnika romske i egipćanske populacije	70,7%	64,1% ³⁷	60.7%
Indikator učinka 2: Povećati procenat Roma i Egipćana zaposlenih u javnom sektoru	10,1%	11,2% ³⁸	12%
Indikator učinka 3: Smanjiti procenat Roma i Egipćana zaposlenih u neformalnom sektoru	61% ¹⁶	59% ³⁹	55%
Indikator učinka 4: Smanjiti nivo stope neaktivnosti Romkinja i Egipćanki	59,6%	52%	45%

Grafik 4: Istraživanje CEDEM-a, [Obrasci i stepen diskriminacije u Crnoj Gori, 2022](#). Finansirano od strane Evropske unije i Savjeta Evrope

³⁷Socioekonomski položaj roma u Crnoj Gori <https://www.cedem.me/wp-content/uploads/2024/01/Socioekonomski-položaj-Roma-u-Crnoj-Gori-web.pdf>

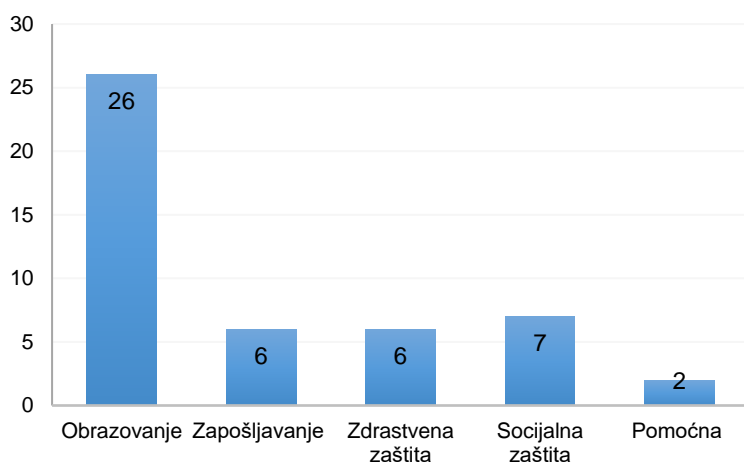
³⁸ Socioekonomski položaj roma u Crnoj Gori <https://www.cedem.me/wp-content/uploads/2024/01/Socioekonomski-položaj-Roma-u-Crnoj-Gori-web.pdf>

³⁹ Nije bilo novog istraživanja pa su indikatori ostali isti..

Stepen diskriminacije RE u oblasti zapošljavanja je u 2022. 57,6% - za 2,5% manji nego 2020. godine. Iako je prilično visok, stepen diskriminacije prema RE u oblasti zapošljavanja je manji u odnosu na neke druge kategorije poput političkog uvjerenja, godina ili invaliditeta.

Ukupan broj saradnika u oblasti obrzovanja, zapošljavanja, zdravstvene zaštite i socijalne zaštite je 47.

U oblasti zapošljavanja i operativnog cilja 6, postignuti su sljedeći značajni rezultati:

- ✚ **Zaposlenje saradnika** - u cilju poboljšanja socio-ekonomskog i pravnog položaja RE u Crnoj Gori, kroz izgradnju inkluzivnog i otvorenog društva zasnovanog na borbi i eliminisanju svih oblika diskriminacije, anticiganizma i siromaštva, MLJMP, u saradnji sa MRSS, MZ, ZZZCG, je potpisalo ugovor sa saradnicima socijalne inkluzije RE u oblastima zapošljavanja, socijalne i zdravstvene zaštite. Ugovor, koji je nastavak projekta “Socijalno uključivanje Roma i Egipćana uz posredovanje saradnika za inkluziju”, potpisali su 21 saradnik/saradnica, na godinu dana.
- ✚ **Plaćeno stažiranje u Opštini Nikšić** - Opština Nikšić je u IV kvartalu 2023. godine objavila Javni konkurs za plaćeno stažiranje od tri mjeseca za tri pripadnika/pripadnice iz RE populacije za rad u lokalnoj samoupravi u Opštini Nikšić. Kandidat ili kandidatkinja koji budu

pokazali najbolje rezultate nastaviće s radnim angažmanom u Opštini Nikšić. Opština Nikšić ima otvorenu kancelariju za pripadnike RE populacij, gdje je zapošljeno jedno lice RE zajednice.

- ✚ **Na evidenciji Zavoda za zapošljavanje Crne Gore na dan 25.12.2023. godine nalazilo se 1170 Roma i Egipćana, od čega su 653 žene.** U periodu od 01.01.2023 – 25.12.2023. godine u evidenciju Zavoda prijavljeno je 77 pripadnika RE populacije (42 žene). Sva novoprijavljena lica informisana su o uslugama za tržište rada, mjerama aktivne politike zapošljavanja, pravima i obavezama za vrijeme nezaposlenosti.

Kvalifikaciona struktura nezaposlenih Roma i Egipćana:

- 1.097 lica ili 96,74% - I nivo kvalifikacije obrazovanja (601 žena ili 54,78%).
- 5 lica ili 0,44% - II nivo kvalifikacije obrazovanja (2 žene ili 40%).
- 21 lice ili 1,85% - III nivo kvalifikacije obrazovanja (9 žena ili 42,86%).
- 9 lica ili 0,79% - IV nivo kvalifikacije obrazovanja (6 žena ili 66,67%).
- 2 lica ili 0,17% - VII-1 nivo kvalifikacije obrazovanja (2 žene)

Prilikom prvog individualnog savjetovanja, na osnovu karakteristika nezaposlenog lica i tržišta rada izvršeno je profilisanje lica, tj. svrstavanje prema stepenu zapošljivosti. **Sa svim licima zaključen je individualni plan zapošljavanja** i istovremeno su informisani o posljedicama neispunjavanja definisanih aktivnosti i obaveza prema utvrđenim rokovima. Praćenje izvršavanja aktivnosti dogovorenih planom zapošljavanja sa svim nezaposlenim pripadnicima RE populacije se odvijalo kroz konsultacije u dogovorenim terminima, a najmanje jednom u 45 dana.

- ✚ **U Zavodu za zapošljavanje Crne Gore (u četiri biroa rada) u toku 2023. godine angažovano je 5 romskih medijatora u oblasti zapošljavanja i to dva u Birou rada Podgorica i po jedan u biroima rada Nikšić, Bar i Bijelo Polje.** Medijatori se finansiraju od strane MLJMP. Njihova glavna uloga je pomoć prilikom informisanja i motivisanja pripadnika nezaposlenih Roma i Egipćana. Osim navedenog, uključeni su i u obavljanje poslova u šalter salama i arhivama biroa rada, zatim u proces posredovanja prilikom uključivanja pripadnika Roma i Egipćana u mjere APZ i zapošljavanja. Treba naglasiti da su romski medijatori izuzetno motivisani da se, osim osposobljavanja na konkretnim poslovima u biroima rada, uključuju u sve raspoložive obuke koje organizuju brojne nevladine i ostale organizacije, a u cilju promocije prava Roma i Egipćana.

- ✚ **U izvještajnom periodu u mjere aktine politike zapošljavanja uključeno je 17 Roma i Egipćana (11 žena), i to:**

- Programi javnih radova - 12 lica (devet žena);
- Program »Osposobljavanje za rad kod poslodavca« - četiri lica (jedna žena);
- Program »Osposobljavanje za samostalan rad« - jedno lice ženskog pola.

- ✚ **Usluga posredovanja za nezaposlene RE se pružala u skladu sa iskazanim potrebama poslodavaca i rezultirala je zapošljavanjem 46 lica (27 žena) u izvještajnom periodu i to uglavnom na sezonskim poslovima.**

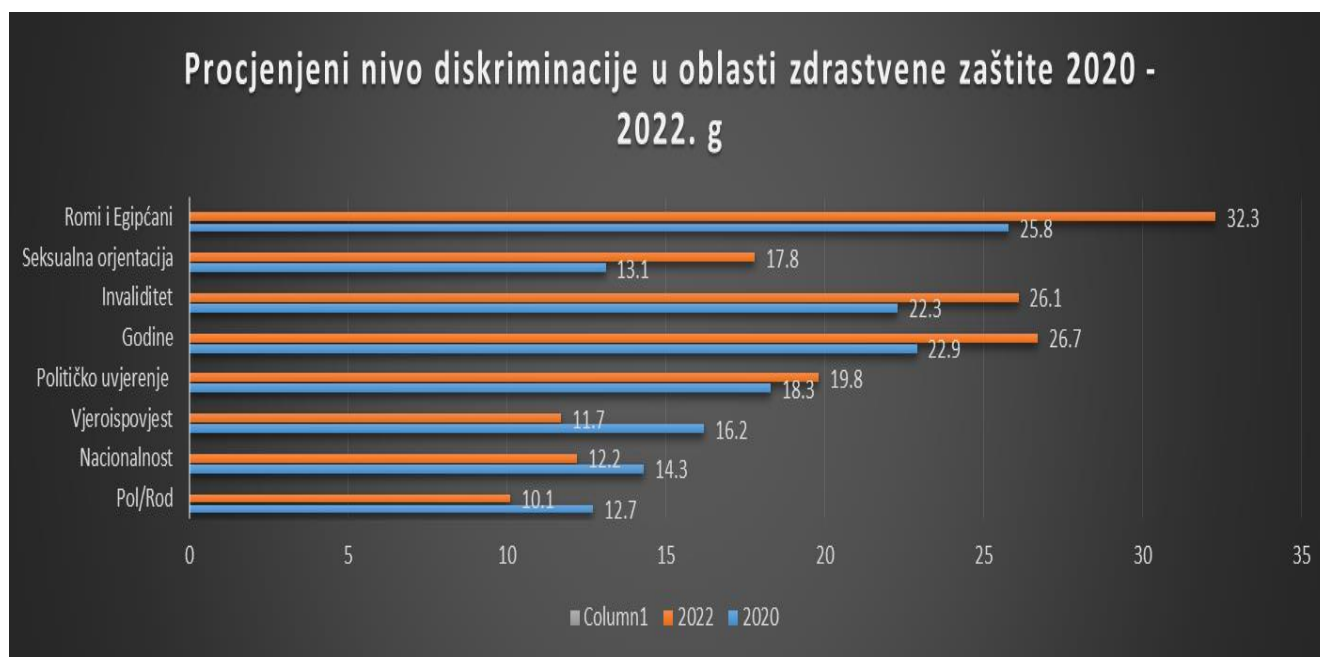
- ✚ Centar za stručno obrazovanje je pripremio programe obrazovanja za sticanje stručnih kvalifikacija koji su adekvatni za uključivanje pripadnike RE populacije:

- Pomoćnik/ca operatera na CNC mašinama (nivo II)
- Pomoćni/a prodavač/ica prehrambene robe (nivo II)
- Pomoćni/a prodavač/ica neprehramberie robe (nivo II) i
- Saradnik/ca u socijalnoj inkluziji (nivo IV), koji je bitan za pružanje podrške ranjivim grupama.

Operativni cilj 7: Unaprijediti zdravstvenu zaštitu romske i egipćanske zajednice i povećati jednak pristup kvalitetnom zdravstvenom sistemu i socijalnim uslugama

	2021	2023	2025
Indikator učinka 1: Povećati prosječno trajanje životnog vijeka pripadnika romske i egipćanske zajednice	55,9 godina	57,4 godina 61,1 godina ⁴⁰	58,9 godina
Indikator učinka 2: Smanjiti nivo diskriminacije sa kojim se suočavaju pripadnice romske i egipćanske zajednice prilikom korišćenja usluga zdravstvenog sistema	25,8%	22% ⁴¹	20%

Grafik 5: Istraživanje CEDEM-a, [Obrasci i stepen diskriminacije u Crnoj Gori, 2022.](#) Finansirano od strane Evropske unije i Savjeta Evrope

Imajući u vidu da zdravstvena zaštita u značajnoj mjeri zavisi i od rješavanja pravnog statusa lica, **ohrabruje činjenica da 95% RE populacije ima obezbijeđenu zdravstvenu zaštitu.**⁴² S druge strane, **stepen diskriminacije u oblasti zdravstvene zaštite je prema RE veći u odnosu na ostale kategorije** iz CEDEM-ovog istraživanja o obrascima i stepenu diskriminacije u Crnoj Gori iz 2022. **On iznosi 32,3% i veći je za 6,5% u odnosu na 2020. godinu.**

- ✚ Izmjenjene akte o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta Saradnika u socijalnoj inkluziji Roma i Egipćana u oblasti zdravstva) jedno mjesto u DZ Nikšić, i jedno

⁴⁰ Socioekonomski položaj roma u Crnoj Gori <https://www.cedem.me/wp-content/uploads/2024/01/Socioekonomski-polozaj-Roma-u-Crnoj-Gori-web.pdf>

⁴¹ Nije bilo novog istraživanja pa su indikatori nepromenjeni.

⁴² UNDP izvještaj: <https://www.undp.org/eurasia/publications/regional-roma-survey-2017-country-fact-sheets>

mjesto u DZ Bijelo Polje i DZ Ulcinj). JZU Dom zdravlja Bijelo Polje izvršio je izmjenu akta o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta, kojim je predviđeno radno mjesto Medijator/ Saradnik.

- ✚ Kampanja “Upoznaj svog Saradnika” je organizovana i uspješno sprovedena u DZ Bijelo Polje. Iz Doma zdravlja Mojkovac predlažu da se izvrši obuka, odnosno stručno usavršavanje Saradnika u oblasti zdravstva. Smatra se da zdravstveni radnici nijesu dovoljno upoznati o ulozi i načinu komunikacije sa pripadnicima romske i egipćanske zajednice za njihovo uključivanje u sistem zdravstvene zaštite.
- ✚ Omogućavanje stručnog usavršavanja Saradnika u oblasti zdravstva: U JZU Dom zdravlja Bijelo Polje, u saradnji sa NVO “ Romski pokret” i ZZZ Crne Gore, u trajanju od četiri mjeseca boravila je prpadnica RAE populacije, koja je od strane zaposlenih upućena u način funkcionisanja ustanove, koji su joj bli na raspolaganju, obezbijedili radni prostor, kao i sve neophodne uslove za rad. Ista je pokazala zainteresovanost za rad, saradnju, i pomagala nam u organizaciji radionica. Kao i pripadnicima RAE pomagala u prevazilaženju jezičke barijere.
- ✚ Organizovanje vakcinacije djece romske i egipcanske populacije sprovodi se u više domova zdravlja na teritoriji Crne Gore, u DZ Bijelo Polje medicinski tim obavio je zdravstveni nadzor nad djecom Romske populacije do 18 godina, u naseljima Rakonje, Strojatanica, Ploča i Nedakusi. Tom prilikom izvršeno je evidentiranje, kontrolisanje vakcinalnog statusa i obavljani su pregledi istih pacijenata uz davanje savjeta za ishranu i obaveznu imunizaciju protiv zaraznih bolesti. U DZ Cetinje, terenskih vakcinacija nije bilo. U ustanovi je vakcinisano troje djece romske populacije. U DZ Mojkovac uspješno se sprovodi vakcinacija i sva pozvana djeca se odazivaju vakcinaciji. U DZ Herceg Novi skoro sva djeca, pripadnici Romske i Egipćanske zajednice imaju zdravstveno osiguranje i izabrane doktore i uredno su vakcinisana za svoj uzrast. U 2022. godini na teritoriji Opštine Herceg Novi vakcinisano je 35-oro djece Romske populacije.
- ✚ Organizovanje kampanje za pripadnike romske i egipćanske populacije o mogućnostima liječenja bolesti zavisnosti u specijalizovanim ustanovama se uspješno sprovodi.
- ✚ Škole za trudnice i škole roditeljstva koje se organizuju u domovima zdravlja, namijenjene su cjelokupnoj poplulaciji, uključujući i pripadnice romske i egipćanske zajednice. Ipak, ne postoji posebna škola namijena pripadnicama romske i egipćanske zajednice.
- ✚ Organizovanje Škole roditeljstva za pripadnike Romske i egipćanske populacije domovi zdravlja ne organizuju posebnu školu za ovu populaciju, već je edukacija dostupna svima po jednakim uslovima. U Domu zdravlja Bijelo Polje organizovanje Škole roditeljstva za pripadnike romske i egipćasne populacije Centru za djecu sa posebnim potrebama, u okviru programa “Brižne porodice” jedan od polaznika ovog programa bio je i pripadnik RAE populacije. Takodje oranizovano je i predavanje “ Prevencija COVID-19 infekcije i post-Covid sidrom”.

Prepoznati izazovi: *Regulisanje zdravstvene zaštite je povezano sa regulisanjem građanskog statusa i ličnih dokumenata. Radi se o problemima u čijem rješavanju je u prethodnom periodu ostvaren značajan napredak, međutim i dalje određeni broj građana/građanki RE populacije nema regulisanu zdrastvenu zaštitu, a najčešći je slučaj kod trudnica koje su prilikom porođaja često u nezavidnoj situaciji iz razloga što nijesu u mogućnosti platiti troškove porođaja.*

Operativni cilj 8: Unaprijeđenje položaja romske i egipćanske zajednice kroz rješavanje pitanja građanskog statusa i posjedovanja ličnih dokumenta

	2021	2023	2025
Indikator učinka 1: Smanjiti procenat Roma i Egipćana koji ne posjeduju lične dokumente	10%	5%	0%
Indikator učinka 2: Obezbijediti da Romi i Egipćani upisani u matične knjige rođenih	5,7% Roma i Egipćana ne posjeduje izvod iz matične knjige rođenih	3% Roma i Egipćana ne posjeduje izvod iz matičnog registra rođenih ⁴³	0%

Rješavanje pravnog statusa raseljenih i interno raseljenih lica

U periodu od 07.11.2009. godine (datum stupanja na snagu Zakona o dopunama Zakona o strancima), zaključno sa 30.09.2023. godine, raseljena lica i interno raseljena lica su podnijela ukupno 15.273 zahtjeva za odobravanje stalnog nastanjenja i privremenog boravka do tri godine. **Od ovog broja riješeno je 15.161 zahtjeva, dok je po 112 zahtjeva postupak u toku.**⁴⁴ Od 15.161 riješenih predmeta, za 12.413 lica zahtjev je usvojen i odobren je stalni boravak ili privremeni boravak do tri godine, 297 zahtjeva je odbijeno, dok je 2.451 predmeta odbačeno/obustavljeno (u pitanju su dupli ili nepotpuni zahtjevi).

Razvrstano po kategorijama ova statistika izgleda na sljedeći način:

- **Interno raseljena lica su podnijela ukupno 8.585 zahtjeva** za odobravanje stalnog nastanjenja. Od ovog broja **riješeno je 8550 zahtjeva, dok je po 35 zahtjeva postupak u toku.** Od 8550 riješenih predmeta, za 7369 lica zahtjev je usvojen i odobren im je stalni boravak, 252 zahtjeva je odbijeno, dok je 929 predmeta odbačeno/obustavljeno (u pitanju su dupli ili nepotpuni zahtjevi).
- **Raseljena lica su podnijela ukupno 4737 zahtjeva za odobravanje stalnog nastanjenja.** Od ovog broja, **riješeno je 4736 zahtjeva, dok je po 1 zahtjevu postupak u toku.** Od 4736 riješenih predmeta, za 4352 lica zahtjev je usvojen i odobren im je stalni boravak, 24 zahtjeva je odbijeno, dok je 360 predmeta odbačeno/obustavljeno (u pitanju su dupli ili nepotpuni zahtjevi).
- Privremeni boravak do tri godine - **interno raseljena lica su podnijela ukupno 1.543 zahtjeva za odobravanje privremenog boravka do tri godine.** Od ovog broja, **riješeno je 1.479 zahtjeva, dok je po 64 zahtjeva postupak u toku.** Od 1.479 riješenih predmeta, za 445 lica zahtjev je usvojen i odobren im je privremeni boravak, 17 zahtjeva su odbijena, dok je 1017 predmeta odbačeno/obustavljeno (u pitanju su dupli ili nepotpuni zahtjevi).
- Privremeni boravak do tri godine - **raseljena lica su podnijela ukupno 320 zahtjeva za odobravanje privremenog boravka do tri godine.** Od ovog broja, **riješeno je 315 zahtjeva, dok je po 5 zahtjeva postupak u toku.** Od 315 riješenih predmeta, za 171 lice zahtjev je usvojen i odobren im je stalni boravak, 3 zahtjeva je odbijeno, dok je 141 predmeta odbačeno/obustavljeno (u pitanju su dupli ili nepotpuni zahtjevi). **Shodno članu 220 novog Zakona o strancima raseljena lica i interno raseljena lica su podnijela ukupno 88 zahtjeva za odobravanje stalnog nastanjenja.** Od ovog broja **riješeno je 81 dok je po 7**

⁴³ Nije došlo do znatne promjene vrijednosti, te je ista kao i za 2022. Godinu.

⁴⁴ Navedeni podaci za raseljena i interno raseljena lica se odnose na pripadnike RE populacije.

zahtjeva postupak u toku. *Od 81 riješenih predmeta, za 76 lica zahtjev je usvojen i odobren im je stalni boravak, 1 zahtjev je odbijen, dok je 4 predmeta odbačeno* (u pitanju su dupli ili nepotpuni zahtjevi).

Među 15.161 riješenih zahtjeva nalazi se i jedan broj lica kojima je odobren privremeni boravak do 3 godine, kao prelazna mjera do sticanja statusa stranca sa stalnim boravkom. U skladu sa strateškim opredjeljenjem Vlade, situacija ovih lica će se individualno preispitati kako bi se pružila pomoć za sticanje statusa stranca sa stalnim boravkom onim licima kojima je pomoć potrebna.

Sa ciljem uspostavljanja mehanizama saradnje u rješavanju statusnih pitanja interno raseljenih lica sa Kosova koja borave u Crnoj Gori, u dijelu naknadnog upisa u osnovne registre (rođenih, vjenčanih i umrlih) i registar državljana Republike Kosova, 2013. godine potpisan je.

U skladu sa Sporazumom između Vlade Crne Gore i Vlade Republike Kosova o naknadnom upisu interno raseljenih lica sa Kosova koja borave u Crnoj Gori u osnovne registre i registar državljana Republike Kosova, potpisanim 2013. godine, kombinovani mobilni biometrijski timovi MUP-a Crne Gore i MUP- a - Agencije za civilnu registraciju Kosova, od maja 2014. godine intenzivno pružaju pravnu i praktičnu pomoć IRL sa Kosova koja borave u Crnoj Gori. Uz podršku UNHCR-a i OEBS-a, organizovano je 22 posjeta mobilnog tima MUP-a Kosova Crnoj Gori, tokom kojih je tretirano oko 1.380 lica. Ovaj broj lica je podijeljen u tri kategorije, i to:

- završeni zahtjevi - lica kojima je uručena putna isprava Kosova – 1.221
- preostali slučajevi – lica koja su u radu – 39
- odloženi slučajevi – umrla i lica koja su odselila iz Crne Gore– 120

Reintegracija povratnika po readmisiji

Usljed kadrovskih promjena u lokalnim institucijama, početkom marta 2023. godine je počela procedura delegiranja članova lokalnih timova za pružanje pomoći u ostvarivanju prava crnogorskih državljana prilikom povratka u Crnu Goru u skladu sa obavezama utvrđenim sporazimima o readmisiji. Lokalni tim čine imenovane kontakt osobe iz lokalnih institucija zaduženih za socijalno staranje, zapošljavanje, lokalnu samoupravu, zdravlje, prosvjetu, unutrašnje poslove, policiju, kao i predstavnici Crvenog krsta i CARITASa.

U 2023. godini u Crnu Goru je vraćeno ukupno 42 lica shodno sporazumima o readmisiji, uključujući i jedan grupni povratak. Naime, dana 15. 05. 2023. godine, letom na relaciji Hanover-Podgorica, a shodno prethodnoj najavi, izvršena je readmisija kao i prihvati 19 lica, državljana Crne Gore i drugih lica, za koja je shodno Sporazumu između Crne Gore i Evropske zajednice o readmisiji (vraćanje i prihvatanje) lica koja su bez dozvole boravka, utvrđena obaveza prihvatanja.

Najveći broj povratnika je vraćeno iz SR Njemačke i to ukupno 37 lica, a potom iz sljedećih država: Švedska - dva lica, Norveška - jedno lice, Grčka – jedno lice, Francuska - jedno lice. Među njima je bilo šest punoljetnih žena, osam maloljetnih žena, tri maloljetna muškarca (od toga jedna samohrana majka sa djetetom).

Prihvati lica se vrši na aerodromu Podgorica, gdje službenice Odsjeka za reintegraciju povratnika (MUP)⁴⁵ sa povratnicima obavljaju intervju na osnovu kojega popunjavaju upitnik, a na osnovu upitnika pristupaju izradi plana reintegracije za konkretno lice ili za porodicu. Takođe, povratnicima se uručuje Informator koji sadrži sve informacije koji će im pomoći da se lakše snađu, sa kontaktima nadležnih insitucija u procesu ostvarivanja prava i obaveza. Odrađen Plan reintegracije službenice Odsjeka za

⁴⁵ U Odsjeku za reintegraciju povratnika po readmisiji (MUP) vrše se poslovi koji se odnose na pružanje pomoći pri reintegraciji povratnika po readmisiji u društvo; koordiniranje u ostvarivanju zakonom propisanih prava povratnika (socijalna zaštita, zdravstvena zaštita, obrazovanje, humanitarna pomoć, pravna pomoć, novčana pomoć, rad, spajanje porodice i dr.); pružanje podrške za uključivanje u društveni, ekonomski, kulturni život.

reintegraciju povratnika dostavljaju koordinatorima lokalnih timova za pružanje pomoći povratnicima, koji imaju zadatak da određene aktivnosti iz plana realizuju i pruže pomoć licima, te ispunjeni plan vrate Odsjeku, a radi sačinjavanja izvještaja, monitoringa i evaluacije cjelokupnog procesa. **U toku 2023. godine je odrađeno 39 individualnih planova reintegracije, i tri porodična plana** (za desetočlanu, četvoročlanu i dvočlanu porodicu). Po preporukama međunarodnih eksperata, proces reintegracije se prati najmanje godinu dana od dana prihvata lica na teritoriju Crne Gore, u posebnim slučajevima i dvije godine, te po tom osnovu je **trenutno 92 lica u procesu reintegracije**. U toku 2023. je odrađen monitoring za 21 lice koji su bili u procesu reintegracije u toku 2022. i 2023.

Prema podacima Zavoda za zapošljavanje Crne Gore, u toku 2023.godine tri povratnika po readmisiji su bili prijavljeni na evidenciji, od toga je jedno lice zasnovalo radni odnos.

Romi u procesu reintegracije

Od ukupnog broja povratnika u toku 2023.godine, 28 je pripadnika romske populacije. Proces reintegracije u toku 2023. godine je prošlo 36 Roma i Romkinja, od toga 25 djece. U toku godine 13 povratnika se nije obraćalo zvaničnim institucijama za pomoć, postoje pretpostavke da su ponovo napustili Crnu Goru. Podaci prikupljeni od koordinatora lokalnih timova pokazuju da je devet lica promijenilo lično ime i prezime, što predstavlja veliki izazov u procesu reintegracije. Svi povratnici su imali obezbiješen smještaj, na način da su neki imali svoj stambeni objekat, a neki su bili smješteni kod rođaka. Regulisanu zdravstvenu zaštitu je imalo 23 povratnika. Sva lica su posjedovala neki od identifikacionih dokumenata. Pravo na materijalno obezbjeđenje porodice su ostvarile tri porodice, dječiji dodatak je ostvarilo devet porodica, dok su pravo za dodatak za njegu i pomoć ostvarila tri povratnika; jednokratne novčane pomoći su dodijeljne za 20 povratnika (porodica i pojedinaca). Školski i predškolski program je pohađalo 15 djece. Na evidenciji Zavoda za zapošljavanje bilo je troje lica koja su tražila aktivno zaposlenje.

Prepoznati izazovi: Rješavanje problema građanskog statusa i ličnih dokumenata je planirano da se završi u potpunosti do kraja 2025. godine. Iako je u prethodnom periodu ostvaren značajan napredak, i dalje određeni broj građana/građanki RE populacije koji nema regulisan građanski status i ne posjeduje lična dokumenta, odnosno postoji određeni broj apatrida.

Operativni cilj 9: Unapređenje pravne i institucionalne zaštite Romkinja i Egipćanki od rodno zasnovanog nasilja

	2021	2023	2025
Indikator učinka 1: Smanjiti procenat odraslih u romskim i egipćanskim naseljima koji opravdavaju fizičko nasilje nad suprugom	MICS: 25% žena 21 % muškaraca	20 % žena ⁴⁶ 16 % muskaraca	15% žena 11 % muškaraca
Indikator učinka 2: Procenat žena starosti 20- 24 godine su stupile u brak prije svoje 15 odnosno prije svoje 18 godine [SDG 5.3.1]	22% (prije 15. godine) 55% (prije 18. godine)	16 %(prije 15) 40% (prije 18)	10% (prije 15. godine) 20% (prije 18. godine)

Operativni cilj 10: Obezbjedenje socijalne i pravne zaštite romske i egipćanske djece od nasilja u porodici, dječjeg braka i prosjačenja

	2021	2023	2025
Indikator učinka 1: Smanjiti procenat romske i egipćanske djece koja su bila izložena nekom obliku psihološkog ili fizičkog kažnjavanja od strane odraslih članova domaćinstva	64%	62%	59%
Smanjiti procenat romske i egipćanske djece koja su bila izložena teškom fizičkom kažnjavanju	11%	10% ⁴⁷	9 %
Indikator učinka 2: Povećanje broja identifikovanih i procesuiranih slučajeva dječjeg ugovorenog braka i dječjeg prosjačenja (muškog pola).	7 slučajeva dječjeg ugovorenog braka 32 slučaja dječjeg prosjačenja kao oblika nasilja u porodici *M (21) Ž(11)	10 50	15 80

⁴⁶ Za sve indikatore koje su za ovu oblast nije bilo novog istraživanja pa su indikatori nepromijenjeni.

⁴⁷ Za sve indikatore za navedenog poglavlja nije bilo novog istraživanja pa su indikatori nepromijenjeni.

<p>Indikator učinka 3: Unaprijediti rani dječji razvoj romske i egipćanske djece od 0-6 godina</p>	<p>Indeks ranog razvoja djeteta (ECDI): romska naselja: 77</p> <p>Procenat djece 0-5 mjeseci koja su isključivo dojena (MICS): 14%</p> <p>Procenat djece 25-59 mjeseci u romskim naseljima sa kojima se majka, otac ili bilo koji odrasli član domaćinstva učestvovao u najmanje 4 aktivnosti: Sa majkama 36% Sa očevima 18%.</p>	<p>80</p> <p>17%</p> <p>Sa majkama 43% Sa ocevima 27%</p>	<p>85</p> <p>20%</p> <p>Sa majkama 50%, Sa očevima 40%</p>
<p>Indikator učinka 4: Uspostavljanje specijalizovanih servisa za djecu žrtve dječjeg nedozvoljenog i ugovorenog braka i djecu koja žive i/ili rade na ulici ili su u riziku da to postanu.</p>	<p>2021</p> <p>1 Svrtište u Opštini Niksic</p>	<p>2023</p> <p>2 Svrtišta</p>	<p>2025</p> <p>3 Svrtišta</p>

U okviru socijalne i dječje zaštite su definisana dva operativna cilja, imajući u vidu situaciju u kojoj su ova pitanja posebno važna za veću inkluziju RE populacije.

Obučeno je 18 zdravstvenih radnika sa više nivoa zdravstvene zaštite iz više crnogorskih opština u okviru obuke na temu „Prezentacija zdravstvenih indikatora i regionalnih standardnih operativnih procedura za identifikaciju žrtava i potencijalnih žrtava trgovine ljudima“, koju su organizovali Odjeljenje za borbu protiv trgovine ljudima MUP i Ministarstvo zdravlja, uz podršku Njemačke organizacije za međunarodnu saradnju GIZ, u Budvi 17-18. maja 2023. **Obučeno je još 13 zdravstvenih radnika** u okviru obuke na temu “Uloga zdravstvenih radnika u borbi protiv trgovine ljudima“, održane 15. decembra 2023. godine, u organizaciji Uprave za ljudske resurse i Ministarstva unutrašnjih poslova.

U Sarajevu (Bosna i Hercegovina) je 3. marta 2022. godine održan bilateralni sastanak ključnih aktera u oblasti borbe protiv trgovine ljudima Bosne i Hercegovine i Crne Gore. Na sastanku su razmatrane mogućnosti potpisivanja bilateralnog Sporazuma o saradnji u borbi protiv trgovine ljudima BiH i Crne Gore, a takođe su razmjenjena iskustva u pogledu vođenja statističkih podataka o slučajevima trgovine ljudima. S tim u vezi MUP/ Odjeljenje za borbu protiv trgovine ljudima je pripremio *nacrt Sporazuma o saradnji u borbi protiv trgovine ljudima* koji je dostavilo nadležnom Direktoratu za međunarodnu saradnju, evropske integracije i projekte na dalju proceduru. Direktor za međunarodnu saradnju, evropske integracije i projekte Ministarstva unutrašnjih poslova uputio je elektronsku verziju nacrt teksta Sporazuma između Vlade Crne Gore i Vijeća ministara Bosne i Hercegovine o saradnji u oblasti borbe protiv trgovine ljudima nadležnim organima Bosne i

Hercegovine u cilju usaglašavanja. Razlog što se ova procedura nije mogla ranije sprovesti je sajber napad na Vladinu IT infrastrukturu i izazov vraćanje podataka iz sistema.

Prepoznati izazovi: *Dječiji/prisilni/ugovoreni brakovi, nasilje u porodici i prosjačenje su i dalje evidentni problemi, i pored značajnog broja aktivnosti, prvenstveno informativnih i edukativnih, na smanjenju ovih pojava među RE populacijom.*

TABELARNI IZVJEŠTAJ O SPROVOĐENJU AKCIONOG PLANA ZA 2023. GODINU

Tabelarni prikaz izvještaja za oblast - Diskriminacija

STRATEŠKI CILJ I: Pобољшanje socio-ekonomskog i pravnog položaja Roma i Egipćana u Crnoj Gori, unapređenjem inkluzivnog i otvorenog društva zasnovanog na promociji jednakosti, borbi i eliminisanju svih oblika diskriminacije, anticiganizma i siromaštva			
Operativni cilj 1:	Unapređenje institucionalne i društvene borbe protiv svih oblika diskriminacije i anticiganizma sa kojima se suočava romska i egipćanska zajednica		
Indikator učinka 1: Smanjiti procenat pripadnika romske i egipćanske zajednice koji su se suočili sa nekim od oblika diskriminacije	2021 58,6%	2023 56 % ⁴⁸	2025 53%
Indikator učinka 2: Smanjiti procenat Roma i Egipćana koji su bili žrtve govora mržnje	2021 49,5%	2023 47 %	2025 45%
Indikator učinka 3: Smanjiti procenat etničke distance prema građanima romske i egipćanske zajednice	2021 0.55 (na ljestvici od 0 do 1)	2023 Trenutna vrijednost: 0.356 ⁴⁹	2025 0.50

⁴⁸ Za sve navedene indikatore za ovu oblast nije bilo novog istraživanja.

⁴⁹ Istraživanje CEDEM-a, *Etnička distanca u Crnoj Gori*, decembar 2023, dostupno na: <https://www.cedem.me/wp-content/uploads/2024/02/Etnicka-distanca-u-Crnoj-Gori-Decembar-2023.-2.pdf> (pristupljeno: 7. 3. 2024)

Aktivnost koja utiče na realizaciju Operativnog cilja 1	Indikator rezultata	Nadležne institucije	Status realizacije indikatora rezultata i obrazloženje djelimično realizovanih i nerealizovanih aktivnosti ⁵⁰	Planirana / utrošena finansijska sredstva	1- Početni/krajnji rok realizacije 2 - Novi rok realizacije	Preporuke
1.1. Obilježavanje 2. Avgusta - Međunarodnog dana sjećanja na romske žrtve Holocausta	Učešće 15 mladih iz romske i neromske zajednice u programu „Vidi i ne zaboravi” (Dikh he na Bister) u posjeti koncentracionom logoru u Aschwitzu i Krakovu.	Nosilac: Ministarstvo ljudskih i manjinskih prava Partner: Romska organizacija mladih “Koračajte sa nama - Phiren Amenca”	Realizovano	Planirano: 3.000,00 € Utrošeno: 2.964,50 eura	Početni/krajnji rok realizacije: III kvartal – 2023 - IV kvartal 2023.	-
1.2. Formiranje radne grupe za izradu i akreditovanje programa borbe protiv Anticiganizma za rad sa državnim službenicima i mladima	Formirana grupa za izradu programa borbe protiv Anticiganizma za dvije ciljne grupe, rad sa državnim službenicima i mladima	Nosilac: Ministarstvo ljudskih i manjinskih prava Partneri: Sudovi; Tužilaštva; Ombudsman; CSO ⁵¹ ; Romska organizacija	Realizovano	Nisu potrebna sredstva Utrošena sredstva: 1000.00 €	Početni/krajnji rok realizacije: III kvartal – 2022 -IV kvartal 2023.	-

⁵⁰ Zelena boja -realizovana aktivnost, žuta boja – djelimično realizovana, crvena boja – nije realizovana aktivnost.

⁵¹Centar za stručno obrazovanje

		mladih "Koračajte sa nama - Phiren Amenca";				MLJMP CSO NVO Koračajte sa nama
1.3. Realizacija trodnevnog treninga za trenere na temu Anticiganizma	10 osoba osnaženo da realizuju obuke prema akreditovanom programu brobe protiv Anticiganizma	Nosilac: Ministarstvo ljudskih i manjinskih prava Partneri: Sudstvo Tužilaštvo Ombudman Romska organizacija mladih "Koračajte sa nama - Phiren Amenca"	Nije realizovano Nije bio završen program za trenere, koji je završen u 2023. godini.	Planirano: 3.500.00 €	Početni/ krajnji rok realizacije: kvartal 2022 - II kvartal 2023 Novi rok realizacije IV kvartal 2024.	Uzimajući u obzir da je program završen u 2023. godini, realizovati trodnevni trening za trenere na temu Anticiganizam u 2024 -2025. godini
1.4. Uraditi izvještaj o broju prijavljenih i procesuiranih slučajeva govora mržnje, diskriminacije i nasilja	Izrađen izvještaj koji sadrži prikaz ukupno prijavljenih i procesuiranih slučajeva u 2022 i 2023. godini, sa preporukama za unapređenje postupanja svih insitucija u borbi	Nosilac: Ombudsman; Relevantna ministarstva; Partneri: MUP; Sudstvo i Tužilaštvo	Realizovano	Planirano: Nisu potrebna dodatna sredstva	Početni/ krajnji rok realizacije: II kvartal 2022 - IV kvartal 2023	-

	protiv govora mržnje, diskriminacije i nasilja					
1.5. Edukovati urednike i novinare za senzibilno izvještavanje prema Romima i Egipćanima i borbi protiv anticiganizma	Edukovano najmanje 20 novinara/novinarke i urednika/urednica iz raznih dnevnih i nedeljnih štampanih i onlajn medija iz više gradova u Crnoj Gori	Nosilac: Ministarstvo ljudskih i manjinskih prava Partner: OMBUDSMAN; Agencija za elektronske medije; Javni servis; Novinari	Nije realizovano Nije bio završen program za trenere, koji je završen u 2023. godini.	Planirano: 3,000.00 €	Početni/ krajnji rok realizacije: IV kvartal 2022 - IV kvartal 2023 Novi rok realizacije IV kvartal 2024.	Uzimajući u obzir da je program završen u 2023. godini, realizovati trodnevni trening za trenere na temu Anticiganizam u 2024 -2025. godini
1.7. Unapređenje institucionalne i društvene borbe protiv svih oblika diskriminacije i aniticiganizma sa kojima se suočava romska i egipćanska zajednica	Obučeno 120 pripadnika romske i egipćanske populacije	Nosilac: Help – Hilfe zur Selbsthilfe;	Realizovano		Početni/ krajnji rok realizacije: II kvartal 2023- IV kvartal 2023	-
1.8. Pružanje humanitarne pomoći porodicama u socijalnoj potrebi koji nijesu u	Podržano 110 porodica pripadnika romske i egipćanske populacije.	Nosilac: Help – Hilfe zur Selbsthilfe;	Realizovano.		II kvartal 2023 IV kvartal 2023	-

zvaničnim evidencijama nadležnih institucija						
--	--	--	--	--	--	--

Tabelarni prikaz izvještaja za oblast: **Kultura, identitet i informisanost**

1.9. Organizovanje nedjelje promocije romske kulture	Organizovana najmanje jedna manifestacija pod nazivom „Upoznajmo Rome“ kojom će se većinska populacija bolje upoznati sa kulturom, tradicijom i običajima Roma i Egipćana	<p>Nosilac: Ministarstvo ljudskih i manjinskih prava CEKUM⁵²</p> <p>Partneri: Ministarstvo kulture; Romski savjet; NVO; Lokalna samouprava;</p>	Realizovano	CEKUM-a Planirano: 400,00 € Utošeno: 8.799,04 € 1.231,47 € Ukupno: 10.030,51 € Nije bilo troškova.	Početni/ krajnji rok realizacije: Realizovano: IV kvartal 2023	-
1.10. Organizovati manifestaciju povodom 8. aprila, Svjetskog dana Roma.	Održana manifestacija povodom 8. Aprila, Svjetskog dana Roma	<p>Nosilac: Ministarstvo ljudskih i manjinskih prava CEKUM⁵³</p> <p>Partner: NVO Romska organizacija mladih “Koračajte sa</p>	Realizovano	(CEKUM) Planirano: 400,00 € Utošeno: 864,53 €	Početni/ krajnji rok realizacije: I kvartal 2023	

⁵² Centar za očuvanje i razvoj kulture manjina Crne Gore

⁵³ Centar za očuvanje i razvoj kulture manjina Crne Gor

		nama – Phiren Amenca”				
1.11. Snimanje i emitovanje serijala na nacionalnom servisu o Romima i njihovoj kulturi i identitetu	Emitovano najmanje 10 emisija godišnje	Nosilac: Javni servis	Realizovano	Planirano: Redovna budžetska sredstva	Početni/ krajnji rok realizacije: II kvartal 2023. - IV kvartal 2023	-
1.12. Proizvodnja i emitovanje radio emisija na romskom jeziku	Emitovano najmanje 12 radio emisija godišnje	Nosilac: Javni servis Romski radio Partneri: Romski savjet NVO Agencija za radio-difuziju	Realizovano	Planirano: Redovna budžetska sredstva	Početni/ krajnji rok realizacije: II kvartal 2023 - IV kvartal 2023	
1.13. Finansirati projekte značajne za očuvanje i razvoj nacionalnih, odnosno etničkih posebnosti Roma i Egipćana u oblasti nacionalnog, kulturnog, jezičkog i vjerskog identiteta, finansiranjem projekata	Godišnje finansijski podržano najmanje 10 projekata koji se odnose na očuvanje i razvoj nacionalnih, odnosno etničkih posebnosti	Nosilac: Fond za zaštitu i ostvarivanje manjinskih prava	Realizovano	Planirano: III kvartal 2023 Godišnje minimum 10% od 70% sredstava opredjeljenih za finansiranje Fonda shodno	Početni/ krajnji rok realizacije: III kvartal 2023 - IV kvartal 2023	

nevladinih organizacija, pravnih i fizičkih lica	Roma i Egipćana			Zakonu o manjinskim pravima i slobodama ⁵⁴		
1.14. Obilježavanje 5 novembra – Svjetskog dana Romskog jezika	Organizovan prigodan događaj u cilju ukazivanja na značaj očuvanja Romskog jezika	<p>Nosilac: Ministarstvo ljudskih i manjinskih prava</p> <p>Partneri: Centar za očuvanje i razvoja kulture manjina Crne Gore; Romski savjet; NVO;</p>	Realizovano	Planirano: 1.000.00 €	Početni/ krajnji rok realizacije: III kvartal 2022 - IV kvartal 2022	
1.15. Organizovanje kursa računara za Saradnike/saradnice u socijalnoj inkluziji Roma i	Najmanje 22 Saradnika/saradnice u socijalnoj inkluziji Roma i Egipćana u oblasti	<p>Nosilac: Ministarstvo ljudskih i manjinskih prava</p>	Nije realizovano Trebalo je Savjet za regionalnu saradnju (RCC) donirati aktivnost.	Planirano: Budžet RCC 3000.00 eura	Početni/ krajnji rok realizacije: II kvartal 2023 – IV kvartal 2023	Pronaći drugi izvor finansiranja aktivnosti

⁵⁴ Član 36stav 2 ZakonapredviđadasezafinansiranjeFondaopredjeljujenajmanje 0,15% odtekućegbudžetaCrneGore.

Egipćana u oblasti obrazovanja u cilju sprovođenja digitalne agende	obrazovanja uspješno završilo kurs računara	Partner: Ministarstvo prosvjete			Novi rok realizacije IV kvartal 2024-II kvartal 2025.	
1.16. Organizovanje obuke za članove Komisije za pisanje izvještaja po važećoj metodologiji za Vladu Crne Gore i zainteresovane međunarodne subjekte o sprovođenju Strategije, kao i obuke za praćenje i izveštavanje u skladu sa strateškim okvirom EU	Organizovana najmanje jedna obuka za najmanje 15 članova/članica Komisije	Nosilac: Ministarstvo ljudskih i manjinskih prava Partner: Uprava za kadrove	Nije realizovano. Trebalo je Savjet za regionalnu saradnju (RCC) da donira aktivnost	Planirano: Budžet RCC 5000.00 eura	Početni/ krajnji rok realizacije: II kvartal 2022 - IV kvartal 2023. Novi rok realizacije IV kvartal 2024-II kvartal 2025.	Pronaći drugi izvor finansiranja aktivnosti
1.17. Obezbjediti finansijsku podršku aktivnostima značajnim za očuvanje i razvoj nacionalnih, odnosno etničkih posebnosti Roma i	Finansijski podržano najmanje 10 projekata nevladinih organizacija, pravnih i fizičkih lica	Fond za zaštitu i ostvarivanje manjinskih prava	Realizovano	Planirano: Minimum 10% od 70% sredstava opredjeljenih za finansiranje Fonda shodno	IV kvartal 2023.	

Egipćana u oblasti nacionalnog, kulturnog, jezičkog i vjerskog identiteta.				Zakonu o manjinskim pravima i slobodama Utrošeno: 108.975,00€ (8%) Budžet Crne Gore		
1.18. Obilježavanje međunarodnog dana Roma	Održana tribana	CEKUM ⁵⁵	Realizovano.	Sredstva koja su potrošena za ovaj program iznose: 864,53 €	II kvartal 2023	
1.19. Izdavanje Rječnika romsko-crnogorskog i crnogorsko-romskog jezika/Rromengo alavari	Objavljen rječnik romsko-crnogorski I crnogorski romski jezik	CEKUM	Realizovano.	Sredstva koja su potrošena za ovaj program iznose: 8.799,04 €	IV kvartal 2023	
1.20. Promocija Rječnika romsko-crnogorskog i crnogorsko-romskog jezika Hedine Tahirović Sijarić	Promocija Rječnika romsko-crnogorskog i crnogorsko-romskog jezika Hedine Tahirović Sijarić u Podgorici I Cetinju	CEKUM	Realizovano.	Sredstva koja su potrošena za ovaj program iznose: 1.231,47 €		

⁵⁵ Centar za očuvanje i razvoj kultura manjina

1.21. Izdavanje Časopis za književnost, kulturu i nauku „Kod“ broj 22.	Izdavanje časopisa „Kod“	CEKUM	Realizovano.	Sredstva koja su potrošena za ovaj časopis iznose: 1.985,21 €	IV kvartal 2023	
1.22. Pripremljen “Romski pojmovnik i mnogo više od toga”	Pripremiti romski pojmovnik	CEKUM	Djelimično realizovano Pojmovnik je bio u pripremi.	Program je u realizaciji i biće završen u 2024. godini	IV kvartal 2023 Novi rok realizacije IV kvartal 2024.	Nastaviti rad na realizaciji aktivnosti u 2024. godini.

Tabelarni prikaz izvještaja za oblast - Siromaštvo

Operativni cilj 2:	Smanjiti nivo siromaštva, socijalne ekskluzije i postojećeg socio-ekonomskog jaza između romske i egipćanske populacije i većinskog stanovništva		
Indikator učinka 1: Smaniti materijalnu deprivaciju romske i egipćanske populacije kao i razliku u izloženosti siromaštvu u odnosu na generalnu populaciju	2021	2023	2025
	91% Roma i Egipćana (56% jaz)	88% 52%	85% (Roma i Egipćana) (47% jaz)

Indikator učinka 2: (Multidimenzionalno siromaštvo djece)	2021	2023	2025
	65% (0-2 godina)	60%	55% (0-2)
Smanjiti preklapanja tri najčešće deprivacije za djecu 0-2, 0-5, 5-17 godina	53% (0-5 godina) 35% (5-17 godina)2021	48% 30%	43% (0-5) 25% (5-17)

Aktivnost koja utiče na realizaciju Operativnog cilja 2	Indikator rezultata	Nadležne institucije	Status realizacije indikatora rezultata i obrazloženje djelimično realizovanih i nerealizovanih aktivnosti	Planirana / utrošena finansijska sredstva	1- Početni/ krajnji rok realizacije 2 - Novi rok realizacije	Preporuke
2.1.Pružanje humanitarne pomoći porodicama u socijalnoj potrebi koje nijesu u zvaničnim evidencijama nadležnih institucija	Dodijeljeno najmanje 200 paketa pomoći	Nosilac: Crveni krst Lokalne samouprave Partneri: NVO	Realizovano.	Planirano: Redovna budžetska sredstva LS	Početni/ krajnji rok realizacije: II kvartal 2022 - IV kvartal 2023	
2.2.Raditi na razvijanju metodologije (centralizovanog istraživanja) prikupljanja podataka o položaju građana romske i	Obavljene pripreme radnje i napravljena lista indikatora za prikupljanje podataka, nakon obavljenih	Nosilac: Ministarstvo ljudskih i manjinskih prava Partner: Uprava za statistiku	Nije realizovano. Predviđenu aktivnost trebalo je finansirati Savjet za regionalnu saradnju.	Planirano: 2.000,00 €	Početni/ krajnji rok realizacije: II kvartal 2022 - I kvartal 2023.	Pronaći drugi izvor finansiranja aktivnosti

egipćanske zajednice	konsultacija sa stakeholderima				Novi rok realizacije IV kvartal 2024-II kvartal 2025.	
2.3. Sprovesti istraživanje o Socio-ekonomskom položaju Roma i Egipćana u Crnoj Gori u cilju mjerenja indikatora iz Strategije socijalne inkluzije Roma i Egipćana 2021-2025	Sprovedeno i publikovano istraživanje	Nosilac: Ministarstvo ljudskih i manjinskih prava Partneri: Romski savjet NVO	Nije realizovano. Predviđenu aktivnost trebalo je finansirati savjet za regionalnu saradnju.	Planirano: 5.000.00 €	Početni/krajnji rok realizacije: II kvartal 2023 - IV kvartal 2023 Novi rok realizacije IV kvartal 2024-II kvartal 2025.	Pronaći drugi izvor finansiranja aktivnosti
2.4. Koordinacija između aktera koji sprovode zelenu agendu i obezbeđivanje učešće poslovne zajednice i mladih Roma i Romkinja za podršku "zelenih" preduzeća, održivo finansiranje i	Uspostavljena koordinacija i razvijen najmanje jedan projekat koji će sadržati komponente zelene agende	Nosilac: Ministarstvo ljudskih i manjinskih prava Partneri: Ministarstvo ekologije, prostornog planiranja i urbanizma;	Nije realizovano. Predviđenu aktivnost trebalo je da finansira Savjet za regionalnu saradnju.	Planirano: 4,000.00 € ⁵⁶	Početni/krajnji rok realizacije: III kvartal 2022. - IV kvartal 2023 Novi rok realizacije IV kvartal 2024-II kvartal 2025.	Pronaći drugi izvor finansiranja aktivnosti

⁵⁶Za ovu aktivnost će se angažovati konsultant od strane RCC

cirkularnu ekonomiju		Javno komunalno preduzeće; Agencija za zaštitu životne sredine;				
2.5. Uraditi nacionalni program za transformaciju neformalne zaposlenosti Roma/Romkinja u Crnoj Gori	Urađen program	Nosilac: Ministarstvo ljudskih i manjinskih prava Partneri: Ministarstvo rada i socijalnog staranja; Ministarstvo ekonomskog razvoja i turizma; ZZZCG; Unija poslodavaca; Privredna komora CG;	Pokretanje Nacionalnog programa za transformaciju neformalne zaposlenosti Roma i Egipćana u Crnoj Gori. Program je i dalje u radu. Do kraja trećeg kvartala 2024. biće završen program.	Planirano: 5,000.00 € Utrošeno: Nije bilo troškova	Početni/ krajnji rok realizacije: III kvartal 2022. - IV kvartal 2023. Novi rok realizacije III kvartal 2024.	Nastaviti rad na realizaciji aktivnosti
2.6. Formalizovati radno mjesto Sakupljača sekundarnih sirovina	Formalizovana profesija Sakupljača sekundarnih sirovina	Nosilac: Centar za stručno obrazovanje Partneri: Ministarstvo ljudskih i	Radno mjesto za Sakupljača sekundarnih sirovina biće formalizovan tokom drugog kvartala 2024. godine.	Planirano: Redovna budžetska sredstva	Početni/ krajnji rok realizacije: II kvartal 2022. - IV kvartal 2022. Novi rok realizacije	Nastaviti rad na realizaciji aktivnosti

		manjinskih prava; Ministarstvo rada i socijalnog staranja; ZZZCG;			II kvartal 2024.	
2.7. Organizovanje dvodnevne obuke za 30 sakupljača sekundarnih sirovina kako bi se podigla svijest o očuvanju životne sredine, a u cilju sprovođenja zelene agende	Održana dvodnevna obuka za 30 pripadnika romske i egipćanske populacije	Nosilac: Ministarstvo ljudskih i manjinskih prava; Partneri: Centar za stručno obrazovanje ; Ministarstvo ekologije, prostornog planiranja i urbanizma; Javno komunalno preduzeće; Agencija za zaštitu životne sredine;	Nije realizovano. Navedenu aktivnost je trebalo da podrži Savjet za regionalnu saradnju.	Planirano: 4000.00 eura Utrošeno:	Početni/ krajnji rok realizacije: IV kvartal 2022 - IV kvartal 2023 Novi rok realizacije IV kvartal 2024-II kvartal 2025.	Pronaći drugi izvor finansiranja aktivnosti

Tabelarni prikaz izvještaja za oblast - Politička i društvena participacija

Operativni cilj 3:	Povećati nivo političke participacije i zastupljenosti romske i egipćanske zajednice u procesu izrade, sprovođenja i monitoringa javnih politika		
Indikator učinka 1:	2021	2023	2025

Povećati učešće Roma i Egipćana u političkom životu na lokalnom i nacionalnom nivou	<i>Predstavici RE zajedice nisu zastupjeni u lokalnim i nacionalnom parlamentu</i>		Izmjene i dopune Zakona o izboru odbornika i poslanika u cilju definisanja cenzusa za politicke predstavnike za 0,35%	Obezbijedjen cenzus		
Indikator učinka 2: Unaprijediti i osigurati učešće predstavnika Romskog savjeta i romskih i egipćanskih NVO organizacija u kreiranju nacionalnih/lokalnih politika koje se bave unapređenjem položaja građana romske i egipćanske zajednice	2021 <i>Uključeno 10 predstavnika NVO</i>		2023 <i>Uključeno 15 predstavnika</i>	2025 <i>U svim politikama koje se bave unapređenjem položaja Roma i Egipćana uključeni su predstavnici romskih i egipćanskih NVO organizacija</i>		
Aktivnost	Indikator rezultata	Nadležne institucije	Status realizacije Indikatora rezultata i Obrazloženje djelimično realizovanih i nerealizovanih aktivnosti	Planirana / utrošena finansijska sredstva	1- Početni/krajnj i rok realizacije 2 - Novi rok realizacije	Preporuke

<p>3.1 Organizovati edukaciju za predstavnike romske i egipćanske populacije o vaznosti političke participacije i učešća u formiranju javnih politika od značaja za Rome i Egipćane</p>	<p>Organizovana jedna dvodnevna edukacija za najmanje 20 predstavnika/predstavnicu romske i egipćanske zajednice</p>	<p>Nosilac: Ministarstvo ljudskih i manjinskih prava;</p> <p>Partneri: Skupština CG NVO</p>	<p>Realizovano.</p>	<p>Planirano: 2.000,00 €</p> <p>Utrošeno: 1.000.00</p>	<p>Početni/ krajnji rok realizacije: II kvartal 2022.</p>	
<p>3.2. Aktivno funkcionisanje lokalnih akcionih grupa, koje okupljaju predstavnike romske i egipćanske zajednice</p>	<p>Najmanje 8 lokalnih akcionih grupa sa najmanje 80 predstavnika aktivno (u Glavnom gradu i 7 opština)</p>	<p>Nosilac: Savjet Evrope</p> <p>Partneri: Lokalne samouprave</p>	<p>Realizovano.</p>	<p>Planirano: ROMACTED program</p>	<p>Početni/ krajnji rok realizacije: II kvartal 2023 – IV kvartal 2023⁵⁷</p>	
<p>3.3. Angažovanje fasilitatora koji će raditi na povezivanju članova romske zajednice sa</p>	<p>Angažovano najmanje 8 fasilitatora (u Glavnom gradu i 7 Opština)</p>	<p>Nosilac: Savjet Evrope</p> <p>Partneri: Lokalne samouprave</p>	<p>Realizovano.</p>	<p>Planirano: ROMACTED program</p>	<p>Početni/ krajnji rok realizacije: II kvartal 2023</p>	

⁵⁷Program ROMACTED koji će se realizovati do IV kvartala 2024. godine

predstavnicima lokalnih institucija					IV kvartal 2023 ⁵⁸	
3.4. Ojačani kapaciteti predstavnika romske i egipćanske zajednice da aktivnije učestvuju u procesima donošenja odluka na lokalnom nivou i na ostale teme koje prepoznaju kao značajne	Ojačani kapaciteti najmanje 8 lokalnih akcionih grupa kroz realizaciju edukacija/o buka za najmanje 80 predstavnika/ca romske i egipćanske zajednice	Savjet Evrope Lokalne samouprave	Realizovano.	Planirano: ROMACTED program	Početni/ krajnji rok realizacije: II kvartal 2023 IV kvartal 2023	

Tabelarni prikaz izvještaja za oblast - Stanovanje

Operativni cilj 4:	Obezbijediti stalno, pristojno, pristupačno i desegregirano stanovanje za pripadnike romske i egipćanske zajednice		
Indikator učinka 1: Smanjiti procenat stambene segregacije romske i egipćanske zajednice u odnosu na većinsku populaciju	2021 42,2%	2023 41%	2025 40 %
Indikator učinka 2:	2021	2023	2025

⁵⁸ Program ROMACTED koji će se realizovati do IV kvartala 2024. godine

Smanjiti nivo prenaseljenosti stambenih objekata u kojima žive pripadnici romske i egipćanske zajednice	5,5 članova domaćinstva	5,3	5			
Aktivnost	Indikator rezultata	Nadležne institucije	Status realizacije Indikatora rezultata i obrazloženje djelimično realizovanih i nerealizovanih aktivnosti	Planirana / utrošena finansijska sredstva	1- Početni/krajnj i rok realizacije 2 - Novi rok realizacije	Preporuke
4.1 Edukacija korisnika romske i egipćanske zajednice o načinu korišćenja i održavanja socijalnih stanova	Održan sastanak sa predstavnicima ulaza zgrada (Sektor liderima) sa ciljem edukacije korisnika romske i egipćanske zajednice o načinu korišćenja i održavanja socijalnih stanova.	Nosilac: Glavni grad Podgorica Partneri: Lokalne samouprave; Romski savjet; NVO;	Realizovano.	Planirano: Redovna budžetska sredstva Glavnog grada	Početni/krajnj i rok realizacije II kvartal 2022 - IV kvartal 2023	

4.2. Angažovanje Asistenata za podršku korisnicima stambenih jedinica	Angažovan najmanje jedan asistent	Nosilac: Ministarstvo rada i socijalnog staranja	Realizovano.	Planirano. Redovna budžetska sredstva MRSS	Početni/krajnji rok realizacije II kvartal 2022 - IV kvartal 2022	Budzet MRSS
4.3. Izrada Stambene Politike Crne Gore za period 2022 - 2030 godine	Izrađen predlog Stambene Politike Crne Gore za period 2022 - 2030 godina	MEPPU ⁵⁹	Rezultati popisa stanovništva biće objavljeni u drugoj polovini 2024. godine	Planirano: Nisu potrebna dodatna sredstva	Početni/krajnji rok realizacije III kvartal 2021 - IV kvartal 2023 Novi rok realizacije IV kvartal 2024-II kvartal 2025.	Nastaviti rad na realizaciji aktivnosti
4.4. Izrada Zakona o stambenoj podršci (Zakon o socijalnom stanovanju)	Izrađen predlog Zakona o stambenoj podršci	MEPPU ⁶⁰	Zakon o stambenoj podršci je u izradi. Čeka se izrada Stambene Politike Crne Gore radi preuzimanja smjernica za izradu predmetnog zakona.	Planirano: Nisu potrebna dodatna sredstva	Početni/krajnji rok realizacije III kvartal 2021 - IV Kvartal 2023 Novi rok realizacije	Nastaviti rad na realizaciji aktivnosti

⁵⁹Ministarstvo ekologije, prostornog planiranja i urbanizma

⁶⁰Ministarstvo ekologije, prostornog planiranja i urbanizma

					IV kvartal 2024-II kvartal 2025.	
4.5. Izrada Zakona o legalizaciji bespravničkih objekata	Izrađen zakon	MEPPU	Nacrt zakona je završen završena je i javna rasprava ali se zbog promjene Vlade Crne Gore čekaju nove smjernice	Planirano: Redovna budžetska sredstva MEPPU	Početni/krajnj i rok realizacije III kvartal 2021 - IV Kvartal 2023 Novi rok realizacije IV kvartal 2024-II kvartal 2025.	Nastaviti rad na realizaciji aktivnosti
4.6. Podrška građanima romske i egipćanske populacije u procesu legalizacije objekata koji nemaju smetnju za legalizaciju	Legalizacija najmanje 30 objekata	Nosilac: Ministarstvo ljudskih i manjinskih prava NVO "Mladi Romi"	Formirana komisija za odabir porodica koje će dobiti podršku za legalizaciju objekata Pripremljen javni poziv za odabir 18 porodica.	Planirano: 25.000.00 € Utrošeno:	Početni/krajnj i rok realizacije III kvartal IV kvartal 2023 Novi rok realizacije IV kvartal 2024-II kvartal 2025.	Nastaviti rad na realizaciji aktivnosti

Tabelarni prikaz izvještaja za oblast - Obrazovanje

Operativni cilj 5:	Unaprijediti dostupnost, efektivnost i kvalitet obrazovanja za sve pripadnike romske i egipćanske zajednice		
Indikator učinka 1: Povećati procenat romske i egipćanske djece koja pohađaju program obrazovanja u ranom djetinjstvu	2021 16%	2023 23%	2025 30%
Indikator učinka 2: Povećati procenat pripadnika romske i egipćanske zajednice koji su završili osnovnu školu	2021 56%	2023 65%	2025 75%
Indikator učinka 3: Povećati procenat pripadnika romske i egipćanske zajednice koji su završili srednju školu	2021 3%	2023 10%	2025 20%
Indikator učinka 4: Povećati broj pripadnika romske i egipćanske zajednice koji upisuju visokoškolske ustanove na godišnjem nivou	2021 4	2023 8 godišnje	2025 15 godišnje

Aktivnost	Indikator rezultata	Nadležne institucije	Status realizacije indikatora rezultata i obrazloženje djelimično realizovanih i nerealizovanih aktivnosti	Planirana / Utrošena finansijska sredstva	1- 2 - Novi rok realizacije	Preporuke
5.1. Organizovati kampanju na crnogorskom, romskom i albanskom jeziku u cilju informisanja roditelja o mogućnostima upisa djece romske i egipćanske zajednice uu vrtićima, osnovnim i srednjim školama (u četiri opštine: Podgorica, Nikšić, Berane I Tivat)u kojoj će učestvovati predstavnici relevantnih institucija I NVO sektora	Organizovana kampanja u četiri opštine (Podgorica, Nikšić, Berane i Tivat). kojom je obuhvaćeno 300 pripadnika romske i egipćanske zajednice u osnovnim školama u Podgorici, Nikšiću i Beranama	Nosilac: Ministarstvo prosvjete MPNI ⁶¹	Realizovano.	Planirano: 1,000.00 € Na godišnjem nivou Utrošena sredstva: 500€	Početni/krajnji rok realizacije II kvartal 2022 II kvartal 2023	
5.2.Organizovati besplatan prevoz učenika/učenica, romske i egipćanske populacije za polaznike u osnovnim školama.	600 romske i egipćanske djece obuhvaćeno besplatnim prevozom (Podgorica, Nikšić, Cetinje, Berane i Budva)	Nosilac: Ministarstvo prosvjete Partner: LS	Realizovano.	Planirano: 60,000.00 € Na godišnjem nivou Utrošeno: 65.000.00 €	Početni/krajnji rok realizacije II kvartal 2023. IV kvartal 2023	
5.3 Izraditi istraživanje o efektima primjene Protokola o postupanju i prevenciji ranog	Istraživanje je izrađeno i evidentirani nalazi	Nosilac: Ministarstvo prosvjete/Zav	Istraživanje nije izrađeno za ovu godinu o efektima uticaja primjene Protokola o postupanju i prevenciji dropout djece romske i	Planirano: Sredstva nisu potrebna	Početni/krajnji rok realizacije IV kvartal	Nastaviti rad na realizaciji aktivnosti

⁶¹ Ministarstvo prosvjete, nauke i inovacije.

napuštanja školovanja u osnovnoj školi	su predstavljeni javnosti	od za školstvo	egipćanske populacije iz obrazovnog sistema.		2023 IV kvartal 2023 Novi rok realizacije IV kvartal 2024-II kvartal 2025.	
5.4. Realizovati Program opismenjavanja i osnovnog obrazovanja odraslih pripadnika romske i egipćanske populacije	60 polaznika romske i egipćanske populacije uključeno u Program	Nosilac: Ministarstvo prosvjete/Centar za stručno obrazovanje	Realizovano.	Planirano: 90,000.00 € Na godišnjem nivou	Početni/krajnji rok realizacije II kvartal 2022 IV kvartal 2023	
5.5 Izraditi evidenciju o broju učenika/učenica osnovnih škola koji su uspješno završili školsku godinu u odnosu na broj upisanih	Izrađena evidencija	Nosilac: Ministarstvo prosvjete	Realizovano.	Planirano: Sredstva nijesu potrebna Utrošeno: Sredstva nijesu bila potrebna	Početni/krajnji rok realizacije: II kvartal – IV kvartal 2022.	

5.6. Dodijeliti stipendije srednjoškolicima/srednjoškolicima romske i egipćanske populacije	Dodijeljeno 174 stipendija srednjoškolicima /srednjoškolicima romske i egipćanske zajednice	MP	Realizovano.	Planirano: 108,000.00 € Budžet MP Utrošeno: 104,400.00 €	Početni/krajnji rok realizacije: III kvartal – V kvartal 2021.	
5.7 Dodijeliti stipendije studentima/studentkinjama romske i egipćanske populacije	Dodijeljeno 20 stipendija studentima/studentkinjama romske i egipćanske populacije	MP	Realizovano.	Planirano: 35,000.00 € Budžet MP ⁹⁴ Utrošeno: 31,500.00 €	Početni/krajnji rok realizacije: III kvartal – IV kvartal 2023. Početni/krajnji rok realizacije: I kvartal – II kvartal 2023.	
5.8. Obezbijediti besplatan boravak studentima/studentkinjama romske i egipćanske populacije u studentskom domu	Obezbijeden besplatan boravak u studentskom domu za najmanje četiri	Nosilac: Ministarstvo prosvjete	Realizovano.	Planirano: 7,000.00 € Na godišnjem nivou	Početni/krajnji rok realizacije III kvartal 2023 II kvartal	

	studenata/studentkinje iz romske i egipćanske zajednice	MPNI ⁶²		Utrošena sredstva: 2.350.00 €	2023	
5.9. Organizovati obuku za Program obrazovanja za sticanje ključnih vještina Romologija	Realizovana obuka za najmanje 2 modula – Ukupno 15 polaznika po obuci	Nosilac: Ministarstvo prosvjete/Ministarstvo ljudskih i manjinskih prava	Nije bilo zainteresovanih osoba.	Planirano: 4.000,00 € MP, 4.000,00 € RCC ⁶³ Utrošena sredstva: 4.000,00 € RCC 4.000,00 € MP,	Početni/krajnji rok realizacije: II kvartal 2022 IV kvartal 2023 Novi rok realizacije IV kvartal 2024-II kvartal 2025.	Motivisati za rad za Program obrazovanja za sticanje ključnih vještina Romologija
5.10. Otvaranje lokalnog omladinskog servisa (omladinskog kluba ili centra) pristupačnog mladima iz romske i egipćanske zajednice	Otvoren omladinski centar u dijelu grada koji je pristupačan mladima iz romske i egipćanske zajednice	Nosilac: Glavni grad u saradnji sa organizacijama civilnog društva	Realizovano.	Planirano: Redovna sredstva	Početni/krajnji rok realizacije: II kvartal 2022 IV kvartal 2022	
5.11. Inicirati prijedlog za stvaranje odeljenja za Rome i Egipćane u Ministarstvu prosvjete	Iniciran predlog	Nosilac: Romski Savjet	Iniciranje predloga Romskog savjeta za otvaranje Odeljenja za Rome i Egipćane u Ministarstvu prosvjete nije bilo pokrenuto u 2023 godini.	Planirano: Nijesu potrebna sredstva	Početni/krajnji rok realizacije:	Inicirati predlog Romskog savjeta za otvaranje

⁶² Ministarstvo prosvjete, nauke i inovacije.

⁶³ Regionalni savjet za saradnju (RCC)

					II kvartal 2022 IV kvartal 2022 Novi rok realizacije IV kvartal 2025.	Odjeljenja za Rome i Egipćane i Ministarstvu prosvjete nije bilo pokrenuto u 2023 godini.
5.12. Organizovati kampanju za upis u srednje i visoko obrazovanje	Organizovana kampanja u najmanje 3 Opštine	Nosilac: Romski Savjet Partneri: Ministarstvo prosvjete; Ministarstvo ljudskih i manjinskih prava;	U 2023. godini nije bilo organizovane kampanje	Planirano: Nijesu potrebna sredstva	Početni/krajnji rok realizacije: II kvartal 2022 IV kvartal 2022 Novi rok realizacije IV kvartal 2025.	Organizovat i kampanju tokom 2024. i 2025. godine
5.13 Inicirati proces izmjene Zakona o visokom obrazovanju u cilju unapređenja dostupnosti visokog obrazovanja za studente/studentkinje romske i egipćanske zajednice	Formirana radna grupa za izmjene Zakona o visokom obrazovanju	MP/Univerzitet CG	U toku izmjena Zakona o visokom obrazovanju biće razmotrena aktivnost u vezi dostupnosti visokog obrazovanja za student/studentkinje romske i egipćanske zajednice.	Planirano: Nijesu potrebna dodatna sredstva Utrošeno: 0 €	Početni/krajnji rok realizacije: III kvartal – IV kvartal 2023. Novi rok realizacije	Nastaviti rad na realizaciji aktivnosti

					IV kvartal 2025.	
5.14. Obezbijediti podršku putem javnog konkursa za sufinansiranje projekata iz domena kulturno-umjetničkog stvaralaštva	Broj realizovanih projekata	MP, Lokalne ustanove kulture, privredna društva Umjetnici pojedinci	Realizovano.	Planirano: / Utrošeno:	Početni/krajnji rok realizacije: II kvartal – IV kvartal 2021.	
5.15. Organizovati kampanju za upis u srednje i visoko obrazovanje	Organizovana kampanja u najmanje 3 Opštine	Nosilac: Romski Savjet Partneri: Ministarstvo prosvjete; Ministarstvo ljudskih i	U 2023. godini nije organizovana kampanja	Planirano: Nijesu potrebna sredstva	Početni/krajnji rok realizacije: II kvartal 2022 IV kvartal 2022 Novi rok realizacije	Organizovati kampanju tokom 2024. i 2025. godine

		manjinskih prava;			IV kvartal 2025.	
5.15. Promocija i podrška upisa romske i egipćanske djece u osnovnu školu, kroz obezbjeđenje potrebnog pribora, sredstava za higijenu, IT sredstava za praćenje onlajn nastave.	Podrška za 80 djece i 20 srednjoškolaca		Realizovano.	Planirano:	Početni/krajnji rok realizacije: II kvartal 2023 IV kvartal 2023	
5.16. Organizovanje Info sesija za učenike devetih razreda u Srednjim školama u cilju podrške u odabiru zanimanja i nastavka školovanja.	Organizovanje studiske posjete za 30 učenika.		Realizovano.	Planirano:	Početni/krajnji rok realizacije: II kvartal 2023 IV kvartal 2023	

Tabelarni prikaz izvještaja za oblast - Zapošljavanje

Operativni cilj 6:	Obezbijediti pristup kvalitetnom i održivom zapošljavanju za pripadnike romske i egipćanske zajednice					
Indikator učinka 1: Smanjiti procenat nezaposlenosti pripadnika romske i egipćanske populacije	2021		2023		2025	
	70,7%		65%		60.7%	
Indikator učinka 2: Povećati procenat Roma i Egipćana	2021		2023		2025	
	10,1%		11%		12%	

zaposlenih u javnom sektoru						
Indikator učinka 3: Smanjiti procenat Roma i Egipćana zaposlenih u neformalnom sektoru	2021 61% ⁶⁴		2023 59%		2025 55%	
Indikator učinka 4: Smanjiti nivo stope neaktivnosti Romkinja i Egipćanki	2021 59,6%		2023 52%		2025 45%	
Aktivnost	Indikator rezultata	Nadležne institucije	Status realizacije indikatora rezultata i obrazloženje nerealizovanih i djelimično realizovanih aktivnosti	Planirana / Utrošena finansijska sredstva	1- Početni/krajnji rok realizacije 2 - Novi rok realizacije	Preporuke
6.1. Uključivanje Roma i Egipćana u program javnih radova	20 pripadnika/ca romske i egipćanske zajednice uključeno u program javnih radova (na osnovu individualnog plana zapošljavanja I iskazane	Nosilac: Zavod za zapošljavanje Crne Gore	U programima javnog rada, u trajanju do četiri mjeseca, zaposleno je 12 nezaposlenih lica romske i egipćanske populacije, od kojih 9 čine žene	Planirano: 35.000,00 € Utrosena sredstva za programe javnih radova 15.905,96€	Početni/krajnji rok realizacije II kvartal 2023 IV kvartal 2023	Nastaviti rad na realizaciji aktivnosti

⁶⁴Podaciza 2017. godinu

	zainteresovanosti nezaposlenih lica za uključenje u ove programe)					
6.2. Uključivanje Roma i Egipćana u programske aktivnosti namjenjene povećanju zaposlenosti u okviru mjera APZ-a	30 pripadnika/ca romske i egipćanske zajednice uključeno u druge programe aktivne politike zapošljavanja namijenjene povećanju zaposlenosti(na osnovu individualnog plana zapošljavanja I iskazane zainteresovanosti nezaposlenih lica za uključenje u pojedine programe)	Nosilac: Zavod za zapošljavanje Crne Gore	Ukupno pet pripadnika romske i egipćanske zajednice uključeno je kroz programe osposobljavanja za rad kod poslodavca i osposobljavanje za samostalan rad. Četiri pripadnika uključeno je u program osposobljavanja za rad kod poslodavca (od kojih 1 žena), a jedno lice (žena) kroz osposobljavanje za samostalan rad	Planirano: 43.000,00 € Utrošena sredstva: 21.070,52€	Početni/krajnji rok realizacije II kvartal 2023 IV kvartal 2023	Nastaviti rad na realizaciji aktivnosti

6.3. Pružanje stručne pomoći radi sticanja znanja i vještina potrebnih za uključivanje na tržište rada, odnosno osposobljavanja za rad	Za 50 pripadnika/ca romske i egipćanske populacije pružene usluge pripreme za zapošljavanje – individualno savjetovanje/individualni plan zapošljavanja za rad	Nosilac: Zavod za zapošljavanje Crne Gore	Realizovano.	Planirano: Redovna budžetska sredstva	Početni/krajnji rok realizacije II kvartal 2023 IV kvartal 2023	
6.4. Posredovanje u zapošljavanju licima romske i egipćanske populacije iz evidencije Zavoda za zapošljavanje Crne Gore	Za sve građane/građanke romske i egipćanske populacije koji se nalaze na evidenciji ZZZCG na osnovu iskazane potrebe poslodavaca	Nosilac: Zavod za zapošljavanje Crne Gore	Realizovano.	Planirano: Redovna budžetska sredstva	Početni/krajnji rok realizacije II kvartal 2023 IV kvartal 2023	
6.5. Podržati uključivanje na tržište rada nezaposlenih lica romske i egipćanske nacionalnosti, kroz	Broj Roma/Romkinja i Egipćana/Egipćanki koji su uključenih u	Nosilac: Help – Hilfe zur Selbsthilfe Partneri:	Realizovano.	Planirano: 100.000 EUR	Početni/krajnji rok realizacije II kvartal 2023	

mjere aktivne politike zapošljavanja: obuke za aktivno traženje posla, treninge samoefikasnosti, klub za traženje posla, sajmove	mjere aktivne politike zapošljavanja	Ministarstvo ljudskih i manjinskih prava; Ministarstvo rada i socijalnog staranja			IV kvartal 2023	
6.6. Biznis planovi za 10 odraslih pripadnika romske i egipćanske zajednice	10 odraslih građana/građan ki romske i egipćanske populacije nastavilo da privređuje u okviru biznis inkubatora na Koniku; 10 građana romske i egipćanske zajednice registrovano I legalno posluju kao preduzetnici	Nosilac: Crveni krst Crne Gore	Realizovano.	Planirano: Sredstva iz donacija	Početni/krajnji rok realizacije II kvartal 2023 IV kvartal 2023	
6.7. Tutorstvo za 20 odraslih pripadnika romske i egipćanske zajednice na temu zapošljavanja (asistencija u pisanju CV-a, infrmisanje o	Pružena pomoć za 20 građana/građan ki romske i egipćanske zajednice da samostalno	Nosilac: Crveni krst Crne Gore	Realizovano.	Planirano: Sredstva iz donacija	Početni/krajnji rok realizacije II kvartal 2023 IV kvartal 2023	

dostupnim poslovima...)	aplicira za posao					
6.9. PSP ⁶⁵ trening za volontere i zaposlene u Crvenom krstu na temu zapošljavanja	15 volontera i zaposlenih obučeno da pruži psiho-socijalnu podršku građanima romske i egipćanske zajednice (korisnicima) u zapošljavanju	Nosilac: Crveni krst Crne Gore Partner: Crveni krst R. Italije	Realizovano.	Planirano: Sredstva iz donacija	Početni/krajnji rok realizacije II kvartal 2023 IV kvartal 2023	

Tabelarni prikaz izvještaja za oblast - Zdravlje

Operativni cilj 7:	Unaprijediti zdravstvenu zaštitu romske i egipćanske zajednice i povećati jednak pristup kvalitetnom zdravstvenom sistemu i socijalnim uslugama		
Indikator učinka 1: Povećati prosječno trajanje životnog vijeka pripadnika romske i egipćanske zajednice	2021 55,9 godina	2023 57,4 godina	2025 58,9 godina
Indikator učinka 2: Smanjiti nivo diskriminacije sa kojim se suočavaju pripadnice romske i egipćanske zajednice prilikom	2021 25,8%	2023 22%	2025 20%

⁶⁵ Psiho-socijalna podrška

korišćenja usluga zdravstvenog sistema						
Aktivnost	Indikator rezultata	Nadležne institucije	Status realizacije indikatora rezultata i obrazloženje djelimično realizovanih i nerealizovanih aktivnosti	Planiranja / Utrošena finansijska sredstva	1- Početni/krajnj i rok realizacije 2 - Novi rok realizacije	Preporuke
7.1. Izmijeniti akte o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta kako bi se sistematizovala 3 radna mjesta Saradnika u socijalnoj inkluziji Roma i Egipćana u oblasti zdravstva (jedno radno mjesto u DZ Nikšić, i jedno radno mjesto u DZ Bijelo Polje i DZ Ulcinj)	Izmijenjeni akti o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji i radnih mjesta	Nosilac: Ministarstvo zdravlja Partneri: Zdravstvene ustanove	Realizovano.	Planirano: Redovna budžetska sredstva	Početni/krajnj i rok realizacije II kvartal 2022. IV kvartal 2023.	
7.2 Organizovati i sprovesti kampanju "Upoznaj svog Saradnika"	Realizovane kampanje u najmanje 3 Opštine	Nosilac: Ministarstvo zdravlja Partneri: Ministarstvo ljudskih i manjinskih prava; Zdravstvene ustanove;	Kampanja "Upoznaj svog Saradnika" je organizovana i uspješno sprovedena u DZ Bijelo Polje. Iz Doma zdravlja Mojkovac predlažu da se izvrši obuka, odnosno stručno usavršavanje Saradnika u oblasti zdravstva. Smatra se da zdravstveni radnici nijesu dovoljno upoznati o ulozi i načinu komunikacije sa pripadnicima romske i egipćanske	Planirano: Redovna budžetska sredstva .	Početni/krajnj i rok realizacije II kvartal 2022. IV kvartal 2023	Nastaviti rad na realizaciji aktivnosti

		Romski savjet; NVO;	zajednice za njihovo uključivanje u sistem zdravstvene zaštite.			
7.3 Stručno usavršavanje Saradnika u socijalnoj inkluziji Roma i Egipćana u oblasti zdravstva	Organizovan najmanje jedan seminar/edukacija/stručno usavršavanje za najmanje 5 saradnika/saradnica	Nosilac: Ministarstvo zdravlja; Ministarstvo ljudskih i manjinskih prava; Partneri: Zdravstvene ustanove; Ministarstvo prosvjete; NVO; Međunarodne organizacije;	Realizovano.	Planirano: Redovna budžetska sredstva	Početni/krajnj i rok realizacije II kvartal 2022. IV kvartal 2023.	
7.4 Organizovati vakcinaciju djece romske i egipćanske populacije	Broj terenskih vakcinacija romske i egipćanske djece u naseljima Broj vakcinisane djece, po polu, uzrastu	Nosilac: Ministarstvo zdravlja Partneri: Ministarstvo ljudskih i manjinskih prava; Zdravstvene ustanove;	Realizovano.	Planirano: 2.000,00 € godišnje Ministarstvo zdravlja	Početni/krajnj i rok realizacije II kvartal 2022. IV kvartal 2023.	

	i mjestu boravka	Institut za javno zdravlje;				
7.5 Organizovati kampanje za pripadnike romske i egipćanske populacije o mogućnostima liječenja bolesti zavisnosti u specijalizovanim ustanovama	Realizovane kampanje u najmanje 3 opštine sa značajnim brojem romske i egipćanske populacije (Bar, Nikšić, Bijelo Polje)	Nosilac: Ministarstvo zdravlja Partneri: Ministarstvo za ljudska i manjinska prava; Nevladine organizacije;	U Domu zdravlja Bijelo Polje u Centru za mentalno zdravlja u okviru supstitucione terapije buprenorfinom uključena su bila dva pripadnika Romske populacije.	Planirano: Redovna budžetska sredstva	Početni/krajnj i rok realizacije II kvartal 2022. IV kvartal 2023.	Nastaviti rad na realizaciji aktivnosti
7.6 Motivisati putem savjetovanja trudnice pripadnice romske i egipćanske zajednice za pohađanje Škole za trudnice	Školu pohađalo minimum 3% pripadnica romske i egipćanske populacije od ukupnog broja trudnica koje su koristile usluge zdravstvenog sistema	Nosilac: Ministarstvo zdravlja Partneri: Domovi zdravlja	Škole za trudnice i škole roditeljstva koje se organizuju u domovima zdravlja, namijenjene su cjelokupnoj populaciji, uključujući i pripadnice romske i egipćanske zajednice. Ipak, ne postoji posebna škola namijena pripadnicama romske i egipćanske zajednice.	Planirano: Redovna budžetska sredstva	Početni/krajnj i rok realizacije II kvartal 2022. IV kvartal 2023.	Nastaviti rad na realizaciji aktivnosti i motivisati žene iz romske i egipćanske zajednice

<p>7.7 Motivisati putem savjetovanja pripadnike/ce romske i egipćanske populacije za pohađanje Škole roditeljstva</p>	<p>Školu pohađalo minimum 3% roditelja romske i egipćanske populacije od ukupnog broja roditelja koji su koristili usluge zdravstvenog sistema</p>	<p>Nosilac: Ministarstvo zdravlja</p> <p>Partneri: Domovi zdravlja</p>	<p>Organizovanje Škole roditeljstva za pripadnike Romske i egipćanske populacije domovi zdravlja ne organizuju posebnu školu za ovu populaciju, već je edukacija dostupna svima po jednakim uslovima. Škola roditeljstva funkcioniše u sklopu Savjetovališta za reproduktivno zdravlje, kojoj mogu da prisustvuju sve trudnice. Domovi zdravlja izvještavaju da je odziv pripadnica romske i egipćanske zajednice i dalje na niskom nivou,</p>	<p>Planirano: Redovna budžetska sredstva</p>	<p>Početni/krajnj i rok realizacije II kvartal 2022. IV kvartal 2023.</p>	<p>Nastaviti rad na realizaciji aktivnosti i motivisati pripadnike/ce iz romske i egipćanske zajednice</p>
<p>7.8. Sprovesti edukacije za medicinske radnike/ce o njihovoj ulozi u borbi protiv trgovine ljudima uz osvrt na važnost senzibilnog pristupa u radu potencijalnim i žrtama trgovine ljudima iz romske i egipćanske zajednice</p>	<p>Broj sprovedenih edukacija za medicinske radnike/ce Broj edukovanih medicinskih radnika/ca</p>	<p>Nosilac: Uprava za kadrove; Ministarstvo zdravlja;</p> <p>Partner: MUP</p>	<p>Realizovano.</p>	<p>Planirano: 1.100,00 € godišnje Utrošeno: 397 € Sredstva budžeta.</p>	<p>Početni/krajnj i rok realizacije II kvartal 2023 IV kvartal 2023</p>	
<p>7.9 Organizovati preventivne radionice Porodičnog centra za 70 pripadnica romske i egipćanske zajednice</p>	<p>70 pripadnica romske i egipćanske zajednice informisano o prenosivim bolestima, zdravlju djeteta, žene i porodice</p>	<p>Nosilac: Crveni krst Crne Gore</p> <p>Partner: Institut za javno zdravlje</p>	<p>Realizovano.</p>	<p>Planirano: 4,490.00 EUR</p>	<p>Početni/krajnj i rok realizacije II kvartal 2022. IV kvartal 2023.</p>	

7.10 Projektno angažovanje Saradnika/ca u socijalnoj inkluziji Roma i Egipćana u oblasti zdravstva	Projektno angazovano najmanje 10 Saradnika na period od godinu dana	<p>Nosilac: Help – Hilfe zur Selbsthilfe</p> <p>Partneri: Ministarstvo ljudskih i manjinskih prava; Ministarstvo zdravlja;</p>	Realizovano.	Planirano: Finansijska sredstva su prikazana kod aktivnosti 6.13	<p>Početni/krajnj i rok realizacije</p> <p>II kvartal 2022.</p> <p>IV kvartal 2023</p>	
7.11 Istraživanje o uticaju rada Saradnika u socijalnoj inkluziji Roma/Romkinja i Egipćana/Egipćanki u oblasti socijalne zaštite, zdravstva, zapošljavanja i obrazovanja u Crnoj Gori	Sprovedena 2 istraživanja o uticaju rada saradnika u socijalnoj inkluziji Roma/Romkinja i Egipćana/Egipćanki u oblasti socijalne zaštite, zdravstva, zapošljavanja u Crnoj Gori.	<p>Nosilac: Ministarstvo ljudskih i manjinskih prava; Agencija za odnose sa javnošću P.R.A. doo;</p>	Problem je nastao u pripremi ovog istraživanja jer je trebalo ispitati iste one saradnike koji su bili uključeni u istraživanje na početku projekta, ali kako je samo 7 ostalo da radi na projektu, to je rezultovalo samo jednu focus grupu.	Planirano: Finansijska sredstva su prikazana kod aktivnosti 6.13	<p>Početni/krajnj i rok realizacije</p> <p>II kvartal 2022.</p> <p>IV kvartal 2022.⁶⁶</p> <p>Novi rok realizacije</p> <p>IV kvartal 2024.</p>	Sprovesti istraživanje u toku 2024. godine
7.12 Omogućiti pristup romskim i egipćanskim roditeljima i starateljima programima roditeljstva poput Roditeljstvo za	Broj roditelja Roma i Egipćana koji završavaju programe	<p>Nosilac: UNICEF</p> <p>Partneri:</p>	Realizovano.	Planirano: 6,000.00 €	<p>Početni/krajnj i rok realizacije</p> <p>II kvartal 2022</p> <p>IV kvartal 2023</p>	

⁶⁶Projekat će se sprovesti do IV kvartala 2022.

<p>cjeloživotno zdravlja za malu djecu (Parenting for Lifelong Health for Young Children) kroz ojačanu saradnju između implementatora programa, romskih i egipćanskih nevladinih organizacija, i medijatora/saradnika</p>	<p>roditeljstva (npr. Roditeljstvo za cjeloživotno zdravlja za malu djecu)</p>	<p>Ministarstvo zdravlja, Ministarstvo rada i socijalnog staranja; Vrtići, Domovi zdravlja, NVO</p>				
<p>7.13 Radionice u romskim naseljima o zdravstvenom vaspitanju kako bi se povećalo znanje roditelja i staratelja o podsticajnoj njezi (nurturing care) i povećala potražnja za generalnim zdravstvenim uslugama i uslugama iz oblasti prehrane djeteta</p>	<p>Broj Roma i Egipćana koji koriste generalne zdravstvene usluge</p> <p>(minimum jedna posjeta godišnje izabranom ginekologu, minimum 4 posjete zdravstvenom radniku tokom trudnoće, sa izabranim pedijatrom, itd)</p>	<p>Nosilac:</p> <p>Institut za javno zdravlje</p>	<p>Nije realizovana aktivnost koju je UNICEF podržavao se završila 2021. godine, kada je istekao ADA projekat.</p>	<p>Planirano: 12,000.00 €</p>	<p>Početni/krajnj i rok realizacije</p> <p>II kvartal 2022</p> <p>IV kvartal 2023</p> <p>Novi rok realizacije</p> <p>IV kvartal 2024-IV kvartal 2025.</p>	<p>Inicirati pokretanje aktivnosti u toku 2024. i 2025. godine</p>

Tabelarni prikaz izvještaja za oblast - Građanski status i lična dokumenta

Operativni cilj 8:	Unaprijeđenje položaja romske i egipćanske zajednice kroz rješavanje pitanja građanskog statusa i posjedovanja ličnih dokumenta					
Indikator učinka 1: Smanjiti procenat Roma i Egipćana koji ne posjeduju lične dokumente	2021	2023		2025		
	10%	5%		0%		
Indikator učinka 2: Obezbijediti da su svi Romi i Egipćani upisani u matične registre rođenih	2021	2023		2025		
	5,7% Roma i Egipćana ne posjeduje izvod iz matične knjige rođenih	3% Roma i Egipćana ne posjeduje izvod iz matičnog registra rođenih		0%		
Aktivnost	Indikator rezultata	Nadležne institucije	Status realizacije indikatora rezultata i obrazloženje djelimično realizovanih i nerealizovanih aktivnosti	Planirana / Utrošena finansijska sredstva	1- Početni/krajnji rok realizacije 2 - Novi rok realizacije	Preporuke
8.1. Nastaviti sa primjenom pojednostavljenih procedura za pribavljanje identifikacionih	Broj identifikacionih dokumenata za raseljena i	Nosilac: Ministarstvo unutrašnjih poslova Partneri:	Realizovano.	Planirano: Nijesu potrebna sredstva	Početni/krajnji rok realizacije II kvartal 2023	

dokumenata za raseljena i interno raseljena lica čiji su zahtjevi za status stranca i dalje u radu	interno raseljena lica čiji su zahtjevi za status stranca i dalje u radu	UNHCR NF Gradjanska alijansa			IV kvartal 2023	
8.2. Nastaviti saradnju sa nadležnim organima država porijekla u rješavanju statusa IRL ⁶⁷ i ostalih lica koja imaju potrebu za ovom vrstom podrške.	Izveštaj o broju posjeta nadležnih organa Kosova Izveštaj o broju održanih koordinaci onih sastanaka između MUP-a CG i MUP-a Kosova Broj lica kojima je pružena pomoć od strane	Nosilac: Ministarstvo unutrašnjih poslova Partneri: UNHCR NF Gradjanska alijansa	Realizovano.	Planirano: Sredstva obezbijeđena po potrebi	Početni/krajnji rok realizacije II kvartal 2023 IV kvartal 2023	

⁶⁷ Interno raseljena lica

	kombinovanih mobilnih biometrijskih timova					
8.3. Pružanje pomoći licima u rješavanju statusa IRL i ostalih lica koja imaju potrebu za ovom vrstom podrške u Crnoj Gori, posredstvom Ambasade Republike Srbije/ Ambasade Republike Kosovo	<p>Broj lica kojima je pružena pomoć od strane Ambasade Republike Srbije i Ambasade Republike Kosovo u Crnoj Gori</p> <p>Vrste dokumenta/procedura registracije koje se mogu pokrenuti u Ambasadi Republike Kosovo u Crnoj Gori</p>	<p>Nosilac: Ministarstvo unutrašnjih poslova</p> <p>Partneri: UNHCR NF Gradjanska alijansa</p>	Realizovano.	Planirano: Sredstva obezbijedena po potrebi od slučaja do slučaja	Početni/krajnji rok realizacije II kvartal 2022 IV kvartal 2022	
8.4. Pružanje podrške ranjivim I/RL licima u	Broj lica kojima je pružena	Nosilac:	Realizovano.	Planirano:	Početni/krajnji rok realizacije	

regulisanju pravnog statusa u Crnoj Gori	pravna ili finansijska pomoć za regulisanje pravnog statusa u Crnoj Gori	Ministarstvo unutrašnjih poslova Partneri: UNHCR NF Gradjanska alijansa		Sredstva obezbijeđena po potrebi od slučaja do slučaja	I kvartal 2023 IV kvartal 2023	
8.5. Običi sva RL I IRL ciji su zahtjevi za status stranca sa privremenim ili stalnim boravkom i dalje u radu, odnosno koji su stekli status stranca sa privremenim boravkom do 3 godine. Običi RL I IRL koji su stekli status stranca sa stalnim boravkom na reprezentativnom uzorku	Broj realizovanih informativnih posjeta i sastanaka Broj lica koja su se dobrovoljno vratila u zemlju porijekla	Nosilac: Ministarstvo unutrašnjih poslova Partneri: UNHCR NF Gradjanska alijansa	U 2023. godini nije bilo zvaničnih posjeta i sastanaka i nije bilo organizovanog dobrovoljnog povratka RL i IRL.	Planirano: Sredstva obezbijeđena po potrebi od slučaja do slučaja	Početni/krajnji rok realizacije II kvartal 2022 IV kvartal 2022	Ukoliko u toku 2024. godine bude organizovanog dobrovoljnog povratka RL I IRL, organizovati posjete i sastanke
8.6. Podizati svijest i informisanost o pravu na dobrovoljni povratak u zemlju porijekla i obezbjeđivanje dobrovoljnog povratka, sa posebnim naglaskom na	Broj lica i broj okruglih stolova o pravu na dobrovoljni povratak u zemlju porijekla i obezbjeđiv	Nosilac: Ministarstvo unutrašnjih poslova Partneri: UNHCR NF Gradjanska alijansa	Realizovano.	Planirano: Nijesu potrebna sredstva	Početni/krajnji rok realizacije II kvartal 2022 IV kvartal 2022	

Kosovo za sva zainteresovana lica organizacijom okruglih stolova ili putem medija	anje dobrovoljnog povratka, sa posebnim naglaskom na Kosovo za sva zainteresovana lica.					
8.7. Pružanje podrške građanima romske i egipćanske zajednice u regulisanju pravnog statusa u Crnoj Gori u skladu sa Mapom puta za okončanje apatridije Roma i Egipćana u Crnoj Gori	Obezbjedena pravna pomoć za najmanje 20 građana/građanki romske i egipćanske zajednice u rešavanju pravnog statusa	Nosilac: Ministarstvo ljudskih i manjinskih prava; NVO "Phirenamenca" Partner: MUP	Realizovano.	Planirano: 9. 975.00 eura Utrošeno: 9. 975.00 eura	Početni/krajnji rok realizacije II kvartal 2022 IV kvartal 2022	
8.8. Unaprijeđenje položaja romske i egipćanske zajednice kroz rešavanje pitanja građanskog statusa i	Rješen pravni status za 20 lica RE populacije	Nosila: HELP	Realizovano.	Planirano: Utrošeno:	Početni/krajnji rok realizacije II kvartal 2023 IV kvartal	

posjedovanja ličnih dokumenta					2023	
8.9. Obezbjediti obuku socijalne i pravne zaštite romske i egipćanske djece od nasilja u porodici, dječjeg braka i prosjačenja	Broj lica koja su prošla obuku	Nosila: HELP	Realizovano.	Planirano: Utrošeno:	Početni/krajnji rok realizacije II kvartal 2023 IV kvartal 2023	

Tabelarni prikaz izvještaja za oblast - Socijalna i porodična zaštita

Operativni cilj 9:	Unapređenje pravne i institucionalne zaštite Romkinja i Egipćanki od rodno zasnovanog nasilja		
Indikator učinka 1: Smanjiti procenat odraslih u romskim i egipćanskim naseljima koji opravdavaju fizičko nasilje nad suprugom	2021 MICS: 25% žena 21 % muškaraca	2023 20 % žena 16 % muskaraca	2025 15% žena 11 % muškaraca
Indikator učinka 2: Procenat žena starosti 20-24 godine su stupile u	22% (prije 15. godine)	16 % (prije 15)	10% (prije 15. godine)

brak prije svoje 15 odnosno prije svoje 18 godine [SDG 5.3.1]	55% (prije 18. godine)		40% (prije 18)	20% (prije 18. godine)		
Aktivnost	Indikator rezultata	Nadležne institucije	Status realizacije indikatora rezultata i Obrazloženje nerealizovanih i djelimično realizovanih aktivnosti	Planirana / Utrošena finansijsk a sredstva	1- Početni/kraj nji rok realizacije 2 - Novi rok realizacije	Preporuke
9.1. Edukacija za osnaživanje zajednice u suzbijanju nasilja u porodici i dječijih ugovorenih brakova u Crnoj Gori.	Realizovano najmanje 30 radionica	Nosilac: Ministarstvo ljudskih i manjinskih prava; NVO "Centar za romske inicijative" Nikšić	Realizovano.	Planirano: 18.201,74 € Utrošeno: 18.201.74 €	Početni/kraj nji rok realizacije I kvartal 2022 IV kvartal 2022	
9.2. Sprovođenje radionica u cilju povećanja znanja o rizicima i posljedicama dječijeg prosjačenja i senzibilisanja na adekvatno procesuiranje slučajeva dječijeg prosjačenja unutar romske i egipćanske zajednice i relevantnih institucija	Realizovano 15 interaktivnih radionica za 375 pripadnika/ca romske i egipćanske zajednice	Nosilac: Ministarstvo ljudskih i manjinskih prava; NVO „Centar za bezbjednosna, sociološka i kriminološka istraživanja Crne Gore -	Realizovano.	Planirano: 17.200,00 €, Utrošeno: 17.200.00	Početni/kraj nji rok realizacije II kvartal 2022 IV kvartal 2022	

	Defendologija“ iz Nikšića;			
Operativni cilj 10	Obezbjedenje socijalne i pravne zaštite romske i egipćanske djece od nasilja u porodici, dječjeg braka i prosjačenja			
Indikator učinka 1:	2021	2023	2025	
Smanjiti procenat romske i egipćanske djece koja su bila izložena nekom obliku psihološkog ili fizičkog kažnjavanja od strane odraslih članova domaćinstva	64%	62%	59%	
Smanjiti procenat romske i egipćanske djece koja su bila izložena teškom fizičkom kažnjavanju	11%	10%	9%	
Indikator učinka 2:	2021	2023	2025	
Povećanje broja identifikovanih i procesuiranih slučajeva dječjeg ugovorenog braka i	7 slučajeva dječjeg ugovorenog braka	10	15	

dječjeg prosjačenja (muškog pola).	32 slučaja dječjeg prosjačenja kao oblika nasilja u porodici *M (21) Ž(11)	50	80
Indikator učinka 3: Unaprijediti rani dječji razvoj romske i egipćanske djece od 0-6 godina	2021 Indeks ranog razvoja djeteta (ECDI) ⁶⁸ : romska naselja: 77 Procenat djece 0-5 mjeseci koja su isključivo dojena (MICS): 14% Procenat djece 25-59 mjeseci u romskim naseljima sa kojima se majka, otac ili bilo koji odrasli član domaćinstva učestvovao u najmanje 4 aktivnosti: Sa majkama 36% Sa očevima 18%.	2023 80 17%	2025 85 20% Sa majkama 50%, Sa očevima 40%

⁶⁸ECDI: Indeks ranog razvoja djeteta; procenat dječje starosti 3–4 godine u romskim naseljima koji se nalaze na odgovarajućem stepenu razvoja u pogledu pismenosti/poznavanja brojeva, fizičkih, socijalno-emocionalnih i domaćih aktivnosti.

				Sa majkama 43%, Sa ocevima 27%		
Indikator učinka 4: Uspostavljanje specijalizovanih servisa za djecu žrtve dječjeg nedozvoljenog i ugovorenog braka i djecu koja žive i/ili rade na ulici ili su u riziku da to postanu.	2021 1 Svrtište u Opštini Niksic	2023 2 Svrtišta	2025 3 Svrtišta			
Aktivnost	Indikator rezultata	Nadležne institucije	Status realizacije indikatora rezultata i Obrazloženje djelimično realizovanih i nerealizovanih aktivnosti	Planirana / Utrošena finansijsk a sredstva	1- Početni/kraj nji rok realizacije 2 – Novi rok realizacije	Preporuke
10.1. Sprovoditi aktivnosti i kampanje o mehanizmima prevencije i pomoći žrtvama dječjeg ugovorenog braka uključujući direktno djecu i porodice u aktivnosti	Broj kampanja	Nosilac: UNICEF Partneri: MUP Uprava policije Centri za socijalno rad	Realizovano	Planirano: 15,000.00 € Utrošeno:	Početni/kraj nji rok realizacije II kvartal 2022 IV kvartal 2022	

<p>10.2. Organizovanje obuke za stručne radnike u centrima za socijalni rad, koji bi prošli ove obuke u skladu sa akreditovanom obukom o dječjem ugovorenom braku u cilju senzibilisanja stručnjaka za rad sa pripadnicima romske i egipćanske zajednice</p>	<p>Organizovane obuke za 15 stručnih radnika koje će se obučavati vezano za „ugovorene dječje brakove“</p>	<p>Nosilac: Zavod za socijalnu i dječiju zaštitu</p> <p>Partneri: Ministarstvo rada i socijalnog staranja, Ministarstvo ljudskih i manjinskih prava, MUP, Obrazovne ustanove, Tužilaštva, Sudovi, Uprava policije, NVO</p>	<p>Realizovano.</p>	<p>Planirano: 3,000.00 €</p> <p>Utrošeno: Obuku je akreditovala NVO Centar za romske inicijative iz Nikšića, koja je sprovela obuke u skladu sa njihovim projektnim zadacima te Zavod nije imao dodatnih troškova.</p>	<p>Početni/krajnji rok realizacije II kvartal 2022 IV kvartal 2022</p>	
<p>10.3. Organizovanje obuke unutar škola za rano otkrivanje i postupanje u cilju prevencije i srječavanja dječjih brakova/ekonomske eksploatacije djece i trgovine djecom</p>	<p>Broj škola u kojima je održana obuka na godišnjem nivou; Broj identifikovanih i procesuiranih slučajeva, na</p>	<p>Nosilac: Ministarstvo prosvjete</p> <p>Partneri: MUP, Ministarstvo ljudskih i manjinskih prava, NVO, Međunarodn</p>	<p>Realizovano.</p>	<p>Planirano: 10.000,00 €</p> <p>Utrošeno: 3.087.60 €.</p>	<p>Početni/krajnji rok realizacije II kvartal 2022 IV kvartal 2022</p>	

	godišnjem nivou.	e organizacije				
10.4. Sprovesti promociju Protokola o postupanju organa, ustanova i organizacija u Crnoj Gori sa djecom uključenom u život i rad na ulici – na lokalnom nivou	Predstavljen Protokol u lokalnim zajednicama	Nosilac: MUP Partneri: Ministarstvo ljudskih i manjinskih prava, Ministarstvo prosvjete, Ministarstvo zdravlja, Ministarstvo rada i socijalnog staranja, NVO	Realizovano.	Planirano: 5.500,00 €	Početni/krajnji rok realizacije II kvartal 2022 IV kvartal 2022	
10.5. Pokretanje socijalnog servisa Svratiste- privremeni smještaj za djecu sa ulice	Obezbijeden privremeni smještaj za djecu sa ulice u vidu socijalnog servisa - Svratiste	Nosilac: Glavni grad Podgorica Partner: NVO "Udruženje Roditelji"	Realizovano.	Planirano: 10,000.00 € Utrošeno: .	Početni/krajnji rok realizacije II kvartal 2022 IV kvartal 2023	

<p>10.6. Realizovati obuke za predstavnike insitucija koje u skladu sa opisom posla koji obavljaju mogu doći u kontakt sa žrtvama trgovine ljudima u odnosu na identifikaciju i zaštitu žrtava i efikasno krivično gonjenje izvršilaca</p>	<p>Realizovana obuka za najmanje 20 socijalnih radnika, 20 predstavnika policije, sudstva i tužilaštva u odnosu na identifikaciju, pružanje pomoći i procesuiranje slučajeva trgovine ljudima</p>	<p>Nosilac: Uprava za kadrove, Partneri: Zavod za socijalnu i dječju zaštitu, Centar za obuku u sudstvu i državnom tužilaštvu, MUP, Policijska akademija</p>	<p>Realizovano</p>	<p>Planirano: 19.100,00 € Utrošeno:</p>	<p>Početni/krajnji rok realizacije III kvartal 2022 IV kvartal 2022</p>	
<p>10.7. Potpisati bilateralne sporazume o saradnji u oblasti borbe protiv trgovine ljudima (prevencija, identifikacija, zaštita I dobrovoljni povratak).</p>	<p>Potpisan Sporazum o saradnji sa dvije zemlje regiona</p>	<p>Nosilac: Ministarstvo unutrašnjih poslova</p>	<p>Dana 12. septembra 2023. godine nadležni Direktorat za međunarodnu saradnju, evropske integracije i projekte Ministarstva unutrašnjih poslova uputio je elektronsku verziju nacrtu teksta Sporazuma između Vlade Crne Gore i Vijeća ministara Bosne i Hercegovine o saradnji u oblasti borbe protiv trgovine ljudima nadležnim organima Bosne i Hercegovine u cilju usaglašavanja predmetnog Sporazuma. Razlog što se ova procedura nije mogla ranije sprovesti je sajber napad na Vladinu IT infrastrukturu i izazov vraćanje podataka iz sistema.</p>	<p>Planirano: 5 000 eura Utrošeno: Utrošeno: Nije bilo troškova</p>	<p>Početni/krajnji rok realizacije II kvartal 2023 III kvartal 2023</p>	<p>Nastaviti raad na realizaciji aktivnosti</p>

PREPORUKE

- ✚ U okviru oblasti „Diskriminacija“ i operativnog cilja 1, a u nadležnosti MLjMP, Potrebno je pokrenuti poseban „Program o zaštiti romske i egipćanske populacije od diskriminacije i borbe protiv Anticiganizma“ u cilju edukacija službenika, prosvetnih radnika, mladih i građana Crne Gore.
- ✚ U okviru oblasti „Stanovanje“ i operativnog cilja 4, neophodno je da nadležne institucije osmisle i apliciraju sa IPA III projektima kako bi se ovaj problem riješio i ostvario operativni cilj 4, s obzirom da se radi o oblasti gdje su za poboljšanje stanja potrebna značajna finansijska sredstva.
- ✚ U okviru oblasti „Obrazovanje“ i operativnog cilja 5, a u nadležnosti MPNI i lokalnih samouprava, potrebno je **obezbijediti prevoz** za djecu RE populacije predškolskog uzrasta kako bi što veći broj njih pohađalo vrtiće. Uz aktivno uključivanje NVO, a uz podršku MPNI, za učenike je potrebno **nastaviti sa mentorskom podrškom**, s obzirom da se u prethodnom periodu ovaj način rada pokazao djelotvornim. U cilju prevazilaženja problema nedovoljnog poznavanja **službenog jezika**, posebno za učenike I-III razreda osnovne škole, potrebno je **kreirati posebne programe** (MPNI).
- ✚ Kada je u pitanju oblast „Zdravlje“ i operativni cilj 6, potrebno je iznaći rješenje da se trudnice RE populacije ne suočavaju sa problemom neregulisane zdravstvene zaštite i nemogućnošću plaćanja troškova porođaja (nadležnost MZ i MUP-a). Takođe, treba naći način da se pripadnice RE populacije motivišu da u većem broju pohađaju **savjetovanja za trudnice i Školu roditeljstva**. U tom dijelu je potrebno dodatno angažovanje nadležnih institucija – MZ, MPNI – kao i nevladinih organizacija i međunarodnih partnera koji podržavaju ove aktivnosti.
- ✚ U dijelu „Građanskog statusa i ličnih dokumenata“ i operativnog cilja 8, potrebno je da nadležni resori, prvenstveno MUP, u saradnji sa domaćim i međunarodnim organizacijama pojačaju napore **kako bi svi građani bili upisani u matične knjige rođenih i riješili svoj pravni status**.
- ✚ Za oblast „Socijalna i porodična zaštita“, odnosno operativne ciljeve 9 i 10, i u narednom periodu je neophodno **obezbijediti više dnevnih centara – prihvatilišta za djecu koja prose** (nadležnost MRSS, uz podršku i partnerstvo s lokalnim samoupravama, NVO i međunarodnim partnerima). Takođe, značajan doprinos mogu pružiti i NVO te je potrebno u skladu sa mogućnostima **finansirati kvalitetne projekte NVO koje se bave rješavanjem problema dječijih/prisilnih/ugovorenih brakova, nasilja u porodici i prosjačenja**.

AKCIONI PLAN
ZA SPROVOĐENJE STRATEGIJE SOCIJALNE INKLUZIJE ROMA I
EGIPĆANA 2021-2025

ZA 2024. I 2025. GODINU

Podgorica, mart 2024. godine

Sadržaj:

<u>AKCIONI PLAN ZA SPROVOĐENJE STRATEGIJE SOCIJALNE INKLUZIJE ROMA I EGIPĆANA ZA PERIOD 2024 - 2025</u>	5
<u>Diskriminacija</u>	6
<u>Kultura, identitet i informisanost</u>	9
<u>Siromaštvo</u>	12
<u>Politička i društvena participacija</u>	13
<u>Stanovanje</u>	17
<u>Obrazovanje</u>	19
<u>Zapošljavanje</u>	26
<u>Zdravlje</u>	31
<u>Građanski status i lična dokumenta</u>	34
<u>Socijalna i porodična zaštita</u>	38

AKCIONI PLAN ZA SPROVOĐENJE STRATEGIJE SOCIJALNE INKLUZIJE ROMA I EGIPĆANA ZA PERIOD 2024 - 2025.

Akcioni plan za implementaciju „Strategije socijalne inkluzije Roma i Egipćana u Crnoj Gori 2021 – 2025“ za period 2024 - 2025, predstavlja dvogodišnji akcioni plan koji je pripremljen i usklađen sa zahtjevima zastupljenim u Metodologiji razvijanja politika, izrade i praćenja sprovođenja strateških dokumenata. Struktura AP-a je zasnovana na jednom strateškom cilju i deset operativnih ciljeva, i to:

Strateški cilj: **Poboljšanje socio-ekonomskog i pravnog položaja Roma i Egipćana u Crnoj Gori, unapređenjem inkluzivnog i otvorenog društva zasnovanog na promociji jednakosti, borbi i eliminisanju svih oblika diskriminacije, anticiganizma i siromaštva**

- *Operativni cilj 1:* Unapređenje institucionalne i društvene borbe protiv svih oblika diskriminacije i anticiganizma sa kojima se suočava romska i egipćanska zajednica
- *Operativni cilj 2:* Smanjiti nivo siromaštva, socijalne ekskluzije i postojećeg socio-ekonomskog jaza između romske i egipćanske populacije i većinskog stanovništva
- *Operativni cilj 3:* Povećati nivo političke participacije i zastupljenosti romske i egipćanske zajednice u procesu izrade, sprovođenja i monitoringa javnih politika
- *Operativni cilj 4:* Obezbijediti stalno, pristojno, pristupačno i desegregirano stanovanje za pripadnike romske i egipćanske zajednice
- *Operativni cilj 5:* Unaprijediti dostupnost, efektivnost i kvalitet obrazovanja za sve pripadnike romske i egipćanske zajednice
- *Operativni cilj 6:* Obezbijediti pristup kvalitetnom i održivom zapošljavanju za pripadnike romske i egipćanske zajednice
- *Operativni cilj 7:* Unaprijediti zdravstvenu zaštitu romske i egipćanske zajednice i povećati jednak pristup kvalitetnom zdravstvenom sistemu i socijalnim uslugama
- *Operativni cilj 8:* Unaprijeđenje položaja romske i egipćanske zajednice kroz rješavanje pitanja građanskog statusa i posjedovanja ličnih dokumenata
- *Operativni cilj 9:* Unapređenje pravne i institucionalne zaštite Romkinja i Egipćanki od rodno zasnovanog nasilja
- *Operativni cilj 10:* Obezbjedeње socijalne i pravne zaštite romske i egipćanske djece od nasilja u porodici, dječjeg braka i prosjačenja

Svi operativni ciljevi sadrže indikatore učinka sa pratećim vrijednostima, koje je potrebno ostvariti u narednom petogodišnjem periodu. Akcioni plan sadrži definisane relevantne aktivnosti, indikatore rezultata, nadležne institucije, predviđene rokove za realizaciju aktivnosti, kao i finansijsku konstrukciju za realizaciju strateškog dokumenta.

Važno je napomenuti da su zbog budžetskih ograničenja iskazane budžetske potrebe u nekim slučajevima manje od realnih. Namjera je da se kroz donatorske aktivnosti prevaziđu ova ograničenja.

Napomena: U Akcionom planu za implementaciju „Strategije socijalne inkluzije Roma i Egipćana u Crnoj Gori 2021 -2025“, za period 2024 – 2025 uključene su i mjere za implementaciju Poznanjske Deklaracije iz 2019. godine, kojom su se obavezale zemlje zapadnog Balkana, među kojima i Crna Gora da će raditi na unapređenju i poboljšanju položaja RE zajednice u njihovim zemljama.

Diskriminacija

STRATEŠKI CILJ I: Poboljšanje socio-ekonomskog i pravnog položaja Roma i Egipćana u Crnoj Gori, unapređenjem inkluzivnog i otvorenog društva zasnovanog na promociji jednakosti, borbi i eliminisanju svih oblika diskriminacije, anticinganizma i siromaštva

Operativni cilj 1:	Unapređenje institucionalne i društvene borbe protiv svih oblika diskriminacije i aniticinganizma sa kojima se suočava romska i egipćanska zajednica					
	<i>Polazna vrijednost</i> 2021		<i>Prelazna vrijednost</i> 2023		<i>Ciljna vrijednost</i> 2025	
Indikator učinka 1: Smanjiti procenat pripadnika/ca romske i egipćanske zajednice koji su se suočili sa nekim od oblika diskriminacije	58,6%		56%		53%	
Indikator učinka 2: Smanjiti procenat Roma i Egipćana koji su bili žrtve govora mržnje	49,5%		47%		45%	
Indikator učinka 3: Smanjiti procenat etničke distance prema građanima romske i egipćanske zajednice	0.55 (na ljestvici od 0 do 1)		Trenutna vrijednost: 0.35 ⁶⁹		0.50	
Aktivnost koja utiče na realizaciju Operativnog cilja 1	Indikator rezultata	Nadležne institucije	Datum početka	Planirani datum završetka	Sredstva planirana za sprovođenje aktivnosti	Izvor finansiranja
1.1. Organizovanje dvodnevne edukacije za pripadnike/ce RE populacije iz NVO o prepoznavanju anticinganizma, diskriminacije i načina za prijavljivanja slučajeva diskriminacije.	Obučeno najmanje 25 učesnika/ca RE populacije iz NVO	Nosilac: MLJMP Partneri: NVO Koračajte sa nama, Romski	II Q 2024	IV Q 2025	5.200,00 €.	Budžet: MLJMP

⁶⁹ Istraživanje CEDEM-a, *Etnička distanca u Crnoj Gori*, decembar 2023, dostupno na: <https://www.cedem.me/wp-content/uploads/2024/02/Etnicka-distanca-u-Crnoj-Gori-Decembar-2023.-2.pdf> (pristupljeno: 7. 3. 2024)

		savjet.				
1.2. Organizovanje dvodnevne obuke za Koordinaciono tijelo za praćenje i sprovođenje Poznanske deklaracije	Organizovana obuka za Koordinaciono tijelo Broj članova i članica Koordinacionog tijela koji su pohađali obuku	Nosilac: MLJMP Partneri: Savjet Evrope	II Q 2024	IV Q 2025	3.000,00 €	Budžet: MLJMP
1.3. Organizovati dvodnevnu edukaciju na temu borbe protiv anticiganizma i svakog oblika diskriminacije RE	Obučeno najmanje 30 službenika/ca javne uprave	Nosilac: MLJMP	II Q 2024	IV Q 2025	Planirana sredstva: 4.000,00 €	Budžet: MLJMP
1.4. Organizovanje dvodnevne edukacije romskog i egipćanskog stanovništva o prepoznavanju diskriminacije i obuka o znanju za prijavljivanje slučajeva diskriminacije, sa naglaskom na Romkinje	Obučeno najmanje 30 pripadnika/ca RE populacije, sa naglaskom na Romkinje	Nosilac: MLJMP	II Q 2024	IV Q 2025	Planirana sredstva: 4.000,00 €	Budžet: MLJMP
1.5. Organizovanje jednodnevne konferencije „Na putu ka Evropskoj uniji čeka nas zapošljavanje Roma, unapređenje njihovog položaja u društvu i borba protiv anticiganizma“	Održana konferencija za 60 učesnika i učesnica	Nosilac: MLJMP	II Q 2024	IV Q 2024	Planirana sredstva: 3.000,00 €	Budžet: MLJMP
1.6. Organizovanje jednodnevne konferencije Roma seminar – sa Evropskom komisijom	Održana konferencija za 60 osoba	Nosilac: MLJMP	II Q 2024	III Q 2024	3.000,00	Budžet: MLJMP

1.7. Obilježavanje 2. avgusta - Međunarodnog dana sjećanja na romske žrtve Holokausta	Učećše 10 mladih iz romske i neromske zajednice i jednog predstavnika iz MLJMP u programu „Vidi i ne zaboravi” (Dikh he na Bister) u posjeti koncentracionom logoru u Aschwitzu i Krakovu	Nosilac: MLJMP Partner: Romska organizacija mladih “Koračajte sa nama - Phiren Amenca”	III Q 2024	III Q 2025	4.200,00 €	Budžet: MLJMP
1.8. Realizovati istraživanje za izradu nove Strategije socijalne inkluzije Roma i Egipćana	Realizovano istraživanje za izradu nove Strategije socijalne inkluzije Roma i Egipćana	Nosilac: MLJMP Partner: NVO CEDEM	III Q 2024	II Q 2025	Redovna budžetska sredstva Planirana sredstva: 15.000 eura	Budžet: MLJMP
1.9. Formirati Radnu grupu za izradu Strategije socijalne inkluzije Roma i Egipćana za period 2026 – 2030.	Formirana Radna grupa	Nosilac: MLJMP	II Q 2025	IV Q 2025	Nijesu potrebna sredstva za ovu aktivnost	
1.10. Oganizovati trodnevnu edukaciju za učesnike/ce Radne grupe za izradu Strategije za socijalnu inkluziju Roma i Egipćana za period 2026-2030.	Organizovana edukacija	Nosilac: MLJMP Partner: Savjet Evrope	II Q 2025	IV Q 2025	5.000 eura	Budžet: Roma integration III Savjet Evrope
1.11. Izraditi upitnik za izvještavanje aktivnosti definisanih Akcionim planom	Izrađen upitnik za izvještavanje aktivnosti definisanih Akcionim planom	Nosilac: MLJMP Partner: Savjet Evrope	II Q 2024	IV Q 2025	Redovna budžetska sredstva	Budžet: MLJMP
1.12. Licencirati Program za anticiganizam	Licenciran Program za anticiganizam	Nosilac: MLJMP	II Q 2024	I Q 2025	Nijesu potrebna sredstva za ovu aktivnost	

		Partner: Savjet Evrope, NVO, Centar za obuku sudija i tužilaca				
1.13. Održati trodnevne edukacije za 10 trenera/ca za anticiganizam	Održana trodnevna edukacija za 10 trenera/ca za anticiganizam	Nosilac: MLJMP Partner: Savjet Evrope, NVO, Centar za obuku sudija i tužilaca	I Q 2025	IV Q 2025	3.500 eura	Budžet: MLJMP

Kultura, identitet i informisanost

Aktivnost koja utiče na realizaciju Operativnog cilja	Indikator rezultata	Nadležne institucije	Datum početka	Planirani datum završetka	Sredstva planirana za sprovođenje	Izvor finansiranja
1.14. Snimanje i emitovanje serijala na nacionalnom servisu o Romima i njihovoj kulturi i identitetu	Emitovano najmanje 10 emisija godišnje	Nosilac: Radio Televizija Crne Gore	II Q 2024	IV Q 2025	Redovna budžetska sredstva	Budžet Radio Televizije Crne Gore
1.15. Proizvodnja i emitovanje radio emisija na romskom jeziku	Emitovano najmanje 12 radio emisija godišnje	Nosilac: Javni servis Romski radio Partneri: Romski savjet NVO	II Q 2024	IV Q 2025	Redovna budžetska sredstva	Budžet Radio Televizije Crne Gore
1.16. Finansirati projekte značajne za očuvanje i razvoj nacionalnih, odnosno etničkih posebnosti RE u oblasti nacionalnog, kulturnog, jezičkog i	Godišnje finansijski podržano najmanje 10 projekata koji se odnose na očuvanje i razvoj nacionalnih, odnosno	Nosilac: Fond za zaštitu i ostvarivanje manjinskih prava	III Q 2024	IV Q 2024	Godišnje minimum 10% od 70% sredstava opredjeljenih za finansiranje Fonda, shodno Zakonu o	Budžet Crne Gore

vjerskog identiteta	etničkih posebnosti Roma i Egipćana				manjinskim pravima i slobodama	
1.17. Organizovanje proslave Međunarodnog dana Roma	Broj posjetilaca i posjetiteljki - pripadnika romske zajednice, kulturni poslenici u Crnoj Gori	Nosilac: JU Centar za očuvanje i razvoj kulture manjina Crne Gore(CEKUM)	II Q 2024	II Q 2024	2.000,00 €	Budžet: JU Centar za očuvanje i razvoj kulture manjina Crne Gore (CEKUM)
1.18. Izdavanje, promocija i distribucija „Romskog pojmovnika i više od toga“	Tiraž Broj posjetilaca i posjetiteljki promocije Broj distibuiranih primjeraka	Nosilac: JU Centar za očuvanje i razvoj kulture manjina Crne Gore (CEKUM)	I Q 2024	IV Q 2024	3.000,00 €	Budžet: JU Centar za očuvanje i razvoj kulture manjina Crne Gore (CEKUM)
1.19. Obilježavanje 5. novembra, Međunarodnog dana romskog jezika	Broj organizovanih događaja povodom obilježavanja 5. novembra Broj posjetilaca i posjetiteljki događaja	Nosilac: MLjMP, JU Centar za očuvanje i razvoj kulture manjina Crne Gore(CEKUM), Romski savjet	IV Q 2024	IV Q 2024	3.000,00 €	Budžet: 1.000 € MLjMP – 2000 € - JU Centar za očuvanje i razvoj kulture manjina Crne Gore (CEKUM)
1.20. Štampanje i distribucija časopisa za književnost, kulturu i nauku „Kod“	Odštampano 200 časopisa Broj distibuiranih časopisa	Nosilac: JU Centar za očuvanje i razvoj kulture manjina Crne Gore(CEKUM)	II Q 2024	IV Q 2024	2.000,00 €	Budžet: JU Centar za očuvanje i razvoj kulture manjina Crne Gore (CEKUM)
1.21. Organizovanje panel diskusije/ obuke sa mladima na temu Interkultura-most koji spaja	Obučiti najmanje 30 mladih osoba sa teritorije Crne Gore	Nosilac: MLJMP- Direktorat za interkulturalizam	II Q 2024	IV Q 2024	2.000,00 €	Budžet MLJMP

1.22. Organizovanje posjete kulturno istorijskih spomenika u Crnoj Gori kako bi pripadnici RE upoznali državu u kojoj žive	Organizovano najmanje 5 posjeta Broj pripadnika/ca RE zajednice koji su učestvovali u posjetama	Nosilac: Kancelarija za RE, Glavni grad Podgorica	II Q 2024	IV Q 2024	Redovna sredstva	Budžet Kancelarije za RE, Glavni grad Podgorica
1.23. Organizacija aktivnosti za mlade u cilju integracije i inkluzije mladih iz RE populacije u CG društvo	Broj uključenih RE u aktivnosti kao što su: akcije čišćenja grada, sportski i kulturni događaji itd.	Nosilac: Kancelarija za RE, Glavni grad Podgorica	II Q 2024	IV Q 2025	Redovna sredstva	Budžet Kancelarije za RE, Glavni grad Podgorica
1.24. Finansirati sadržaje koji se odnose na Rome i Egipćane iz Fonda za podsticanje pluralizma i raznovrsnosti medija	Broj sadržaja koji se odnose na RE, finansiranih iz Fonda za podsticanje pluralizma i raznovrsnosti medija	Nosilac: Ministarstvo kulture i medija	III Q 2024	IV Q 2025	Bužet za Fond je 0,09 % tekućeg budžeta	Budžet MKM
1.25. Organizovanje obuke za pripadnike/ce RE populacije u redakcijama medija	Broj RE koji su prošli obuke Broj obučениh pripadnika/ca RE populacije koji su nastavili da rade u medijima u CG.	Nosilac: Ministarstvo kulture Partneri: Novinarska redakcija	III Q 2024	IV Q 2025	Redovna sredstva	Nijesu potrebna sredstva
1.26. Formiranje radne grupe koja bi analizirala mogućnosti unapređenja nastave romskog jezika u obrazovnom sistemu kroz izborni predmet	Formirana radna grupa Pripremljen plan aktivnosti	Nosilac: MLJMP Partneri: MPNI, Romski savjet	III Q 2024	IV Q 2025	Redovna sredstva	Budžet MLJMP

Siromaštvo

Operativni cilj 2:		Smanjiti nivo siromaštva, socijalne ekskluzije I postojećeg socio-ekonomskog jaza između romske i egipćanske populacije i većinskog stanovništva				
	<i>Polazna vrijednost</i> 2021	<i>Prelazna vrijednost</i> 2023	<i>Ciljna vrijednost</i> 2025			
Indikator učinka 1: Smaniti materijalnu deprivaciju romske i egipćanske populacije kao i razliku u izloženosti siromaštvu u odnosu na generalnu populaciju	91% Roma i Egipćana (56% jaz)	88% ⁷⁰ 52%	85% (Roma i Egipćana) (47% jaz)			
Indikator učinka 2: (Multidimenzionalno siromaštvo djece) Smanjiti ipreklapanja tri najčešće deprivacije za djecu 0-2, 0-5, 5-17 godina	65% (0-2 godina) 53% (0-5 godina) 35% (5-17 godina) ²⁰²¹	60% 48% 30% ⁷¹	55% (0-2) 43% (0-5) 25% (5-17)			
Aktivnost koja utiče na realizaciju Operativnog cilja 2	Indikator rezultata	Nadležne institucije	Datum početka	Planirani datum završetka	Sredstva planirana za sprovođenje	Izvor finansiranja
2.1. Pripremiti i usvojiti <i>Strategiju za razvoj sistema socijalne i dječije zaštite 2024-2028. godine sa Akcionim planom</i>	Strategija i Akcioni plan pripremljeni i usvojeni sa prepoznatom potrebom proširivanja prava na MO i razvijanja usluga na način da se prepoznaju specifične potrebe RE zajednice, sa naglaskom na najugroženije grupe kao što su djeca koja prose na ulici, djeca beskućnici, žrtve ugovorenih	Nosilac: MRSS Partner: UNICEF	I Q 2024	IV Q 2024	Redovna sredstva	Budžet MRSS

⁷⁰ Istraživanje nije realizovano u 2023. godini.

⁷¹ Istraživanje nije realizovano u 2023. godini

	brakova i djeca bez pratnje					
2.2. Organizovanje posjeta romskim naseljima i informisanje roditelja o upisu u osnovnu školu kroz direktnu komunikaciju na terenu	Broj terenskih posjeta romskim naseljima Broj roditelja koji su dobili informacije	Nosilac: Kancelarija za RE	II Q 2024	IV Q 2024	Redovna sredstva	Budžet Kancelarije za RE, Glavni grad
2.3. Organizovanje besplatnog boravka djece iz RE populacije u dječjem odmaralištu Veruša	Organizovan besplatan boravak za najmanje 40 djece RE populacije	Nosilac: Kancelarija za RE JU Dječji savez	II Q 2024	IV Q 2024	3.200,00 eura	Budžet Kancelarije za RE, Glavni grad Podgorica
2.4. Pružanje humanitarne pomoći porodicama u socijalnoj potrebi koje nijesu u zvaničnim evidencijama nadležnih institucija	Dodijeljeno najmanje 200 paketa pomoći	Lokalne samouprave Crveni krst NVO	II Q 2024	IV Q 2025	Redovna budžetska sredstva LS Sredstva Crvenog krsta CK	Budžet LS Javni fondovi Međunarodni donatori, NVO, EU

Politička i društvena participacija

Operativni cilj 3:	Povećati nivo političke participacije i zastupljenosti romske i egipćanske zajednice u procesu izrade, sprovođenja i monitoringa javnih politika		
	<i>Polazna vrijednost</i> 2021	<i>Prelazna vrijednost</i> 2023	<i>Ciljna vrijednost</i> 2025
Indikator učinka 1: Povećati učešće Roma i Egipćana u političkom životu na lokalnom i nacionalnom nivou	<i>Predstavici RE zajednice nisu zastupjeni u lokalnim i nacionalnom parlamentu</i>	<i>Trenutna vrijednost:</i> Izmjene i dopune Zakona o izboru odbornika i poslanika u cilju definisanja cenzusa za političke predstavnike za 0,35% nisu	<i>Obezbijeđen cenzus</i>

			ostvarene			
Indikator učinka 2: Unaprijediti i osigurati učešće predstavnika Romskog savjeta i romskih i egipćanskih NVO organizacija u kreiranju nacionalnih/lokalnih politika koje se bave unapređenjem položaja građana romske i egipćanske zajednice	<i>Uključeno 10 predstavnika NVO</i>		<i>Uključeno 15 predstavnika</i>		<i>U svim politikama koje se bave unapređenjem položaja Roma i Egipćana uključeni su predstavnici romskih i egipćanskih NVO organizacija</i>	
Aktivnost koja utiče na realizaciju Operativnog cilja 3	Indikator rezultata	Nadležne institucije	Datum početka	Planirani datum završetka	Sredstva planirana za sprovođenje	Izvor finansiranja
3.1. Organizovanje Romskog parlamenta u Skupštini Crne Gore	Održan Romski parlament u Skupštini Crne Gore Broj učesnika/ca iz Vlade Crne Gore, DKP, NVO, međunarodnih organizacija, RE populacije	Nosilac: Skupština Crne Gore, MLJMP	II Q 2024	II Q 2024	Redovna sredstva	Budžet: Skupštine Crne Gore
3.2. Organizovati dvodnevnu edukaciju za pripadnike/ce romske i egipćanske RE zajednice o značaju političke participacije i priključenju	Obučiti najmanje 30 pripadnika i pripanica RE zajednice	Nosilac: MLJMP	II Q 2024	II Q 2024	Planirana sredstva: 4.000,00 €	Budžet: MLJMP

društvenim procesima						
3.3. Publikovanje rezultata Popisa iz 2023. godine po nacionalnoj odnosno etničkoj pripradnosti u cilju utvrđivanja tačnog broja pripadnika i pripadnica RE populacije	Utvrđen tačan broj pripadnika i pripadnica RE populacije u CG na osnovu objavljenih rezultata popisa 2023.	Nosilac: Uprava za statistiku MONSTAT	III Q 2024	IV Q 2024	Redovna sredstva	Budžet CG
3.4. Izraditi rezultate popisa o romskoj i egipćanskoj populaciji prema zahtjevanim varijablama	Dostavljeni podaci RE populacije u CG prema zahtjevanim varijablama	Nosilac: Uprava za statistiku MONSTAT, MLJMP	I Q 2025	II Q 2025	Redovna sredstva	Budžet CG
3.5. Uključiti najmanje 10 lokalnih akcionih grupa, koje okupljaju predstavnike/ ce RE zajednice	Uključeno najmanje 10 lokalnih akcionih grupa sa najmanje 90 predstavnika aktivno (u Glavnom gradu i 7 opština)	Nosilac:MLJMP Partneri: Savjet Evrope, Glavni grad Podgorica i opštine: Bar, Berane, Bijelo Polje, Herceg Novi, Nikšić, Tivat i Ulcinj	II Q 2024	IV Q 2024 ⁷²	2000.00 €.	EU i Savjet Evrope ROMACTEDII program
3.6. uključivanje fasilitatora koji će raditi na povezivanju članova romske zajednice sa predstavnicima lokalnih institucija	Uključeno najmanje 7 fasilitatora (u Glavnom gradu i 7 opština)	Nosilac:MLJMP Partneri: Savjet Evrope, Glavni grad	II Q 2024	IV Q 2024	5000.00 €	EU i Savjet Evrope ROMACTEDII program

⁷² Program ROMACTEDII će se realizovati do kraja IV kvartala 2024. godine

		Podgorica i opštine: Bar, Berane, Bijelo Polje, Herceg Novi, Nikšić, Tivat i Ulcinj.				
3.7. Organizovati obuke i mentorsku podršku za predstavnice i predstavnike lokalnih samouprava na temu strateškog planiranja, odgovornog budžetiranja, implementiranja projekata	Obučeno najmanje 40 službenika/ca lokalnih samouprava koji rade na socijalnoj inkluziji RE	Nosilac:MLJMP Partneri: Savjet Evrope, Glavni grad Podgorica i opštine: Bar, Berane, Bijelo Polje, Herceg Novi, Nikšić, Tivat i Ulcinj	II Q 2024	IV Q 2024	5000.00 €	EU i Savjet Evrope ROMACTEDII program
3.8. Organizovati obuke i radionice za članove RE zajednice na teme: zdravlja, zapošljavanja, socijalne zaštite...	Obučeno najmanje 50 predstavnika RE zajednice	Nosilac:MLJMP Partneri: Savjet Evrope Glavni grad Podgorica i opštine: Bar, Berane, Bijelo Polje, Herceg Novi, Nikšić, Tivat i Ulcinj Lokalne samouprave	II Q 2024	IV Q 2024	3000.00 €	EU i Savjet Evrope ROMACTEDII program
3.9. Organizovanje obuke za predstavnike resornih ministarstava na temu	Broj učesnika/ca koji su uspješno	Nosilac: MLjMP, MF	II Q 2025	IV Q 2025	5000.00 €	EU i Savjet Evrope ROMACTEDII

budžetiranja odgovornog prema RE	završili obuku	Partneri: Savjet Evrope				program i Roma Integration III projekat
3.10. Izrada lokalnih akcionih planova za socijalnu inkluziju RE za opštine Bar, Berane, Bijelo Polje, Nikšić, Ulcinj, Tivat	Izrađeni lokalni akcioni planovi za šest opština	Nosioci: Zajednica opština Partner: Savjet Evrope	II Q 2024	IV 2024	5000.00 €	EU i Savjet Evrope ROMACTEDII program

Stanovanje

Operativni cilj 4:		Obezbijediti stalno, pristojno, pristupačno i desegregirano stanovanje za pripadnike romske i egipćanske zajednice				
	<i>Polazna vrijednost</i> 2021	<i>Prelazna vrijednost</i> 2023	<i>Ciljna vrijednost</i> 2025			
Indikator učinka 1: Smanjiti procenat stambene segregacije romske i egipćanske zajednice u odnosu na većinsku populaciju	42,2%	41% ⁷³	40%			
Indikator učinka 2: Smanjiti nivo prenaseljenosti stambenih objekata u kojima žive pripadnici romske i egipćanske zajednice	5,5 članova domaćinstva	5,3	5			
Aktivnost koja utiče na realizaciju Operativnog cilja 4	Indikator rezultata	Nadležne institucije	Datum početka	Planirani datum završetka	Sredstva planirana za sprovođenje	Izvor finansiranja
4.1. Sprovođenje kvalitativnog i kvantitativnog istraživanja o stanju i kvalitetu usluga vodosnabdijevanja, sanitacije i higijene u RE naseljima,	Sprovedeno istraživanje i objavljeni rezultati	Nosilac: Institut za javno zdravlje Partner:	II Q 2024	II Q 2024	30.000 €	UNICEF

⁷³ Nije bilo istraživanja u 2023 godini.

uz komponentu podizanja svijesti populacije kroz rad sa saradnicima u socijalnoj inkluziji (medijatorima) i osobljem Instituta za javno zdravlje	Broj pripadnika RE populacije koji su informisani o uslugama vodosnabdijevanja, sanitacije i higijene	Ministarstvo zdravlja, MLjMP, UNICEF				
4.2. Angažovanje konsultanta sa iskustvom u stanovanju koji će obaviti studijsku analizu za potrebe novih stambenih jedinica, kao i demografske karakteristike romske i egipćanske populacije u opštinama: Nikšić, Berane, Bar, Ulcinj i Bijelo Polje	Angažovan konsultant sa iskustvom u stanovanju koji će obaviti studijsku analizu za potrebe novih stambenih jedinica, kao i demografske karakteristike romske i egipćanske populacije u opštinama: Nikšić, Berane, Bar, Ulcinj i Bijelo Polje	Nosilac: MLJMP Partner: Savjet Evrope	II Q 2024	IV Q 2024	4.000 €	Savjet Evrope
4.3. Angažovanje asistenata za podršku korisnicima stambenih jedinica	Angažovan najmanje jedan asistent	Nosilac: MRSS	II Q 2024	IV Q 2025	Redovna sredstva	Budžet MRSS
4.4. Adaptacija naselja socijalnog stanovanja u Pljevljima – Trlica	Adaptirano deset individualnih stambenih objekata	Nosilac: MRSS Partner: Help	II Q 2024	III Q 2024	70.000€	Budžet: CEB, ADH, Help
4.5. Obuka za korišćenje i izradu digitalne platforme za stanovanje Roma i Egipćana	Broj obučених službenika/ ca	Nosilac: MLjMP, MPPUDI, lokalne samouprave Partneri: Savjet Evrope, MRSS	III Q 2024	IV Q 2024	3.000 €	Projekat Roma Integration III, Savjet Evrope

4.6. Formiranje radne grupe koja bi koordinisala rad na upotrebi digitalnih podataka o stanovanju i pripremila plan aktivnosti	Formirana radna grupa Pripremljen plan aktivnosti	Nosilac: MLJMP, MPPUDI, lokalne samouprave	I Q 2025	IV Q 2025	Redovna sredstva	Budžet MLJMP
4.7. Izrada studije izvodljivosti za najmanje dvije opštine koje obuhvataju legalizaciju, infrastrukturne aktivnosti, izradu DUP-a.	Izrađena studija izvodljivosti za dvije opštine	Nosilac: MLJMP Partner: Savjet Evrope, Ministarstvo ekologije, prostornog planiranja i urbanizma, Opštine.	II Q 2024	IV Q 2025	Nijesu potrebna sredstva	

Obrazovanje

Operativni cilj 5:	Unaprijediti dostupnost, efektivnost i kvalitet obrazovanja za sve pripadnike romske i egipćanske zajednice		
	<i>Polazna vrijednost</i> 2021	<i>Prelazna vrijednost</i> 2023	<i>Ciljna vrijednost</i> 2025
Indikator učinka 1: Povećati procenat romske i egipćanske djece koja pohađaju program obrazovanja u ranom djetinjstvu	16%	23%	30%
Indikator učinka 2: Povećati procenat pripadnika romske i egipćanske zajednice koji su završili osnovnu školu	56%	65%	75%
Indikator učinka 3: Povećati procenat pripadnika romske i egipćanske zajednice	3%	10%	20%

koji su završili srednju školu						
Indikator učinka 4: Povećati broj pripadnika romske i egipćanske zajednice koji upisuju visokoškolske ustanove na godišnjem nivou	4		8 godišnje 100%		15 godišnje	
Aktivnost koja utiče na realizaciju Operativnog cilja 5	Indikator rezultata	Nadležne institucije	Datum početka	Planirani datum završetka	Sredstva planirana za sprovođenje	Izvor finansiranja
5.1. Organizovati obuke za vaspitače, medijatore i stručne saradnike u vrtićima u cilju izgradnje kapaciteta za pružanje podrške RE djeci zasnovane na njihovim potrebama, sprovođenje posjeta romskim naseljima, povećanja obuhvata RE djece predškolskim vaspitanjem i obrazovanjem, kao i da pruže podršku za redovno pohađanje vrtića.	Broj vaspitača/ca, stručnih saradnika/ca i medijatora/ki sa unaprijeđenim kapacitetima u oblasti pružanja podrške RE djeci u okviru predškolskog obrazovanja i vaspitanja	Nosilac: MPNI Partneri: UNICEF, Zavod za školstvo	II Q 2024	IV Q 2025 6 obuka Couching Monitoring	15.000,00 €	Budžet: UNICEF
5.2. Organizovati obuke nastavnika za pružanje podrške RE djeci da steknu osnovne čitalačke i matematičke vještine kroz redovnu i dopunsku/dodatnu nastavu i prevenciju ranog napuštanja školovanja (kroz redovno korišćenje MEIS aplikacije za identifikaciju i podršku djeci u riziku od napuštanja škole)	Broj nastavnika/ca sa unaprijeđenim kapacitetima za pružanje podrške djeci iz RE zajednice u osnovnom obrazovanju	Nosilac: MPNI Partneri: UNICEF, Zavod za školstvo	II Q 2024 2 obuke	IV Q 2024 7 obuka	10.000,00 €	Budžet: UNICEF

5.3. Adaptacija i obuka za facilitatore za implementaciju programa „Brižne porodice” u predškolskim ustanovama i osnovnim školama sa najvećim brojem RE djece ⁷⁴	Broj facilitatora/ki koji su obučeni za sprovođenje programa „Brižne porodice” u predškolskim ustanovama i osnovnim školama	Nosilac: MPNI Partneri: UNICEF, NVO Projekat Evropske komisije „REF“	II Q 2024	IV Q 2024	10.000,00 €	Budžet: UNICEF
5.4. Realizovati Program opismenjavanja i osnovnog obrazovanja odraslih pripadnika romske i egipćanske populacije	60 polaznika/ca romske i egipćanske populacije uključeno u Program	Nosilac: MPNI/Centar za stručno obrazovanje	IIQ 2024	IV Q 2025	90,000.00 € Na godišnjem nivou	Budžet MP
5.5. Obezbjedivanje mentorske podrške u osnovnom, srednjem i visokom obrazovanju	Broj učenika/ca RE populacije kojima je obezbijeđena mentorska podrška (45 učenika/ca osnovnih škola)	Nosilac: MPNI Partneri: NVO Mladi romi	II Q 2024 (srednje i visoko obrazovanje) IV Q 2024 (OŠ)	IV 2025	25.938,46	Projekat Evropske komisije „REF“
5.6. Sprovođenje programa „Brižne porodice” u predškolskim i osnovnim školama	Broj roditelja, pripadnika RE naroda koji su uspješno završili program „Brižne porodice“	Nosilac: MPNI Partneri: NVO Projekat Evropske komisije „REF“	II Q 2024	IV Q 2024	17.339.99	Projekat Evropske komisije „REF“

⁷⁴ Cilj aktivnosti je pružanje podrške romskim roditeljima i unapređenje njihovih roditeljskih vještina koje će rezultirati boljim upisom i višom stopom pohađanja predškolskog i osnovnoškolskog obrazovanja

5.7. Organizovati obuke nastavnog kadra za podršku u obrazovno-vaspitnom radu sa djecom RE populacije	Broj obučenih nastavnika	Nosilac: Zavod za školstvo	II Q 2024 2 obuke	IV Q 2025. 7 obuka	1.000,00 €	Budžet: Zavod za školstvo
5.8. Pratiti realizaciju obrazovno-vaspitnog rada sa djecom romske i egipćanske populacije kroz vršenje procjena kvaliteta rada	Broj izvršenih procjena kvaliteta rada	Nosilac: Zavod za školstvo	II Q 2024	IV Q 2025 Kontinuirano (couching i monitoring)	Redovna sredstva	Budžet: Zavod za školstvo
5.9. Sprovođenje kampanje o uključivanju djece u predškolsko obrazovanje	Broj sprovedenih događaja o uključivanju djece u predškolsko obrazovanje Broj učesnika/ca i posjetilaca/teljki događaja	Nosilac:MPNI Partneri: Help NVO CAREP	II Q 2024	IV Q 2024	2.800 €	Budžet: Vlada SR Njemačke
5.10. Organizovanje studijske posjete za predstavnike vrtića u Podgorici, Beranama i Nikšiću, predstavnike institucija iz oblasti obrazovanja u cilju razmjene iskustava sa predškolskim ustanovama u regionu	Realizovana studijska posjeta Broj učesnika/ ca studijske posjete Procenat RE djece koja pohađaju program obrazovanja u ranom djetinjstvu	Nosilac:MPNI Partneri: Help MPNI, MLJMP	II Q 2024	IV Q 2024	4.000 €	Budžet: Vlada SR Njemačke

5.11. Podrška korisnicima iz RE zajednice u sticanju srednješkolškog obrazovanja i sticanju diplome kroz vanredno pohađanje	Najmanje 2 korisnika/ca iz RE zajednice podržana	Nosilac: MPNI Partneri: Help NVO CAREP	II Q 2024	IV Q 2024	2.000 €	Budžet: Vlada SR Njemačke
5.12. Pripremiti izmjene i dopune Pravilnika za saradnike/ce u oblasti obrazovanja (smanjiti broj učenika/ca sa 70 na 40 po saradniku/ci)	Usvojen Pravilnik za Saradnike/ce u oblasti obrazovanja	Nosilac: MPNI Partneri: MLJMP, UNICEF	II Q 2024	IV Q 2025	Redovna sredstva	Budžet: MPNI
5.13. Angažovanje većeg broja saradnika/ca u oblasti obrazovanja	Broj saradnika/ca u oblasti obrazovanja (40, sa 26, koliko ih je trenutno)	Nosilac: MPNI Partneri: MLJMP, UNICEF	II Q 2024	IV Q 2025	Redovne aktivnosti	Budžet: MPNI
5.14. Organizovati kampanju na crnogorskom, romskom i albanskom jeziku u cilju informisanja roditelja o mogućnostima upisa djece RE zajednice u osnovno obrazovanje	Organizovana kampanja Broj pripadnika/ca RE zajednice koji su obuhvaćeni kampanjom	Nosilac: MPNI Partneri: MLJMP, Zavod za školstvo, Romski Savjet i RE NVO	II Q 2024	I Q 2025	3.000,00 €	Budžet: MPNI
5.15. Dodijeliti stipendije srednjoškolicima/ srednjošolkama RE populacije	Broj dodijelenih stipendija srednjoškolicima/ srednjošolkama RE populacije	Nosilac: MPNI	IV Q 2024	IV Q 2025	100.000 € godišnje	Budžet: MPNI
5.16. Izraditi evidenciju o broju učenika/ učenica RE zajednice srednjih škola koji su uspješno završili školsku godinu u odnosu na broj upisanih	Izrađena evidencija o broju učenika/učenica RE zajednice srednjih škola koji su uspješno	Nosilac: MPNI	IV Q 2024	IV Q 2025	Redovna aktivnost	Budžet: MPNI

	završili školsku godinu u odnosu na broj upisanih					
5.17. Izrada i primijena Pravilnika o kriterijumima za dodjelu stipendija srednjoškolicima/ srednjoškolkama RE populacije	Pravilnik o kriterijumima za dodjelu stipendija srednjoškolicima/ srednjoškolkama RE populacije izrađen i u primjeni	Nosilac: MPNI	II Q 2024	IV Q 2024	Redovna sredstva	Budžet: MPNI
5.18. Dodijeliti stipendije studentima/ studentkinjama RE populacije	Broj dodijeljenih stipendija studentima/ studentkinjama RE populacije	Nosilac: MPNI	IV Q 2024	IV Q 2025	45.000 godišnje	Budžet: MPNI
5.19. Obezbijediti besplatan boravak studentima/ studentkinjama RE populacije u studentskom domu	Broj studenata/ studentkinja RE populacije u studentskom domu	Nosilac: MPNI	IV Q 2024	IV Q 2025	6.000 godišnje	Budžet: MPNI
5.20. Inicirati proces izmjene Zakona o visokom obrazovanju u cilju unapređenja dostupnosti visokog obrazovanja za studente/studentkinje RE zajednice	Utvrđen Predlog zakona o izmjenama Zakona	Nosilac: MPNI	II Q 2024	IV Q 2024	Redovna aktivnost	Budžet: MPNI
5.21. Organizovanje kampanje za povećanje stepena upisa romske djece u predškolsko obrazovanje u Podgorici	Izrađen plan kampanje Broj učesnika/ca kampanje Broj upisane RE djece	Nosilac:Glavni grad Podgorica Kancelarija za RE	II Q 2024	II Q 2024	Redovna sredstva	Budžet: Kancelarija za RE, Glavni grad Podgorica

5.22. Pružanje pomoći osnovcima RE populacije u Podgorici u izradi domaćih zadataka i prevazilaženju jezičke barijere	Broj osnovaca RE populacije kojima je pružena pomoć	Nosilac: Glavni grad Podgorica Kancelarija za RE	I Q 2024	III Q 2024	Redovna sredstva	Budžet: Kancelarija za RE, Glavni grad Podgorica
5.23. Pružanje pomoći srednjoskolcima/ srednjoškolkama za polaganje državnog ispita	Broj srednjoškolaca/ srednjoškolki kojima je pružena podrška	Nosilac: Glavni grad Podgorica Kancelarija za RE	III Q 2024	IV Q 2024.	Redovna sredstva	Budžet: Kancelarija za RE, Glavni grad Podgorica
5.24. Organizovanje Info sesija za učenike devetih razreda u Podgorici u cilju podrške u odabiru zanimanja i nastavka školovanja	Broj djece iz RE zajednice učenika/ca devetih razreda koji su učestvovali na info sesijama	Nosilac: Glavni grad Podgorica Kancelarija za RE Help – Hilfe zur Selbsthilfe	II Q 2024	IV Q 2025	Redovna sredstva	Budžet: Kancelarija za RE, Glavni grad Podgorica
5.25. Obezbijediti prevoz za pripadnike/ce RE populacije koji pohađaju osnovnu školu (Podgorica, Cetinje, Nikšić i Berane)	Broj djece koja koriste prevoz	Nosilac: MPNI	II Q 2024	IV Q 2025	65000 eura godišnje	Budžet MPNI
5.26. Raspisati javni poziv za polaganje ispita za tumača romskog jezika	Objavljen javni poziv i organizovan ispit za tumača za romski jezik	Nosilac: MP Partneri: MLJMP	I Q 2024	II Q 2024	Redovna sredstva	Budžet MP
5.27. Obezbijediti vozilo za prevoz učenika/ca RE populacije do osnovnih škola i vrtića (Opština Ulcinj)	Obezbijedeno vozilo za prevoz djece RE populacije u opštini Ulcinj	Nosilac: Opština Ulcinj Partner: Savjet Evrope	II Q 2024	II Q 2024	15.824,00 €	ROMACTED II Savjet Evrope i EU

5.28. Obezbjediti vozilo za prevoz učenika/ca RE populacije do osnovnih škola i vrtića (Opština Kotor – naselje Lovanje)	Obezbjedeno vozilo za prevoz djece RE populacije u opštini Kotor naselje Lovanje	Nosilac: MLJMP Partneri: NVO OFK Nikšić Nikšić, MPNI	II Q 2024	II Q 2024	15.615,00 €	Budžet MLJMP
5.29. Obezbjediti vozilo za prevoz učenika/ca RE populacije do osnovnih škola i vrtića (Opština Budva – naselje Palestina)	Obezbjedeno vozilo za prevoz djece RE populacije u opštini Budva naselje -Palestina	Nosilac: MLJMP Partneri: NVO RAE Nikšić, MPNI	II Q 2024	II Q 2024	15.824,00 €	Budžet MLJMP
5.30. Obezbjediti vozilo za prevoz djece RE populacije od romskih naselja do vrtića i povratno (Opština Nikšić)	Obezbjedeno vozilo za prevoz djece RE populacije u opštini Nikšić	Nosilac: MLJMP Partneri: NVO OFK Nikšić, MPNI	II Q 2024	II Q 2024	15.824,00 €	Budžet MLJMP

Zapošljavanje

Operativni cilj 6:	Obezbjediti pristup kvalitetnom i održivom zapošljavanju za pripadnike romske i egipćanske zajednice		
	<i>Polazna vrijednost</i> 2021	<i>Prelazna vrijednost</i> 2023	<i>Ciljna vrijednost</i> 2025
Indikator učinka 1: Smanjiti procenat nezaposlenosti pripadnika romske i egipćanske populacije	70,7%	65% ⁷⁵	60,7%

⁷⁵ Nije bilo istraživanja u 2023. godini.

Indikator učinka 2: Povećati procenat Roma i Egipćana zaposlenih u javnom sektoru	10,1%		11%		12%	
Indikator učinka 3: Smanjiti procenat Roma i Egipćana zaposlenih u neformalnom sektoru	61% ¹⁶		59%		55%	
Indikator učinka 4: Smanjiti nivo stope neaktivnosti Romkinja i Egipćanki	59,6%		52%		45%	
Aktivnost koja utiče na realizaciju Operativnog cilja 6	Indikator rezultata	Nadležne institucije	Datum početka	Planirani datum završetka	Sredstva planirana za sprovođenje	Izvor finansiranja
6.1. Pružanje usluga pripreme za zapošljavanje – individualno savjetovanje/ individualni plan zapošljavanja pripadnicima/cama RE populacije koji se nalaze na evidenciji nezaposlenih lica	Broj pripadnika/ca RE populacije koji se nalaze na evidenciji nezaposlenih lica kojima je pružena usluga individualnog savjetovanja i sačinjen individualni plan zapošljavanja (struktura po polu)	Nosilac: ZZZCG	II Q 2024	IV Q 2024	Redovna sredstva	Budžet ZZZCG
6.2. Pružanje usluga pripreme za zapošljavanje -profesionalne orijentacije pripadnicima/cama RE populacije koji se nalaze na evidenciji nezaposlenih lica	Broj pripadnika RE populacije koji se nalaze na evidenciji nezaposlenih lica	Nosilac: ZZZCG	II Q 2024	IV Q 2024	Redovna sredstva	Budžet ZZZCG

	kojima su pružene usluge profesionalne orijentacije (struktura po polu)					
6.3. Pružanje usluga posredovanja pri zapošljavanju RE populacije	Broj nezaposlenih lica RE populacije kojima su pružene usluge posredovanja pri zapošljavanju	Nosilac: ZZZCG	II Q 2024	IV Q 2024	Redovna sredstva	Budžet ZZZCG
6.4. Uključivanje nezaposlenih RE u program javnih radova	Broj nezaposlenih lica RE populacije koji su uključeni u program javnih radova (struktura po polu)	Nosilac: ZZZCG	II Q 2024	IV Q 2024	Redovna sredstva	Budžet ZZZCG
6.5. Uključivanje nezaposlenih RE u programe obrazovanja odraslih	Broj nezaposlenih lica RE populacije koji su uključeni u programe obrazovanja odraslih (struktura po polu)	Nosilac: ZZZCG	II Q 2024	IV Q 2024	Redovna sredstva	Budžet CG
6.6. Uključivanje nezaposlenih RE u program podsticaja za zapošljavanje	Broj nezaposlenih lica RE populacije koji su uključeni u program podsticaja za zapošljavanje (struktura po polu)	Nosilac: ZZZCG	II Q 2024	IV Q 2024	Redovna sredstva	Budžet CG
6.7. Organizovanje obuka na radu kod poslodavca za pripadnike/ce RE populacije u opštinama na sjeveru Crne Gore	Najmanje 5 pripadnika/ca RE zajednice završilo obuku na radu kod poslodavca	Nosilac: ZZZCG Partneri: NVO CAREP	II Q 2024	III Q 2024	12.000 €	Evropska komisija, ADH

6.8. Aktivacija roditelja u RE porodicama u riziku kroz obuku na radu kod poslodavca i sertifikovane obuke	Najmanje 15 pripadnika/ca – roditelja iz RE zajednice učestvovalo u programu radne aktivacije	Nosilac: MRSS Partner: Help NVO „Porodični saradnik“	II Q 2024	IV Q 2024	25.000 €	Evropska komisija, Ministarstvo finansija, ADH
6.9. Organizovanje obuka koje će pripadnicima/cama RE zajednice stvoriti veću mogućnost za zaposlenje ili samostalne preduzetničke djelatnosti	Broj učesnika/ca obuka koji su dobili/le akreditovane sertifikate	Nosilac: MPNI Kancelarija za RE, NVO, Kancelarija za mlade, Sekretarijat za preduzetništvo, privatni sektor	II Q 2024	IV Q 2025	Redovna sredstva	Budžet Kancelarije za RE, Glavni grad Podgorica
6.10. Formiranje radne grupe koja bi definisala mogućnost uvođenja kvota za učešće u mjerama zapošljavanja	Formirana radna grupa Definisane preporuke	Nosilac: ZZZCG, MLjMP Partneri: UPCG	II Q 2024	III Q 2024	Redovna sredstva	Budžet ZZZCG
6.11. Sistemazovanje radnih mjesta za saradnike/ce u socijalnoj inkluziji RE za oblast zapošljavanja i socijalne zaštite	Broj sistematizovanih radnih mjesta za saradnike/ce u socijalnoj inkluziji RE za oblast zapošljavanja i socijalne zaštite	Nosilac: MLjMP Partneri: MRSS, ZZZCG	II Q 2024	IV Q 2024	Redovna sredstva	Budžet CG
6.12. Zapošljavanje romskih saradnika iz oblasti socijalne zaštite	Najmanje pet zaposlenih romskih saradnika	Nosilac: MRSS	II Q 2024	IV Q 2025	Redovna sredstva	Budžet MRSS
6.13. Organizovanje edukacija zaposlenih u javnoj upravi i lokalnim samoupravama o zapošljavanju RE	Broj organizovanih edukacija Broj službenika i službenica lokalnih	Nosilac: MLjMP Partneri: MRSS, ZZZCG, lokalne samouprave	II Q 2024	IV Q 2025	Redovna sredstva	Budžet CG

	samouprava koji su prošli edukacije o zapošljavanju RE					
6.14. Biznis inkubator za 5 odraslih pripadnika/ca romske i egipćanske zajednice	5 odraslih građana/ki romske i egipćanske populacije nastavilo da privređuje u okviru biznis inkubatora na Koniku; 5 građana/ki romske i egipćanske zajednice registrovano I legalno posluju kao preduzetnici	Nosilac: Crveni krst Crne Gore	II Q 2024.	IV Q 2024	25.000.00€	Donatorska sredstva + Budžetska sredstva Vlade CG za njihove godišnje poreze
6.15. Tutorstvo za 20 odraslih pripadnika/ca romske I egipćanske zajednice na temu zapošljavanja (asistencija u pisanju CV-a, informisanje o dostupnim poslovima...)	Pružena pomoć za 20 građana/ki romske i egipćanske zajednice da samostalno aplicira za posao	Nosilac: Crveni krst Crne Gore	I kvartal 2024	IV kvartal 2025	3,800.00 EUR	Italijanski Crveni krst
6.16. Organizovanje posjeta sajmovima zapošljavanja/animiranje poslodavaca u cilju prezentacija otvorenih radnih mjesta	Organizovane 3 posjete Organizovana 3 prezentacije	Nosilac: Crveni krst Crne Gore	II kvartal 2024	IV kvartal 2025	1.500.00 €	Italijanski Crveni krst

Zdravlje

Operativni cilj 7:						
Unaprijediti zdravstvenu zaštitu romske i egipćanske zajednice i povećati jednak pristup kvalitetnom zdravstvenom sistemu i socijalnim uslugama						
	<i>Polazna vrijednost</i> 2021		<i>Prelazna vrijednost</i> 2023		<i>Ciljna vrijednost</i> 2025	
Indikator učinka 1: Povećati prosječno trajanje životnog vijeka pripadnika romske i egipćanske zajednice	55,9 godina		57,4 godina ⁷⁶		58,9 godina	
Indikator učinka 2: Smanjiti nivo diskriminacije sa kojim se suočavaju pripadnice romske i egipćanske zajednice prilikom korišćenja usluga zdravstvenog sistema	25,8%		22%		20%	
Aktivnost koja utiče na realizaciju Operativnog cilja 7	Indikator rezultata	Nadležne institucije	Datum početka	Planirani datum završetka	Sredstva planirana za sprovođenje	Izvor finansiranja
7.1. Sprovođenje sistematskih pregleda, imunizacija i zdravstvenih savjetovanja zdrave djece među RE populacijom, u cilju povećanja obuhvata preventivnih zdravstvenih servisa za djecu	Broj sprovedenih sistematskih pregleda disagregirano po polu, uzrastu i opštini Ostvareni obuhvati imunizacijama po godišnjim kohortama djece sa DTP i MMR vakcinama u sklopu teranskih imunizacionih aktivnosti	Nosilac: MZ Domovi zdravlja Partner: UNICEF	II Q 2024	IV Q 2024	Redovna sredstva	Budžet CG

⁷⁶ Nije bilo istraživanja u 2023. godini

	Broj sprovedenih savjetovanja u domovima zdravlja					
7.2. Izmijeniti akte o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta kako bi se sistematizovala 3 radna mjesta za Saradnika/cu u socijalnoj inkluziji Roma i Egipćana u oblasti zdravstva (jedno radno mjesto u DZ Nikšić, jedno radno mjesto u DZ Bijelo Polje i DZ Ulcinj)	Izmijenjeni akti o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta	Nosilac: Ministarstvo zdravlja Partneri: Zdravstvene ustanove	II Q 2024	IV Q 2025	Redovna sredstva	Budžet Crne Gore
7.3. Organizovati i sprovesti kampanju "Upoznaj svog Saradnika"	Realizovane kampanje u najmanje 3 Opštine	Nosilac: Ministarstvo zdravlja Partneri: MLJMP; Zdravstvene ustanove; Romski savjet; NVO;	II Q 2024	IV Q 2025	Redovna sredstva	Budžet Crne Gore
7.4. Stručno usavršavanje Saradnika/ce u socijalnoj inkluziji Roma i Egipćana u oblasti zdravstva	Organizovan najmanje jedan seminar/ edukacija/stručno usavršavanje za najmanje 5 saradnika/saradnica	Nosilac: MZ; MLJMP; Partneri: Zdravstvene ustanove; MPNI; NVO; Međunarodne organizacije;	II Q 2024	IV Q 2025	Redovna sredstva	Budžet Crne Gore
7.5. Organizovati vakcinaciju djece romske i egipćanske populacije	Broj terenskih vakcinacija romske i	Nosilac: MZ Partneri:	II Q 2024	IV Q 2025	2.000,00 € godišnje	Budžet Ministarstva zdravlja

	egipćanske djece u naseljima Broj vakcinisane djece, po polu, uzrastu i mjestu boravka	MLJMP; Zdravstvene ustanove; Institut za javno zdravlje;				
7.6. Organizovati kampanje za pripadnike/ce romske i egipćanske populacije o mogućnostima liječenja bolesti zavisnosti u specijalizovanim ustanovama	Realizovane kampanje u najmanje 3 opštine sa značajnim brojem romske i egipćanske populacije (Bar, Nikšić, Bijelo Polje)	Nosilac: MZ Partneri: MLJMP; Nevladine organizacije;	II Q 2024	IV Q 2025	Redovna sredstva	Budžet Ministarstva zdravlja
7.7. Motivisati putem savjetovanja trudnice pripadnice romske i egipćanske zajednice za pohađanje Škole za trudnice	Školu pohađalo minimum 3% pripadnica romske i egipćanske populacije od ukupnog broja trudnica koje su koristile usluge zdravstvenog sistema	Nosilac: Ministarstvo zdravlja Partneri: Domovi zdravlja	II Q 2024	IV Q 2025	Redovna sredstva	Budžet Ministarstva zdravlja
7.8. Motivisati putem savjetovanja pripadnike/ce romske i egipćanske populacije za pohađanje Škole roditeljstva	Školu pohađalo minimum 3% roditelja romske i egipćanske populacije od ukupnog broja roditelja koji su koristili usluge zdravstvenog sistema	Nosilac: Ministarstvo zdravlja Partneri: Domovi zdravlja	II Q 2024	IV Q 2025	Redovna sredstva	Budžet Ministarstva zdravlja
7.9. Organizovati preventivne radionice Porodičnog centra za 70 pripadnica romske i egipćanske zajednice	70 pripadnica romske i egipćanske zajednice informisano o prenosivim bolestima,	Nosilac: Crveni krst Crne Gore (radionice se realizuju u saradnji sa	II Q 2024.	IV Q 2025.	4,490.00 EUR	Italijanski Crveni krst

	zdravlju djeteta, žene i porodice	Institutom zaavno zdravlje)				
--	-----------------------------------	-----------------------------	--	--	--	--

Građanski status i lična dokumenta

Operativni cilj 8:		Unaprijeđenje položaja romske i egipćanske zajednice kroz rješavanje pitanja građanskog statusa i posjedovanja ličnih dokumenta				
	<i>Polazna vrijednost</i> 2021	<i>Prelazna vrijednost</i> 2023	<i>Ciljna vrijednost</i> 2025			
Indikator učinka 1: Smanjiti procenat Roma i Egipćana koji ne posjeduju lične dokumente	10%	5%	3%			
Indikator učinka 2: Obezbijediti da su svi Romi i Egipćani upisani u matične knjige rođenih	5,7% Roma i Egipćana ne posjeduje izvod iz matične knjige rođenih	4% Roma i Egipćana ne posjeduje izvod iz matičnog registra rođenih	3% Roma i Egipćana ne posjeduje izvod iz matičnog registra rođenih			
Indikator učinka 3: Povećan ukupan broj usluga pruženih od strane lokalnih timova za reintegraciju povratnicima po readmisiji, Romi i Egipćani	Ukupno 28 usluga je pruženo pripadnicima/cama Roma i Egipćana od strane lokalnih timova za reintegraciju	Povećan broj lica kojima je pružena usluga od strane lokalnih timova za reintegraciju 10% u odnosu na 2023. godinu	Povećan broj lica kojima je pružena usluga od strane lokalnih timova za reintegraciju 20% u odnosu na 2024. godinu			
Aktivnost koja utiče na realizaciju Operativnog cilja 8	Indikator rezultata	Nadležne institucije	Datum početka	Planirani datum završetka	Sredstva planirana za sprovođenje	Izvor finansiranja
8.1. Nastaviti sa primjenom pojednostavljenih procedura za pribavljanje identifikacionih dokumenata za raseljena i interno raseljena lica čiji su	Broj pribavljenih identifikacionih dokumenata za raseljena i interno	Nosilac: MUP Partneri: UNHCR	II Q 2024	IV Q 2025	Redovna sredstva	Budžet MUP

zahtjevi za status stranca i dalje u radu	raseljena lica čiji su zahtjevi za status stranca i dalje u radu	NF Građanska alijansa				
8.2. Nastaviti saradnju sa nadležnim organima država porijekla u rješavanju statusa IRL i ostalih lica koja imaju potrebu za ovom vrstom podrške.	<p>Broj posjeta nadležnih organa Kosova</p> <p>Broj održanih koordinacionih sastanaka između MUP-a CG i MUP-a Kosova</p> <p>Broj lica kojima je pružena pomoć od strane kombinovanih mobilnih biometrijskih timova</p>	<p>Nosilac: MUP</p> <p>Partneri: UNHCR, NF Građanska alijansa</p>	II Q 2024	IV Q 2025	Redovna sredstva	Budžet MUP
8.3. Rješavanje statusa IRL i ostalih lica koja imaju potrebu za ovom vrstom podrške u Crnoj Gori, posredstvom Ambasade Republike Srbije/ Ambasade Republike Kosovo MUP	Broj lica kojima je pružena pomoć od strane Ambasade Republike Srbije i Ambasade Republike Kosovo u Crnoj Gori	<p>Nosilac: MUP</p> <p>Partneri: UNHCR, NF Građanska alijansa</p>	II Q 2024	IV Q 2025	Redovna sredstva	Budžet MUP
8.4. Regulisanje pravnog statusa IRL u Crnoj Gori	Broj lica kojima je pružena pravna ili finansijska pomoć za regulisanje pravnog statusa u Crnoj Gori	<p>Nosilac: MUP</p> <p>Partneri: UNHCR, NF Građanska alijansa</p>	II Q 2024	IV Q 2025	Redovna sredstva	UNHCR - (Direktna i indirektna finansijska pomoć kroz rad partnerskih NVO i UNHCR uposlenika)

<p>8.5. Obilazak svih RL I IRL čiji su zahtjevi za status stranca sa privremenim ili stalnim boravkom i dalje u radu, odnosno koji su stekli status stranca sa privremenim boravkom do tri godine i RL i IRL koji su stekli status stranca sa stalnim boravkom na reprezentativnom uzorku</p>	<p>Broj realizovanih informativnih posjeta i sastanaka</p> <p>Broj lica koja su se dobrovoljno vratila u zemlju porijekla</p>	<p>Nosilac: MUP</p> <p>Partneri: UNHCR NF Građanska alijansa</p>	<p>II Q 2024</p>	<p>IV Q 2025</p>	<p>Redovna sredstva</p>	<p>Budžet MUP</p>
<p>8.6. Nastaviti aktivnosti naknadnog upisa rođenja djece sa ciljem prevencije rizika od apatridije</p>	<p>Broj identifikovanih lica i broj lica kojima je pružena podrška za upis u matične registre</p>	<p>Nosilac: MUP</p> <p>Partneri: UNHCR NF Građanska alijansa</p>	<p>II Q 2024</p>	<p>IV Q 2025</p>	<p>Redovna sredstva</p>	<p>Budžet MUP</p>
<p>8.7. Podizati svijest i informisanost o pravu na dobrovoljni povratak u zemlju porijekla i obezbjeđivanje dobrovoljnog povratka, sa posebnim naglaskom na Kosovo za sva zainteresovana lica organizacijom okruglih stolova ili putem medija</p>	<p>Broj okruglih stolova i broj učesnika/ca organizovanih u cilju informisanosti o pravu na dobrovoljni povratak u zemlju porijekla i obezbjeđivanje dobrovoljnog povratka</p> <p>Broj lica koja su se dobrovoljno vratila u zemlju porijekla</p>	<p>Nosilac: MUP</p> <p>Partneri: UNHCR, NF Građanska alijansa</p>	<p>II Q 2024</p>	<p>IV Q 2025</p>	<p>Redovna sredstva</p>	<p>Budžet MUP</p>
<p>8.8. Organizovanje info kampanje o prevenciji apatridije</p>	<p>Najmanje 100 pripadnika/ca RE zajednice informisano</p>	<p>Nosilac: MUP</p> <p>Partneri: Help</p>	<p>II Q 2024</p>	<p>III Q 2024</p>	<p>9.000 €</p>	<p>Budžet: Ambasada Republike</p>

	o postupku registracije novorođenčadi					Francuske u Podgorici
8.9. Pružanje pravne pomoći licima u riziku od apatridije i licima koja su u postupku za utvrđivanje statusa lica bez državljanstva	Broj lica kojima je pružena pravna pomoć	Nosilac: MUP Partneri: UNHCR, Građanska alijansa	II Q 2024	IV Q 2025	15.236.00 €	UNHCR
8.10. Informisanje o upisu u matičnu knjigu rođenih i značaju ličnih dokumenata kroz info sesije, okrugle stolove i medijske nastupe	Broj info sesija, okruglih stolova i medijskih nastupa Broj učesnika/ca posjetilaca info sesija, okruglih stolova i medijskih nastupa	Nosilac: MUP Partneri: UNHCR, Građanska alijansa	II Q 2024	IV Q 2025.	6.259.00 €	UNHCR
8.11. Obezbjediti lična dokumenta licima RE populacije i rješavanje pravnog statusa	Broj lica koja su dobila lična dokumenta	Nosilac: MUP, MLjMP Partner: Savjet Evrope, UNHCR	III Q 2024	IV Q 2025	Donatorska sredstva	Savjet Evrope
8.12. Pružanje pomoći povratnicima/cama po readmisiji, Romi i Egipćani, u cilju njihove reintegracije i razmjena informacija između relevantnih institucija i aktera	Broj povratnika/ca po readmisiji, Roma i Egipćana, kojima je pružena pomoć od strane nadležnih organa i institucija u cilju njihove reintegracije	Nosilac: MUP Lokalni timovi za reintegraciju	II Q 2024	IV Q 2025	Redovna sredstva	Budžet MUP

8.13. Obezbijeđen smještaj za povratnike/ce po readmisiji, Romi i Egipćani, od dana povratka u CG, u slučaju kada je to neophodno u skladu sa Zakonom o socijalnoj i dječijoj zaštiti (čl. 60 do 72)	Broj povratnika/ca RE kojima je obezbijeden smještaj	Nosilac: MRSS Partneri: Nadležni centri za socijalni rad	II Q 2024	IV Q 2025	Redovna sredstva	Budžet
8.14. Obezbijeđen smještaj za povratnike/ce po readmisiji, Romi i Egipćani, od dana povratka u CG, u slučaju kada je to neophodno, u skladu sa potrebama povratnika i mogućnostima opština, a shodno Zakonu o lokalnoj samoupravi	Opštine koje su obezbijedile smještaj Vrsta obezbijedenog smještaja	Nosilac: MRSS Partneri: Lokalne samouprave	II Q 2024	IV Q 2025	Redovna sredstva	Budžet LSU

Socijalna i porodična zaštita

Operativni cilj 9:	Unapređenje pravne i institucionalne zaštite Romkinja i Egipćanki od rodno zasnovanog nasilja		
	<i>Polazna vrijednost</i> 2021	<i>Prelazna vrijednost</i> 2023	<i>Ciljna vrijednost</i> 2025
Indikator učinka 1: Smanjiti procenat odraslih u romskim i egipćanskim naseljima koji opravdavaju fizičko nasilje nad suprugom	MICS: 25% žena 21 % muškaraca	20% žena 16 % muškaraca ⁷⁷	15% žena 11 % muškaraca
Indikator učinka 2: Procenat žena starosti 20- 24 godine su stupile u brak prije svoje 15 odnosno prije svoje 18 godine [SDG 5.3.1]	22% (prije 15. godine) 55% (prije 18. godine)	16 % (prije 15) 40% (prije 18)	10% (prije 15. godine) 20% (prije 18. godine)

⁷⁷ Nije bilo istraživanja u 2023. godini

Aktivnost koja utiče na realizaciju Operativnog cilja 9	Indikator rezultata	Nadležne institucije	Datum početka	Planirani datum završetka	Sredstva planirana za sprovođenje aktivnosti	Izvor finansiranja
9.1. Organizovanje dvodnevne Obuke zaposlenih u javnim institucijama za ranu identifikaciju dječijih ugovorenih brakova.	Obučiti najmanje 30 službenika/ca koji su zaposlena u javnoj upravi.	Nosilac: MLJMP	II Q 2024	IV Q 2024	Planirana sredstva: 4.000,00 €	Budžet: MLJMP
9.2. Organizovati dvodnevnu edukaciju o zaštiti od nasilja u porodici, suzbijanje i prevencije maloljetnih brakova, dječijeg prosjačenja i borbe protiv trgovine ljudima.	Obučiti najmanje 30 pripadnika/ca romske i egipćanske populacije	Nosilac: MLJMP	II Q 2024	IV Q 2024	Planirana sredstva: 4.000,00 €	Budžet: MLJMP
9.3. Organizovanje dvodnevne edukacije pripadnika/ca romske i egipćanske populacije o porodičnom nasilju i procedurama njihove prijave nadležnim organima.	Obučiti najmanje 30 pripadnika/ca romske i egipćanske populacije	Nosilac: MLJMP	II Q 2024	IV Q 2024	Planirana sredstva: 4.000,00 €	Budžet: MLJMP

Operativni cilj 10	Obezbjedeње socijalne i pravne zaštite romske i egipćanske djece od nasilja u porodici, dječjeg braka i prosjačenja		
	<i>Polazna vrijednost</i> 2021	<i>Prelazna vrijednost</i> 2023	<i>Ciljna vrijednost</i> 2025
Indikator učinka 1: Smanjiti procenat romske i egipćanske djece koja su bila izložena nekom obliku psihološkog ili fizičkog	64%	62% ⁷⁸	59%
	11%	10%	9%

⁷⁸ Nije bilo istraživanje u 2023. godini

<p>kažnjavanja od strane odraslih članova domaćinstva</p> <p>Smanjiti procenat romske i egipćanske djece koja su bila izložena teškom fizičkom kažnjavanju</p>			
<p>Indikator učinka 2: Povećanje broja identifikovanih i procesuiranih slučajeva dječjeg ugovorenog braka i dječjeg prosjačenja (muškog pola).</p>	<p>7 slučajeva dječjeg ugovorenog braka 32 slučaja dječjeg prosjačenja kao oblika nasilja u porodici</p> <p>*M (21) Ž (11)</p>	<p>10</p> <p>50</p>	<p>15</p> <p>80</p>
<p>Indikator učinka 3: Unaprijediti rani dječji razvoj romske i egipćanske djece od 0-6 godina</p>	<p>Indeks ranog razvoja djeteta (ECDI): romska naselja: 77</p> <p>Procenat djece 0-5 mjeseci koja su isključivo dojena (MICS): 14%</p> <p>Procenat djece 25-59 mjeseci u romskim naseljima sa kojima se majka, otac ili bilo koji odrasli član domaćinstva učestvovao u najmanje 4 aktivnosti:</p> <p>Sa majkama 36% Sa očevima 18%.</p>	<p>80</p> <p>17%</p> <p>Sa majkama 43%, Sa ocevima 27%</p>	<p>85</p> <p>20%</p> <p>Sa majkama 50%, Sa očevima 40%</p>
<p>Indikator učinka 4: Uspostavljanje specijalizovanih servisa za djecu žrtve dječjeg nedozvoljenog i ugovorenog braka i djecu koja žive i/ili rade na ulici ili su u riziku da to</p>	<p>1 Svrtište u Opštini Nikšić</p>	<p>2 Svrtišta</p>	<p>3 Svrtišta</p>

postanu						
Aktivnost koja utiče na realizaciju Operativnog cilja 10	Indikator rezultata	Nadležne institucije	Datum početka	Planirani datum završetka	Sredstva planirana za sprovođenje	Izvor finansiranja
10.1. Uraditi analizu postojećih neformalnih programa prevencije dječijih brakova i predlaganje programa i pristupa koji bi se mogli implementirati u Crnoj Gori	Urađena analiza sa komparativnim pregledom programa zasnovanim na dokazima Urađen i dat predlog programa za prevenciju dječjeg braka predložen	Nosilac: MLJMP, CSO Partner: UNICEF	II Q 2024	III Q 2024	13.000,00 €	UNICEF
10.2. Pružanje podrške romskim i egipćanskim porodicama u kojima su djeca u riziku u opštinama Podgorica, Nikšić, Bijelo Polje i Berane	Najmanje 50 porodica uključeno u program podrške	Nosilac: MRSS Partneri: Help NVO „Porodični Centra“,	II Q 2024	IV Q 2024	60.000 €	Evropska komisija, Ministarstvo finansija, ADH
10.3. Pružanje podrške u licenciranju usluge skloništa za djecu žrtve nasilja u vidu obezbijeđenja adekvatnog prostora za svratište	Adekvatan prostor za svratište obezbijeđen	Nosilac: MRSS Partneri: Help NVO „CRI“ NVO „Juventas“ , MLJMP	II Q 2024	IV Q 2024	150.000€	BENGO međunarodna organizacija iz Njemačke
10.4. Realizovati obuke za predstavnike/ce institucija koji u skladu sa opisom posla koji obavljaju mogu doći u kontakt sa žrtvama trgovine ljudima u odnosu na identifikaciju i zaštitu	Realizovana jedna obuka koja će okupiti predstavnike/ce institucija uključenih u identifikaciju i	Nosilac: MUP- Odjeljenje za borbu protiv trgovine ljudima	III Q 2024	IV Q 2024	4.000 €	Sredstva donacije po osnovu projekta „Jačanje napora na suzbijanju trgovini ljudima u Crnoj Gori“

žrtava trgovine ljudima	zaštitu žrtava trgovine ljudima Broj polaznika/ca obuke					IOM
10.5. Sprovesti obuke na temu upoznavanja sa smjernicama za policijske službenike/ce za obavljanje razgovora sa osobama za koje postoji sumnja da su žrtve trgovine ljudima sa ponuđenim setom pitanja za predstavnike/ce institucija uz osvrt na prosjačenje i ugovorene brakove	Sprovedene dvije dvodnevne obuke Obučeno najmanje 15 službenika/ca institucija po obuci.	Nosilac: MUP- Odjeljenje za borbu protiv trgovine ljudima Partner Misija OEBS-a u CG	I Q 2024.	II Q 2024	16.280€	Sredstva donacije po osnovu projekta sa Misijom OEBS-a u CG
10.6. Organizovati regionalnu konferenciju na temu „Odgovor na problem prosjačenja djece“	Organizovana regionalna konferencija	Nosilac: MUP- Odjeljenje za borbu protiv trgovine ljudima Partner: projekat EU4FAST	III Q 2024	IV Q 2024	25.000 eura	Sredstva donacije po osnovu projekta EU4FAST